

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET IGAZGATÓ-VÁLASZTMÁNYA ÁLTAL
KIKÜLDÖTT LAPBIZOTTSÁG VEZETÉSE MELLETT

SZERKESZTI:

BUND KÁROLY,

EGYESÜLETI TITKÁR.

NEGYVENEGYEDIK ÉVFOLYAM.

V. FÜZET.

1902. MÁJUS HÓNAP.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP 15.-IK NAPJÁN.

Ára egy évre, azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évdíj fejében szintén ingyen küldetnek meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.) az előfizetési ár fejében a lap mellékleteként *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám.

A lapnak legkésőbb minden hónap 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio” teendő

BUDAPEST, 1902.

„PÁTRIA” IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA

ÜLLŐI-ÚT 25. SZ. (KÖZTELEK).

Tájékozásul.

Munkatársaink s azokká lenni kívánó ügybarátaink tájékozására a következőket jegyezzük ide:

Az „Erdészeti Lapok“ eddigi tartalmában nyilvánult elveket jövőre is megtartjuk, közleményeink körébe fogadjuk az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvesszük az erdészetet közelről érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelékben lévő vadászati ügyeket is.

Az e lapokban megjelenő közlemények szerzői megfelelő irói díjban részesíttetnek és pedig:

Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel 40—48 K.-ban.

Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 24—32 K.-ban.

Egy nyomtatott ivnyi oly fordításért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel 16 K.-ban.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Azokat, kik minket lapunk feladatának megoldásában munkálatokkal támogatni kívánnak, kérjük, hogy dolgozataikat a nyomdában való könnyebb és gyorsabb kiszédhetés végett csak egyes félívekre, s ilyeneken is csak az egyik oldalra, mint mondani szokták, törött alakban írják. A ki cikkét úgy kívánja közölni, hogy azon *változtatás* ne tétessék: ebbeli feltételét a kézirat beküldése alkalmával szíveskedjék kijelenteni. A cikkekhez tartozó rajzok kidolgozására nézve megjegyezzük, hogy azokat sima, fehér papíron, legalább kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvételni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni, Kéziratok nem küldetnek vissza.

A lapunknak szánt dolgozatok bérmentve ezen cím alatt küldendők: „Az „Erdészeti Lapok“ szerkesztőségének *Budapest*en, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. szám“.

Óhajtjuk, hogy a magyar birodalom minden egyes vidékéről minél számosabb munkatársat birjunk, kik a körükben felmerülő erdészeti napikérdésekről, műszaki és üzleti vállalatokról, faárakról s előforduló eseményekről, habár ezek az illető helyi viszonyok közt még olyan jelentékteleneknek is látszanának, lapunknak gyors és lehető alapos tudósítást tegyenek.

A szerkesztő.

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) a következő:

30 példány: 16 oldalas ivenkint 7 K. — fill.: 8 old. iv, 4 K. 40 fill.

50 „ „ 16 „ „ 8 „ — „ 8 „ „ 4 „ 80 „

100 „ „ 16 „ „ 10 „ — „ 8 „ „ 6 „ 60 „

Zöld borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítására 30 példánynál 3 K. 60 fill., 50 példánynál 4 K.-val, 100 példánynál 5 K.-val többé kerül.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :
Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :
Bund Károly.

Megjelenik minden hónap 15.-én.

Negyvenegyedik évf.

V. füzet.

1902. május hónap.

Előfizetési díj egy évre 16 kor. Az Országos Erdészeti Egyesület oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alap. tagok, kik 300 kor.-nál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

—§— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utca, 6. szám. II. emelet. —§—

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

Az erdőrendezésnek hazánkban szokásos rendszeréről, annak módosításáról és egyszerűsítéséről.

Irta és az Országos Erdészeti Egyesületben 1902. márczius hó 18-án előadta :
Fekete Lajos, m. kir. főerdőtanácsos, akadémiai tanár.

Nagyméltóságú Elnök Ur! Tisztelt szaktársak!

«Hozamszabályozásunk» cím alatt Porubszky Gyula erdőmester az Országos Erdészeti Egyesület helyiségében ezelőtt két hónappal előadást tartott, melynek végzavában felkérte szaktársait, hogy a felvetett kérdéshez hozzászóljanak.

Ennek a felhívásnak a jelen alkalommal annyival is szivesebben teszek eleget, mert teljes mértékben osztom nevezett tisztelt szaktársamnak az egész előadásán végigvonuló azon irányzatát, hogy a nagyméltóságú m. kir.

földmivelésügyi-, ipar- és keresk. ministeriumnak 1880-ban kiadott 23,374. számú rendelete folytán országszerte alkalmazott erdőrendezési rendszert egyszerűsíteni törekszik.

Azon szövevényesség, mely állami adminisztrácziókn minden ágára kiterjed, erdőrendezésünkre is ránehezedik. És most, midőn ezt a magas kormány is belátja és legalább a közigazgatás terén orvosolni akarja, érkezett annak az ideje, hogy lehetőleg erdőrendezésünket is megszabadítsuk a szövevényességnek fölösleges és az üzemtervek felállítását, nyilvántartását és átvizsgálását annyira nehezítő némely czölönkjeitől.

Értekezésemnek első részében foglalkozni akarok Porubszky barátom előadásának fonalán az erdőrendezés gyakorlati kivitelénél tapasztalt némely hiányokkal; azután az erdőrendezés némely általános elveivel és végre üzemterveink kimutatásainak egyszerűsítésével.

I.

Azok a kifogások, melyeket Porubszky barátom erdőrendezésünk ellen felhoz, nem alapulnak a fennebb idézett ministeri rendelet tartalmán. Erdőrendezésünk terén megessett bizonyos hibákért ezt a rendeletet felelősségre vonni nem lehet, csak is annak alkalmazását. Ez elég természetes ugyan, de félreértések kikerülése végett mégis jónak látom itt hangóztatni. Ilyen hiba például az, hogy terjedelmes területek felmérését némelyek csak a tájolóval végezték; hogy a kataszteri térképet mellőzték és az erdőbirtokot egészen újra felvették stb. Hanem az ellenkező hibát is sokszor elkövették azáltal, hogy a kataszteri térképet érinthetetlennek fogadták el és annak helyesbitésére a szükséges lépéseket nem tették meg még akkor sem, ha az némely részében határozottan hibás volt. Mert

hiszen — a mint a tapasztalat mutatja — a kataszteri mérnökök sem teljesítettek mindenütt kifogástalan munkát. A hol a kataszteri térképen az erdőrendező hibát talál, annak kiigazítását mellőznie nem volna szabad, ha még oly sok ide-oda irkálásba kerül is.

Az sem a rendszer hibája, ha az erdőrendező segédjeit a becslési munkálatokba kellően be nem vezeti és munkájukat elég részletességgel felül nem vizsgálja. Végre az sem irható a rendszer rovására, ha az erdőrendező az erdő gazdasági beosztásának és a követendő általános elveknek megállapításában a kezelő erdőtiszt tapasztalatait és véleményét tekintetbe nem veszi. Hiszen magától értetődik és minden erdőrendezési iró hangoztatja, hogy abban az esetben, ha nem a kezelőtiszt rendezi be az erdőt, hanem evvel megbizott más erdőrendező, akkor a kettőnek nézeteit és véleményét minden fontos esetben összehangzásba kell hozni a célszerűség és okszerűség alapján.

Nem tartom magamat illetékesnek arra, hogy bírálat alá vegyem a hazai erdőrendezők által elkövetett hibákat, már csak azért sem, mert e tekintetben igen kevés tényt ismerek. De ha már benne vagyunk, felhasználom az alkalmat két dolognak felemlítésére. Az egyik az, hogy az erdőrendezési mintákban és utasításokban nem veszik tekintetbe fejlődő szakirodalmunkat. A mintákban még most is előszokták nyomtatni az «ertés» szót, a termőhely jellegzésénél beszélnek feltalajról és altalajról és a talaj-nemek megjelölésében és leírásában nem alkalmazzák azokat a kifejezéseket, melyek a talajtanban, különösen annak II-ik kiadásában szabatosan megvannak állapítva. A «fatömegkor» kifejezést is derüre-borura alkalmazzák ott is, a hol semmi értelme sincs.

Második kifogásom az erdőrészeslet (osztagok) hatá-

rainak megjelölésére vonatkozik, a mit ott, a hol utat vagy nyiladékot vagy természetes határokat fel nem lehet használni, az osztaghatár vonalához legközelebb eső fáknak u. n. meghajkolása által szokás eszközölni. Minthogy az elnyomott vagy tulszárnyalt fák ugy is rövid idő alatt kivesznek és az osztaghatárnak némi állandóságot biztosítani kívánatos, azért rendszeren a szebb és legszebb fákat éri a hajkolás, mely néha oly vandal módon történik, hogy a reményteljes fának a közepe tájáig megy a hajk. De ha csak a héj felületes lecsapására szorítkozik is ez az eljárás, akkor is valóságos erdőrongálás, mely a betegségombáknak ezer ajtót nyit és a melyet ha idegen követne el, bizony megfogná azt az erdőőr és a törvény értelmében jó nagy büntetésben részesülne az erdőrongálásért. Hát az nem illik, hogy az erdőrendezés személyzete kövessen el ily vandalizmust. De hát mit ajánlok helyette? Ugy-e ez a kérdés. Nohát nem én találtam fel, hanem a turisztikától tanultam, hogy a fákat olcsó olajfestékekkel igen jól és állandóan felismerhetőleg meg lehet jelölni. Rövidebb időt kíván ez, mint a hajkolás és azt hiszem, hogy ez az előnye is pótolja a festék árát. De még ha nem pótolná is, mily nagy erdőkárosítást kerülünk el ezzel a csekély áldozattal. Különben közelebbről kísérletet fogok tenni e tekintetben. Egyébiránt tudomásom van róla, hogy itt-ott szaktársaink már az erdőrendezés terén gyakorolják is ezt az eljárást. Nagy vivmánynak tartanám, ha általánosan elterjedne és az osztaghatár kihajkolását teljesen visszaszorítaná oda, a hova való, az erdőrongálások társaságába.

II.

Beszéljünk már most a mi erdőrendezésünk módszeréről. E tekintetben idézem Porubszky szavait: «A mi hozamszabályozásunk alapját — a mint az említett ministeri utasítás egyenesen elrendeli — a terület képezi. Vagyis a mi hozamszabályozási eljárásunk szakít az idegen, főleg német fatömegszerinti, képletes és egyéb hozamszabályozási módokkal és alapul a területet választja, evvel megvetvén alapját a magyar erdőrendezésnek stb.»

Ha az érdemet Porubszky a magyar erdészeti adminisztrációnak tulajdonította volna, azt el kellene ismernem; mert a magyar kormány adta ki azon szabatos utasítást, melynek sarkalatos elve, hogy az erdőrendezési eljárás az egyenlő korszaki területekre alapíttassék. Ez nemcsak a legegyszerűbb módszer, hanem a legkönnyebben összeegyeztethető a kormány ellenőrzési feladatával, melyet az erdő-törvény 17. és következő szakaszai reá ruháznak.

De ez nézetem szerint nem jogosít fel minket arra, hogy ezt a rendszert *magyarnak* mondjuk; mert mind a térszakozás, mind a vágásosztás idegen eredetű és mi a németektől vettük át. A térszakozás merev alkalmazása különben sem egészen kifogástalan. Ezt az idézett ministeri rendelet is átérzi és hátrányait, a hol szükséges, mérsékelni igyekszik. Mert midőn a fordulószi egyenlő területek hozadékának kiszámítását magyarázza, így folytatja: «Az így nyert hozamok fordaszakonként összegezve, kitűnik, hogy az egyes fordaszaki fatömeghozamok mennyire térnek el egymástól. Ha az eltérések oly jelentékenyek, hogy az aszerinti kihasználás nem felelhet meg az erdőgazdaság céljainak, a fordaszaki fahozamok kellőleg kiigazitandók. Ez igazításnál azonban ügyelni kell arra, hogy a korszaki területekben való nagyobb mérvű

eltérések kikerültesse; ennél fogva a fahozamok kiegyenlítése inkább egyes osztagok alkalmas részbeni kicserélése által eszközözlendő, ha e kicserélés a vágásrendet lényegesen meg nem zavarja.“

Hát ez nem egyéb, mint az egyesített szakozás egy neme. De a kicserélés elméletéhez szó férhet, a mennyiben ezt csak úgy lehetne érteni, hogy a hézagos, talán az eddigi kezelés és használás miatt rossz növésű, tehát a tarolásra és felujításra leginkább rászoruló állabokat nagyobb fatömegű, jobb állabokkal helyettesítsük. Ez pedig sokkal helytelenebb lenne, mint a kiegyenlítésnek az egyesített szakozásnál szokásos az a szabálya, hogy a felujításra szoruló rosszabb állabokból többet vágjunk s ez által gyorsabb tempóban hozzuk rendbe azokat.

Az sem áll, hogy a képletes hozadékszámítással a mi erdőrendezésünk egészen szakított volna. Hiszen az utasításban egy új hozadékszámítási képlet van felállítva. Hát ez a képlet magyar találmány és azon célnak, a melyre szolgálni akar, elméletileg meg is felel. Csakhogy ennek alkalmazása az üzemterv több mintájának fölösleges túlterhelését, a VII. mintának felállítását és sok hiábavaló számítás igényel, melyek a mi erdőgazdasági üzemterveinknek nem válnak előnyére.

Az egykoru állabokból összetett erdők berendezésében, vagyis a rendes szálerdők és sarjerdők hozadékának szabályozásában nem szükséges nekünk új és különleges rendszert felállítanunk. Azokat már oly nagy számban dolgozta ki és alkalmazta a német erdész, hogy csak válogatnunk kell közte és egyesíteniünk a mi azokban jó és minden egyes esetben az erdő viszonyaihoz alkalmazkodnunk.

Másképp áll a dolog a közép és száraló erdők tekintetében, melyek berendezésének módjai le vannak írva az

Orsz. Erd. Egyesület által kiadott «*Az erdők felujítása, kapcsolatban azok rendszeres kihasználásával*» című népszerű füzetben és az Erd. Lapokban megjelent «*A száraló erdők berendezése*» című munkácskában; míg «*Az erdők berendezése*» című füzet az egykoru állabokból összetett erdőkkel foglalkozik, ott a szakozás és vágásosztás különböző módjait ismertetve, csak oly és annyi mintával, a mennyi az erdőgazdasági üzem szabályozására s a rendszeres kihasználás és felujítás folytonosságának a biztosítására elegendő. Sem több, sem kevesebb, mint a mennyit az erdő-törvény is megkíván a 17. §-ban felsorolt kötött erdőbirtokok használatára tekintetében. Lehet, hogy akadt egy-két erdőrendező, a ki e szerény füzeteket átlapozta, de nem ámitom magamat avval, hogy az erdőrendezéssel foglalkozóknak nagyobbik része érdemesnek tartotta volna az elolvasásra.

Nem hagyhatom szó nélkül Porubszky barátomnak ezt a mondását:

«Kisebb kiterjedésű erdőkben s egyáltalában ott, a hol a korfokozatoknak jelenlegi eloszlása nem nagyon szabálytalan, a hol tehát a vágássorrend érdekében nem kell jelentékeny anyagi áldozatot hozni, az üzemmódra való tekintet nélkül *vágásosztást* szoktunk alkalmazni.»

Ha ez a felfogás, úgy a hogy szó szerint idézve van, követőkre találna, az hiba volna. Először is azért, mert a *kis terület* sokféleképen érthető. Egy 10,000 holdas erdőterülethez képest egy 500 holdas kicsi. De ha az az erdő *szálerdő* és abban az üzemmódban való kezelése czélszerű, nagyon helytelen volna azt vágásosztással berendezni. A berendezés e módja csak rövid forduló mellett felel meg céljának.

Másodszor, ha valamely szálerdő fokozatos felujításra

kiválóan alkalmas fanemekből áll, akkor ha a területe csak 1—200 hold is, mégis felette előnyös azt szakozással berendezni. Ha pl. egy 200 holdas jegenyefenyő-erdőt körülbelül 40 holdas fordulószi területekre osztok, akkor mindeniket 20 év alatt fokozatosan lehet felujítani a fordulószi keretén belül. Kell-e ennél eszményibb állapot? Csak nem fogom azt a 200 holdat évi vágásokra osztani!

Harmadszor a korfokozat jelenlegi szabálytalansága époly kevéssé okolja meg a térszakozást, mint a szabályosság a vágásosztást. Hisz a vágásosztással nem kell végigmenni egy sorjában az egész területen, hanem minden tagban önállóan kell tervezni a vágások sorrendjét.

Nem a terület, hanem a fanemek, üzemmód, s ezekkel kapcsolatosan kiváltképen a vágásforduló veendő tekintetbe, ha azt kell elhatározni, hogy a szakozást, vagy pedig vágásosztást válasszunk-e?

De ha már a vágásokra való beosztás szóba került, nem mulaszthatom el kifejezést adni annak a nézetemnek, hogy a szakozás alkalmazása mellett az *évi vágásterületeknek* a természetben való kijelölése nem szükséges. Láttam egy ily esetet, a hol a vetővágás alatt álló tag szépen, tölgyoszlopok által évi vágásterületekre volt beosztva. Mikor a kezelőtisztet annak rendeltetése felől megkérdeztem, a válasz az volt, hogy a kir. erdőfelügyelő azt az ellenőrzés végett kívánja így. Én pedig ezt zaklatásnak bélyegzem. Tökéletesen elég az ellenőrzés, ha a szakozással berendezett erdőkbén, ott a hol erre szükség van, a tagok és osztagok határain belül a félfordulószi területek ki vannak jelölve a természetben oszlopokkal vagy más állandó határjelekkel.

A mi erdőrendezésünk a szál- és sarjerdőket tartja szemelőtt és azért nagy súlyt fektet a fatermési táblákra.

Porubszky barátomnak azt a javaslatát, hogy a felállítandó helyi fatermési táblákba fel kellene venni az átlagfa mellmagassági átmérőjét, köbtartalmát és magasságát s ezenkívül a törzsszámot, magam is helyeslem; de csakis akkor, ha a fatermési táblák számos, mindenféle koru és termőhelyü állab felvétele alapján szerkesztődnek. Ez esetben ama kivánság teljesítése semmi nehézségbe nem ütközik, és az átlagos magasság a termőhelyi jóság megítélésére nézve igen jó eszköz. De ha a helyi fatermési táblák törzselemzés útján állítatnak föl, akkor azokat a tételeket abba felvenni nem szabad, mert nem realisak, csak kétes számítási műveletek eredményei.

Ennél a tárgynál nem hallgathatom el kételkedésemet kifejezni az 1880. évi 23,374. sz. rendelet azon rendelkezésének teljesíthetése felett, hogy fatermési táblák „minden 5000 holdat meghaladó erdőbirtokra nézve külön állítandók fel,“ még pedig a mint a megelőző sorokból következtetni kellene, minden előforduló fanemre nézve. Ez egy mérsékelt nagyságu üzemosztályban, a különböző korban lévő szabályszerű faállományok (állabok) etégtelen száma miatt, a legtöbb esetben, legfeljebb törzselemzés útján lehetséges. És én kételkedem azon, hogy az így felállított fatermési táblák az erdőrendezés céljainak jobban megfelelnének mint az általános fatermési táblák. De ki kell jelentenem azt is, hogy a fatermési táblák gyakorlati értékét rendszeren igen magasra szoktuk becsülni. Különben ne aggódjunk azok hiányai felett nagyon; mert azon célokra, melyekre alkalmaztatniok szabad és okszerű, alkalmasok is. A fiatal és középkoru állabok fatömegében és növedékében ejtett hibák szerencsére örökre a papiron maradnak.

Porubszky szaktársunk indítványozza a területek

átszámításának mellőzését. Hát én ezt nagyban és egészben helyeslem. Németországból származik ez az átszámítás; de ott jöttek rá legelőször annak fölösleges és kikerülhető voltára is. Azt ugyan nem irom alá, hogy ez olyan rengeteg munka volna, ha czélszerűen történnék. Hanem így, a hogy most szokás s a mint ez a szokásos IV. sz. mintában látható, a melynek mintegy 40 rovata szerint minden fanem és termőhely szerint át kell számítani a területet I. termőhelyi osztályra, sőt még 300 m^3 -es területre is, aztán teljes záródásra s azután még minden vágássorozatnak négyféle *átlagos adatait* külön és együttesen ki kell számítani: ez már nagyon sok a jóból.

Abban igaza van Porubszky szaktársnak, hogy a területnek I. termőhelyi osztályra való átszámításával nem érjük el azt a czélt, hogy az erdő jelentékeny szabálytalansága mellett már a jelenlegi forduló alatt egyenlők legyenek a fordulószi hozadékok. De hiszen az átszámításnak nem is ez a főczélja; hanem az, hogy a jövő fordulóban legyenek egyenlők a hozadékok. A szabályosság megközelítésére való törekvésnek egyik megnyilatkozása a területnek egyenlő termőképességre való átszámítása is. És a hol ugyanazon vágássorozatban nagyok a termőhelyi különbségek, ez az átszámítás meg is van okolva. Csakhogy annak egyszerűnek kell lennie. A gyakorlat már teljesen elejtette a 300 m^3 fatermésű holdakra való átszámítást, a mi már csak a régebben nyomtatott mintákon kisért. Ennek fölöslegessége tehát általánosan el van ismerve. Nézetem szerint rendesen elegendő lenne, nem az összes hanem csak egy állabképző fanem szerint átszámítani a területet, a mely állabképzés tekintetében és értékesség dolgában első helyen áll, pl. a hol tulnyomó a tölgy, ott ez; a hol tulnyomó a lucz vagy a jegenyefenyő, ott ezek.

De a mikor a talaj termőképességének megóvása és az értékesség elve két fő-fanemet követel meg a jövőben is, ott egy helyesen választott és jövőben lehetőség szerint foganatosítandó átlagos elegyarányt lehetne alapul venni a termőhelyi osztályok megállapítására és átszámítására. De még két állabképző fanem jelenléte és tervezése esetében is sokszor vehetjük csak egyiket alapul, t. i. akkor, ha a kettőnek átszámítási tényezője egymástól jelentékenyen nem tér el; pl. a bükk és a tölgy az előhegységben; a lucz- és a jegenyefenyő a középhegységben. A bükk és jegenyefenyő elegyénél elégséges volna értékessége miatt csupán az utóbbit venni alapul. Nem kellene tehát minden egyes osztágban annak jelenlegi fanem-elegyaránya szerint oly szövevényesen átszámítani a területet, mint most szokásos, hanem minden termőhelynek, illetve minden erdőrészletnek csak egyetlen átszámítási tényezője volna. De még más egyszerűsítést is javaslok, t. i. azt, hogy nem az I., hanem azon termőhelyre történjék az átszámítás, a mely az illető vágássorozatban legnagyobb területtel van képviselve. Ha pl. volna az I. t. h. osztályu terület 150 hold, a II. t. h. o. terület 600 hold és a III. t. h. o. terület 50 hold; akkor a II t. h. osztályra kellene átszámítani a 150 és az 50 holdat, tehát csak $\frac{1}{4}$ részét az egész területnek, míg a zömét elfoglaló $\frac{3}{4}$ rész átszámítatlanul maradna; mert annak átszámítási tényezője 1 volna. Ha az átszámítást így végezzük, akkor az oly csekély munka, hogy szóra sem érdemes.

De az is kérdés, hogy még ily egyszerű alakjában is nem mellőzendő-e? Azt hiszem, hogy vannak esetek, a hol kár volna mellőzni, mert a rendszert tökéletesíti. Másfelől azonban igen sokszor mellőzhető, de csak abban az esetben, ha az üzemosztályban több vágássorozatot

alkotunk, még pedig úgy, hogy azok fordulászaki hozadékaik legalább jövőben egymást fatömeg és értékesség tekintetében lehetőleg kiegyenlítsék. Ez nem új dolog. Minden modern erdőrendezéstanban meg van, sőt egyetlen vágássorozat mellett is mellőzhető az átszámítás abban az esetben, ha az egyes *félfordulászaki területeken* a jobb és rosszabb termőhelyek egyenletesen vannak beosztva. Ez azonban ritkán lesz lehetséges.

Mielőtt az üzemtervnek nálunk szokásos kimutatásait venném részletes tárgyalás alá, ki kell még fejeznem azt a meggyőződésemet, hogy a részletes üzemtervet szálerdőknél soha sem kellene 20 évre, hanem mindig csak *egy* üzemátvizsgálási időszakra kiterjeszteni. A szakozásra alapított általános üzemterv legyen, mint eddig, az átnézetesség miatt mindig egész fordulászakra osztva; ellenben a részletes tervek kimutatásai és a nyilvántartások vonatkozzanak csupán egy revisionális időszakra, a mi rendszerint 10 év. Ez elég hosszú idő és — tekintettel a revíziók szakaszosságára, — a legtermészetesebb. Semmi sem szól a mellett, hogy a részletes üzemterv két átvizsgálási időszakra terjesztessék ki. Ennek nincs értelme és nem fér meg az egyszerűség elvével. Sarjerdőknél a fordulászak 10—12 évre szokott terjedni, és ez esetben a részletes üzemtervek is egész fordulászakra volnának elkészítendőök. Ugyanez lenne a nyilvántartás és az üzemátvizsgálás időszaka is.

III.

Most már áttérek az üzemtervek egyszerűsítésének kérdésére. Előre kell bocsátanom, hogy a mi nagyobb területekre vonatkozó üzemterveinknek szövevényessége és ennek hátrányai nem annyira az 1880. évi 23,374.

számu földm. rendeletből és az ahhoz csatolt mintákból erednek, mint abból, hogy 17. §. alá tartozó erdőbirtokokat berendező szakemberek nem vették igénybe az ezen rendelet utolsó fejezetében adott tájékoztatást, melyben többek közt ezt olvashatjuk; „Oly erdőbirtokoknál, melyek fatermésre általában előnyösen értékesíthető, hol tehát belterjesen lehet gazdálkodni, ott az erdőrendezésre is több gondot lehet fordítani és az egyes munkálatoknál figyelembe kell venni a kisebb részleteket is. Az ily erdőkre nézve *kivánatos*, hogy az erdőgazdasági üzemtervek készítésénél s az ezzel kapcsolatos erdőrendezésnél és üzemnyilvántartásnál az ezen utasításban leírt eljárás egész terjedelmében alkalmaztassék; minthogy azonban e munkálatok az erdészeti szaktudomány erre vonatkozó tanai szerint többféle módon eszközölhetők: az *illető birtokos tetszésére bizatik oly eljárást* követni, melyet legelőnyösebbnek tart, de mindenesetre mulhatalanul szükséges,

a) hogy a hozamszabályozás a terület alapján történjék;

b) hogy a használati tartamosság biztosítása igazolva legyen:

α) évi kihasználás mellett kezelt szálerdőkre nézve a gazdasági beosztás s a szabályos vágássorrend kitüntetésével és az állabterületeknek az egyes fordaszakokba való megfelelő elosztásával; közép- és sarjerdőkre nézve, valamint rendezett szálaló üzemben kezelt erdőket illetőleg pedig az egyes vágásterületeknek kihasításával;

β) szünetelő üzemben kezelhető állabokra nézve a tervezett tarlasztások és felújítások idő- és térszerinti kimutatásával;

c) szükséges, hogy az üzemnyilvántartási feljegyzések

pontosan eszközöltessenek és a félfordaszaki rendszeres revíziók el ne mulasztassanak“.

Ebben elég szabatosan meg van mondva, hogy mit kíván a kormány a 17. §. alá tartozó birtokosoktól és mit hagy a birtokos tetszésére a belterjes gazdálkodásra alkalmas nagyobb erdőbirtokok berendezése tekintetében.

A belterjes gazdálkodásra nem alkalmas, valamint a kisebb erdőbirtokok berendezésére nézve pedig fokozatosan kevesebbet követel. A tájékoztató záradéknak most idézett szavai feljogosítanak arra a feltevésre, hogy a többször idézett eredeti utasításhoz csatolt üzemtervi mintákat már maga a tervező is úgy tekintette, mint olyanokat, melyekben a terjedelmesség és a részletezés a legnagyobb fokot elérte; melyből engedni lehet is, kell is. Hogy ezen engedékenységre, illetve egyszerűsítésre a kormányban és hatóságaiban meg volt a szándék, azt bizonyítják később kiadott magyarázó utasítások, rendeletek és azon tény, hogy az üzemtervek, nyilvántartások és üzemátvizsgálási munkálatok már a kincstárnál is egyszerűsítették. Egy 1893-ban kiadott rendelet pl. megengedi, hogy a kincstári erdők berendezésénél a tulajdonképeni üzemterv az I., II., III., VIII., XI., XII., XIII. és XIV. mintákra szorítkozzék, tehát a IV., V., VI., VII., IX. és X. mellőztessék.

A kisebb urbéres közbirtokossági erdők berendezését pedig igazán annyira egyszerűsítették, hogy az most e tekintetben semmi kívánni valót sem hagy hátra. Egy ilyen fekszik előttem, melyben a táblázatos kimutatások száma a nyilvántartással együtt 9-re apadt le; a mit főképen az tett lehetővé, hogy a részletes üzemtervi kimutatások a nyilvántartással egyesítették és sok nagyon szövevényes kimutatás egészen mellőztetett. Ezeknek az

üzemterveknek aztán a revíziója is igen egyszerű, és annak írásbeli része a nyilvántartások lezárásából áll.

A legrövidebb és a legegyszerűbb üzemterv között már most tetszésszerű fokozat állítható fel és semmi sem áll annak útjába, hogy ezek közül a terület nagyságára és az üzem bel- vagy külterjességére való tekintettel az erdőrendező az erdők folytonos használatának biztosítása mellett akár a hozadékszámítás módjára, akár az egyszerűsítésre nézve milyen módszert válaszson. Gondoljuk csak meg azt, hogy mily széles ajtót nyit e tekintetben az üzem külterjességére, ezen igen nyújtható fogalomra való hivatkozás.

Ennek előrebocsátásával jelezni kívánom, hogy belterjes gazdálkodást megengedő viszonyok közt is, mily egyszerűsítéseket tartok én szükségeseknek és a ministeri utasítás idézett feltételei közt lehetségeseknek. Rendre veszem e célból az idézett rendeletnek a belterjes gazdálkodásra és nagy erdőbirtokra vonatkozó mintáit.

I. *Tértáblázat.* Szükséges és elég egyszerű.

II. *Fatermési táblák.* A mennyiben helyi fatermési táblák felállíthatók, szükségesnek tartom azokban az állabmagasság felvételét is, mert ez a termőhely megállapításánál jó szolgálatot tesz. Középerdő főfáira és szálaló erdők törzseire ép oly szükségesnek tartom a törzstömegtáblákat is, melyek nélkül ily erdők hozadékanak kifogástalan megállapítását nem tartom lehetségesnek. Hogy ez hogy történik, azt a fentebb idézett munkáimban kifejtettem.

III. *Részletes erdőleírás.* (Részletes állableírás.) Ezt bármily kis erdőberendezésnél elkerülhetetlennek tartom. A vágássorozatoknak és tagoknak részletes jellemzését és átlagadataiknak aprólékos felsorolását nem tartom szükségesnek. Hiszen az erdőrészletek leírása, térképpel a kézben kisérve, eléggé jellemzi a tagot. Nem hiszem, hogy a vágássorozatok aprólékos jellegzése az átnézetet könnyítse.

IV. *A területeknek termőhely szerint való kimutatása* és az átlagadatok kiszámítása. Ez nagyon szövevényes minta, melyet

azon esetben, ha a vágássorozatok czélszerű képzése által a jövőben várható szabályos fatermést fordulónként ki lehet egyenliteni, egészen fölösleges. De ha az egyenlő termőképességű területekre való átszámítást szükségesnek tartjuk, akkor is rendkívül egyszerűsithetjük e mintát az által, hogy az egész területre egy, legfeljebb két fanemet veszünk fel, a szabályos állapotra vonatkozó elegyaránynyal, és úgy számítjuk ki az átszámítási tényezőt, még pedig nem az I. termőhelyre, hanem a területtel leginkább képviselt termőhelyi osztályra. Ennek megokolásával már fennebb foglalkoztam. A sok időt rabló átlagadatok kiszámítását fölöslegesnek tartom. Ez ugyanis nézetem szerint az áttekintést egy csöppet sem könnyíti és a vele kapcsolatos munka és idővesztés az elért előnnyel nincs arányban.

V. *Korosztály-táblázat.* Szükséges, de egyszerűsítésre alkalmas. A fatömegek, mint czéltalanok, mellőzendők, mert a korosztályok területének a szab. fordulónkénti területtel való összehasonlítása a szabálytalanság fokának megítélésére teljesen elegendő és hasonlíthatatlanul biztosabb, mint a jelenlegi fakészleteknek a szabályos készletsorokkal való összehasonlítása.

VI. *A jelen erdőállapot átnézete,* melyben a tagok és részletek területei a termőhelyi viszonyok szerint 40, az állabok viszonyai szerint 67, összesen tehát 107 rovatban vannak kimutatva, rendkívül szövevényes, rengeteg munkát kíván és a czimében ígért átnézetet nem emeli. Szükségét be nem látom, azért mellőzendőnek tartom. Tudtommal most nem is szokták alkalmazni.

VII. *A czélba vett szabályos állapot kitüntetése.* Ennek a czimét, minden kétely kikerülése végett így változtatnám meg: „Korosztályok területének kimutatása az első forduló elteltével“ és tisztán csak az akkorra várható korosztály-területeket mutatnám ki, teljesen mellőzve a fanemeket, melyeket előre tudni ugy sem lehet. A területeket aztán összehasonlítanám a szabályos területtel. Ez átnézetes és teljesen elegendő lenne annak kitüntetésére, hogy mennyire lehetséges a szabályos korfokozat elérése az első forduló alatt.

Egy ily egyszerű és a czélhoz teljesen megfelelő kimutatás látható. „Az erdők berendezése“ cz. füzet 84. lapján. Egy ily kimutatásnak azonban az általános üzemterv után van a helye, mert

abból foly és annak igazolására szolgál. Az egy forduló elteltével várható állapot térképen is könnyen eltüntethető, a mint elő is szokás tüntetni a fordulószi területeknek vörös tintával való megszámozása által.

VIII. *A korfokozatok átnézete a jelen állapot, az eszközölt térszakozás és a célba vett szabályos állapot szerint.* Ez a mint czime is mutatja, három részből áll, melynek elsője az V. mintának és második a VII. mintának ismételése; a harmadika egy eszményi állapot, melyet tán csak két forduló alatt gondolunk elérhetni. Én az egészet hiábavalónak és mellőzendőnek tartom. Teljesen elegendő azt kimutatni, hogy az első fordulóval tetemesen közelebb jutunk a szabályos állapothoz, sőt rendszeren körülbelül el is érjük a szabályos korfokozatot. Így hát az V. és a VII. minta a VIII.-at egészen fölöslegessé teszi.

IX. *A szabályos fakészlet és növedék kiszámítása.* Ezt csupán a hozadékszámítási képlet érdekében szükséges felállítani. De ez a képlet egészen fölösleges, mert a térszakozás követelményein semmit sem képes változtatni. A képlet „ellenőrzési képlet“-nek mondatik; holott a térszakozás ellenőrzésére a tervezett fordulószi terület összehasonlítása a szabályossal, a legtökéletesebb ellenőrzés. Más ellenőrzésre, még pedig oly kétes értékűre, a melyet egy nagyon ingatag alapokra fektetett hozadékszámítás nyújtani képes, szükség nincs.

Ez sokkal tökéletesebb, mint a területek összehasonlítása. Egyébiránt a térszakozás elve, hogy a kiszabott fordulószi terület a szabályos fordulószi területtel egyenlő legyen. És ha ez megvan, miféle más ellenőrzésre, van itt még szükség?

X. *Általános üzemterv.* Ez a gazdasági üzemtervnek hátgerince. Helyesebb volna különben általános véghasználati tervnek mondani, vagy a mennyiben a tisztások beerdősítését is felveszi magába „általános véghasználati és felújítási terv“-nek. Én ugyanis igen czélszerűnek tartom, ha a tisztások beerdősítésének ideje ebbe a tervbe fel volna véve. Egy ily általános üzemterv mintája látható a fatömegek mellőzésével „Az erdők berendezése“ cz. füzet 82. és 83. lapján. Ez azonban annyiban nem teljes, a mennyiben belőle a fordulószi hozadékok ki vannak hagyva. Egyébiránt a térszakozásnál elegendőnek tartom, ha a hozadék kimutatása csak

az első, legfeljebb még a második fordulósakra szorítkozik; a későbbi fordulószakokban elegendő a besorozott erdőrészek területének és vágáskorának a kimutatása. Egy ily általános üzemterv található „Az erdők berendezése“ cz. füzet 100. és 101. lapján. Ha az oly intensiv erdőgazdaság, a milyen a szászországi, megelégszik avval, hogy a hozadékot csak az első 10 (legfeljebb 20) évre mutassa ki, miért ne elégednénk meg mi avval Magyarországon. Hiszen a legnagyobb egyenetlenségek rendszeren az első két fordulószakban várhatók; az azután következőkben már egyenletesebbek szoktak lenni a hozadékok. Ezeket tehát azon esetben lenne szükséges a későbbi fordulószakokban is kitüntetni, ha az azokba sorozott erdőrészek vágáskora a szabályostól nagyon eltérne; a mi ritka eset.

XI. *Részletes tarlasztási terv.* Helyesebben részletes véghasználati terv, mert tarlasztás annyi mint *tarvágás*; tehát kizárja a fokozatos felujtást. A minta első részét nem érintem, a második részében azonban mellőzhetőnek tartom a választékoknak a fák vastagsága és magassága szerinti kimutatását. Azt hiszem, elegendő, ha kimutattatik a műfa, a tömör tűzifa és rözsefa s ezenkívül, a hol értékesítettik, még a kéreg. A műfát természetesen azon választékok szerint kell kimutatni, a hogy az becsültetett. Különb, mint már fennebb megjegyeztem, ezt és más részletes terveket mindig csak egy üzemátvizsgálási időszakra kellene felállítani.

XII. *Részletes előhasználati terv.* Kihagyandónak tartom belőle az „esetleges használatot“, melyet előre tervezni a dolog természete szerint nem lehet.

XIII. *Részletes mellékhasználati terv.* Ebben nagyobb súlyt kellene fektetni, a hol legelőhasználat van, annak szabályozására. Nemcsak a legeltethető erdőrészek s azok területe volna kiteendő, hanem a legeltethető állatok neme és száma is. A legeltetés szabályait az általános erdőleírásban kell letenni; de egyszersmind figyelemztetésül kivonatossan a részletes mellékhasználati terv megjegyzési rovatába is.

XIV. *Részletes felujtási terv.* Erre nincs észrevételem. Lássuk most már a nyilvántartási könyveket.

A XV. és XVI. mintákra, u. m. a *nyilvántartási jegyzőkönyvre és a területek nyilvántartására* nincs megjegyzésem. De szükség-

gesnek tartom megbeszélni a XVII. és XVIII. mintát. „Főhasználatok nyilvántartása osztagok és évfolyamok szerint. Először is kifogásom van neve ellen, mert ez a szó „főhasználat“ magába foglalja Szécsi erdőhasználatára szerint a vég- és előhasználatokat is. Ezekben a mintákban pedig csak a véghasználatokról van szó, tehát „véghasználatok nyilvántartása“ a helyes nevük. Az első (XVII.) fel van fektetve az egyes erdőrészekben történő véghasználatok nyilvántartására. Benne minden, a nyilvántartási időszak alatt kihasznált erdőrészletnek külön számla van nyitva. E számla rovatai két főcsoportba vannak foglalva. Az első csoport rovatai tartalmazzák a részletes véghasználati terv szerint kihasználásra előirt területet és a becsült hozadékot, fanem és választékok szerint elkülönítve; a rovatok másik csoportja a tényleg kihasznált területet és az azon termelt hozadékot megint fanem és főbb választékok szerint (műfa, tűzifa) elkülönítve, ezenfelül a termelési apadékok és az értékesített kéreg mennyiségét, a tőárban elért eredménnyel együtt. A mint látjuk e rovatokból, ennek a kimutatásnak egyik célja, hogy minden erdőrészletben összehasonlitsuk a becsült fatömeget és választékokat az eredménnyel, még pedig egészben ép úgy, mint választékok szerint. Az összehasonlításból az erdőrendező a revízió alkalmával okulást szerezhet a becslés helyességéről és esetleg következtetést vonhat le a becslési mód módosításának szükségességére is.

Ezenkívül nagybecsű adatokat szerez a faállományok értékéről is. A kimutatás másik célja, hogy az erdőrendező az üzemátvizsgálás alkalmával meggyőződjék arról, vajon az egyes erdőrészekben a kihasználás elég belterjesen történt-e és vajon az az értékesítésnél elért választékarány kedvezőbb vagy kedvezőtlenebb-e mint az, melyet a becslő feltételezett. Mindez a birtokos szempontjából nagyon kívánatos; de a 17. §. alá tartozó oly erdőbirtokokon a törvény értelmében nem követelhető, a hol nem az állami közegek feladata a kezelést és értékesítést végezni. Ily erdőbirtokok üzemének nyilvántartása tekintetében a kormány teljesen megelégedhetik a véghasználatoknak évfolyamok szerint való nyilvántartásával, mely az 1880-ik évi utasításban XVIII. sz. alatt foglaltatik. Ezt azonban sokkal egyszerűbben lehet és kell szerkeszteni. Ennek az egyszerűítésnek célszerűségét már a kincstári adminisz-

tráczió is belátta, mert a Kovács Gábor erdőrendezőtől nyert felvilágosítás szerint sok helyen a véghasználatok évfolyamonkénti nyilvántartására oly kimutatás szolgál, melyen egy iv egyik oldala az egész nyilvántartási időt felöleli. Nevezett erdőrendező ur egy ily kimutatást engedett át nekem, melynek kivonatos vázát itt közlöm:*)

Erdőrészlet	A hozadékba beszámítható		Hozadék az apadék leszámításával	F o g a n a t o s i t á s							
	Egész valódi			1894			1895			stb.	
	Valódi	Átszámított		egész valódi	hozadékba beszámított		hozadék	egész valódi	hozadékba beszámított		stb.
					valódi	átszámított			valódi	átszámított	
sz	terület, kat. h.	h.	m ³	terület	kat. h.	m ³	terület,	kat. h.	m ³	stb.	

Hasonló főrovat zárja be a kimutatást az egyes években történt foganatosítások összegezése számára. Ez teljesen elégséges annak megvizsgálására, hogy az üzemterv illető rendelkezését a kezelő megtartotta-e, és mennyire egyezik a becsült hozadék a ténylegessel. Azonban, hogy ezt megítélni lehessen, a hozadékot az előírásban az apadék levonása után kell előtüntetni.

Hasonló megjegyzéseim vannak az előhasználatok nyilvántartását magukba foglaló XIX. és XX. mintákra is. Ha csupán az üzemterv rendelkezései megtartásának ellenőrzése a cél, akkor az évfolyamok szerint berendezett és egyszerűsített kimutatás elegendő.

Ép így lehetne a *mellékhasználatok nyilvántartását* is (XXI.) berendezni, az egyes éveknek egymás mellé sorozott hasábjával.

A XXII. minta, a *felújítások nyilvántartása osztágok szerint*, csak kezelési szempontból szükséges, mert belőle részletesen megtudjuk, hogy mindenik erdőrészlet hogy, mily fanemmel, mennyi mag, csemete, munka és költség felhasználásával erdősített be.

*) Tudomásunk szerint ezt a czélszerű mintát először Csiby Lőrincz m. kir. erdőtanácsos ur alkalmazta. Szerk.

De az üzemterv végrehajtása tekintetéből elegendő lenne a *felújítások nyilvánartatása évfolyamok* szerint (XXIII.), még pedig oly összevont berendezéssel, a mint ezt alábbi táblázat mutatja; mely sok kincstári erdőhatóságnál alkalmazásban van:

Előírás					Fogantatosítás								
Erdőrészlet	Egész terület	tényleg erdősitendő		Mily természetű területen?	1894				1895				stb.
		természetes uton	mesterséges uton		Mesterséges uton	Természetes uton	Előíráson felül	Ismétlés-képen	Mesterséges uton	Természetes uton	Előíráson felül	Ismétlés-képen	stb.
sz.	kataszteri hold				kataszteri hold								
12	25·0	12·5	12·5	vágás	6·5	—	—	—	7·8	10·7	—	—	
17	8·3	—	8·3	tisztás	8·3	—	—	—	—	—	—	—	

Az utolsó főrovat a fogantatosítások összegezése. Az évfolyamok szerinti kimutatásoknak fennebb ismertetett összevont alakja nem csak átnézetes, de az üzemátvizsgálást is nagyon egyszerűsíti; mert az átvizsgálási időszak lejártával minden erdőrészletnek sora a legutolsó „összesen“ című hasábjában lezárattván, a fogantatosítás ugyanazon a lapon összehasonlítható az előírással.

Foglalkozzunk végül az üzemátvizsgálással.

Az 1880-ik évi utasítás erre vonatkozó kimutatása a XXIV. számú. „Az üzem eredményeinek kimutatása a lefolyt félfordulószakra“ czimen, mely tulajdonképen 4 táblázat egyesítéséből áll, u. m.

- véghasználát,
- előhasználát,
- mellékhasználát és
- felújítások.

Ezt a kimutatást azonban a nagyméltóságú földművelésügyi m. kir. ministeriumnak az 1890. évben 9600. sz. a. kiadott utasítása fölöslegessé teszi, mert az abban foglalt „Áttekintés az üzem-

terv rendelkezéseinek miként történt foganatosításáról“ ugyanazt tartalmazza, csakhogy szabatosabban és a czélnak megfelelőbben csoportosítva. Mindazáltal czélszerűbb ezt az áttekintést táblázatos alakban szerkeszteni, a mint ezt tudomásom szerint a beszterczebányai m. kir. erdőigazgatóság, a zsarnóczai m. kir. erdőhivatal és más kincstári erdőhatóságok területén működő erdőrendezőségek teszik a következő mintákban, melyeket Kovács Gábor erdőrendező ur volt szives rendelkezésemre bocsátani:

XXV. *A véghasználatok eredményeinek,*

XXVI. *Az előhasználatok eredményeinek,*

XXVII. *A mellékhasználatok eredményeinek,*

XXVIII. *A felújítások eredményeinek részletes kimutatása az üzemátvizsgálás alkalmával.*

Az előre bocsátott „tag“ és „osztag“, valamint a záró hasábot képező „megjegyzés“ rovatán kívül mindenik kimutatás a következő álló, 5 főrovatot tartalmazza:

„A részletes terv szerint elő volt írva“ „Előirt és teljesített“ „Foganatosított, de előírva nem volt“ „Előirt, de nem teljesített“ és végre „Összesen foganatosított“.

Mindenik főrovat a dolog természete szerint van alrovatokra osztva.

Nézetem szerint az üzemátvizsgálási munkálat számbeli adatait ezek a kimutatások a lehető legszabatosabban és legátnézetesebben tartalmazzák és minden másnemű számbeli csoportosítást feleslegessé tesznek.

Fennebbiek szerint a legrészletesebb üzemtervben is egyszerűsítendőnek tartom a IV., V. és VII. mintát; törlendőnek a VI., VIII., IX. és XXIV. (a, b, c, d.), tehát összesen 7 mintát; hanem utóbbiak helyett felveendőnek tartok 4 ujat.

Nem kell tehát attól tartani, hogy az így egyszerűsített erdőgazdasági üzemterv táblázatos kimutatásokban szegény lenne.

Még mindig maradna 24.

A bükk-tüzifa romlása és az ellene való védekezés.*)

Irta: Gellért József, m. á. v. mérnök, okleveles erdőmérnök.

Bevezetés.

Honi fanemeink közül legkedveltebb, legelterjedtebb és legjobb tűzifánk egyikét a bükkfa szolgáltatja.

Mindnyájan tapasztalatból tudjuk, hogy nincs párja a bükk-tüzifának, könnyen aprítható, tüze jó, tartós, úgy a kályhafütésnél, mint a legtöbb ipari üzemnél általánosan kedvelt. Technikus mérlegelés alapján is a legjobb tűzerejű fákhöz tartozik, s e tekintetben az első helyen álló gyertyán után következik. A bükk-tüzifa elterjedését azon körülménynek is köszönheti, hogy hazánk erdősegeinek tetemes részét, körülbelül 5·7 millió kat. hold területet, a bükk foglalja el, s minthogy a fejsze alá kerülő bükk-erdőségek fatömegét nagyon kis mennyiség kivételével — tűzifának dolgozzuk fel, állandóan nagy tömegben kerül a piacra s így jó tulajdonságaival és nagy tömegével a tűzifapiaczon domináló szerepet játszik.

A bükk-tüzifa általános kedveltségét azon körülmény sem gátolja, hogy a bükk-tüzifa, a mely a piacra kerül, igen gyakran nem teljesen egészséges. Ha a méterbe rakott kétéves bükkhasábtüzifát nézzük, alig árulja el valami, hogy a hasábok belsejünkben esetleg a korhadás egyes tüneteit rejtik, azonban behatóbb vizsgálat, különösen a hasábok felfürészelése után egyesek a friss fűrészelési lapon a revesedés kétségtelen jeleit fogják mutatni.

Majdnem megszokott dolog az, hogy ha tél idején a fűtött kályha mellett melegedve, egy tűzifadarabot arra méltatunk, hogy a fatartóból kiemeljük s azt gondosabban megvizsgáljuk, annak frissen fűrészelt lapján lilaszines

*) Az O. E. E. Deák Ferencz-alapítványából jutalmazott pályamű.

árnyalatot, vagy már sárgás-fehér pettyeket, foltokat látunk, a melyek a tűzifadarab hasítási lapjain mint hosszas, lilaszines vagy már sárgás csikok tűnnek fel, olykor fekete vonalokkal is szegélyezve, mely fekete vonalak a keresztmetszeten a sárga foltok külső körvonalait alkotják.

Mindezen jelek a fa felbomlásának különböző fokait mutatják, s minél nagyobbfoku a felbomlás, annál károsabb annak hatása a tűzifa minőségére nézve.

Ezen lilaszines, majd a későbbi állapotban sárgás-fehér, a fa szerkezeténél puhább foltok és csikok a tűzifa fülledésének, illetőleg revesedésének jelei és ezek legtöbb esetben csirái a tűzifa sokszor igen nagymérvű korhadásának.

Azok, a kik nem termelnek nagyobb mennyiségű bükk-tűzifát, vagy esetleg, ha nagyobb mennyiséget termelnek is, erdejük fekvése, vagy a kedvező szállítási viszonyok következtébea a tűzifájukat még a termelési időszak alatt vagy ezután nem sokára a rakhelyre, esetleg a piacra szállíthatják, azok tűzifája keveset szenved a revesedéstől, többet szenved ezen bajtól azok tűzifája, a kik azt nagy mennyiségben termeltetik és a kiknek e mellett az erdőből való kiszállításnál is nagy nehézségeket kell leküzdeni.

Ezen baj fontosságát az a körülmény is emeli, hogy az imént említett revesedés csakis tűzifának való ép és egészséges anyag döntése, illetve annak feldolgozása után keletkezik a hasábokban. Ezen betegség mellett, mely a döntött és tűzifának feldolgozott anyagban keletkezik, mint tudjuk, vannak a bükkfának oly korhadást okozó betegségei is, melyek az álló fatörzseket támadják meg, mely részek azután, ha tűzifának dolgoztatnak fel, a korhadást már magukkal hozzák.

A tűzifahasábokon előforduló ilyenmü korhadásokat azonban akkor, a mikor nagy tömegekben termelt tüzi-

fánál fellépő fülledés, illetve revesedés okait vizsgáljuk, tárgyaláson kívül kell, hogy hagyjuk, mert ezen korhadat hasábok nem okozzák az egészséges törzsekből készült tűzifahasábok nagymérvű revesedését, mely csak is későbbi körülmények behatása alatt keletkezhetett.

Kétségtelen az, hogy a korhadás fellépése a tűzifa tűzerejére, s minthogy a tűzifa jóságának mértékét a tűzifa tűzereje képezi — annak jóságára is káros befolyással van.)*

Azon okok, melyek a bükk-tűzifának azon korhadását okozzák, mely az egészséges fából előállított tűzifát támadja meg, két körülményre vezethetők vissza és pedig:

1. *A bükkfa sajtósága rossz tulajdonságára és*
2. *a bükk-tűzifa nem helyes kezelésére.*

Az erdőben termelt bükk-tűzifa vagy az eredeti alakban kerül a piacra mint tűzifa, vagy pedig vegyi átalakítás, a szénre való égetés után, mint bükkfaszén.

A tűzifa ismét, tekintettel azon módra, a melylyel a szállítás történt, a piacon mint tengelyen szállított és mint usztatott fa jön elő. A tengelyen szállított tűzifa általánosan kedveltebb, míg az usztatott iránt sokkal bizalmatlanabb a fogyasztóközönség.

Az alábbiakban a revesedés okainak kutatása mellett, a jó, egészséges bükk-tűzifa termelésének módozataival fogok foglalkozni. Kísérjük tehát a bükk tűzifát az erdei faalaktól a kályháig, s vizsgáljuk azon körülményeket, melyek annak minőségére jó, vagy rossz befolyást gyakorolhatnak s így nem lesz nehéz feltalálni a helyes utat, a melyet követve a bükk-tűzifa minőségére káros hatású körülményeket nagyban mérsékelhetjük s az adott körülmények mellett a legjobb bükk-tűzifát termelhetjük.

*) Lásd: Bencze „A különféle fafajok hő hatásának megítélésére szolgáló analitikai adatok. Erd. kísérletek 1900. évi I. II. füzet.

Tárgyalásomat az alábbi fejezetek alatt foglalom össze.

1. az erdő jellege,
2. döntési idő,
3. feldolgozás,
4. közelítés,
5. szállítás,
6. raktározás.

Ezen fejezetek keretében fogok rámutatni azon okokra, melyek egyrészt a bükkfa sajátságos rossz tulajdonságából, másrészt a nem helyes kezelésből kifolyólag a bükk tűzifa nagymérvű romlását okozzák.

I. *A bükkerdők jellege.*

Azon bükkerdők, melyek hazánkban ez idő szerint nagyobb mennyiségű tűzifatermelés céljából kihasználás alá kerülnek, igen kevés kivétellel közép- vagy magashegységi bükkösök, melyek kihasználására részint azért került a sor, mivel az alantabb fekvő alsó erdőtáji bükkösök már letaroltattak, másrészt új közlekedési vonalak létesítése által előbb nehezen megközelíthető erdőségek könnyebben hozzáférhetőkké lettek.

Az erdők jellege majdnem kivétel nélkül őserdő, melynek a községekhez közelebb eső részei már az előbbi időben ki lettek szálalva. A bükk összefüggő tiszta állabokban vagy más fanemmel keverten fordul elő.

Az állabok vagy érintetlenek, vagy a műfának alkalmas törzseket már előbb kiszedték.

Az egyes fák kora, eltekintve a községek mellett levő és szálalás által ritkított erdőrészekről, az őserdő jellegnek megfelelőleg vegyes, a holdankénti átlagos fatömeg legnagyobb részét 100 éven felüli 70—100 cm. mellmagas-

sági átmérőjü magas, egyenes törzsü tulkoros fák adják, kevesebb a 60—80 év körüli fák száma és még kevesebb az ennél is fiatalabb fáké.

Ha érintetlen az erdő, akkor a tüzifatermeléshez az állab összes vegyeskoru és méretü fái rendelkezésünkre állanak, ha azonban a müfa már előbb ki lett szedve, akkor a 80—100 év körüli törzsek az állabból hiányoznak, mivel műszaki tulajdonságaiknál fogva kiváltképen ezen koru törzsek alkalmasak müfának s így csak az idősebb és fiatalabb koru törzsek kerülnek fejsze alá.

Tisztán tüzifatermelés szempontjából véve a dolgot, az első eset, hol érintetlen erdővel van dolgunk, kedvezőbb, mint az az eset, a hol a müfától kiszállalt erdő áll rendelkezésünkre.

Tapasztalat szerint a középkorú fa tüze jobb, mint az idősebbé, vagy tulkorosé.

Ha áll ez minden fára, akkor különösen igaz ez a bükkfánál, mely az idősebb korban kevés kivétellel mind álgesztes. Az álgeszt, ha az még kezdetleges, akkor az a tüzifa jóságára nézve szembetűnően nem hátrányos, mert a betegség kezdetén a bükkfa élettani és fizikai tulajdonságainak elváltozása mellett is még jó tüzifát ad. Tulkoros törzseknél azonban az álgeszt is az ezen betegség előhaladott stadiumához mért korhadást mutat, mely állapotban az álgeszt a tüzifa minőségét már csökkentheti.

Ezek szerint tehát érthető az, hogy azon bükkösből, mely fiatal, középkorú és idősebb fákat tartalmaz — jobb minőségü tüzifát várhatunk, mint az olyan erdőből, melyből a középkorú egészséges törzseket müfáknak előzőleg kiszedték.

A mi ezen erdők egészségi állapotát illeti, a Polyporus gomba különböző fajai szoktak leggyakrabban bennök

előfordulni. Egy gyakoribb betegség még a tulkoros törzseknél az előbb említett álgeszt előrehaladott stadiumában fellépő béلكorhadás.

Ugy ezen betegség, valamint az előbbi korhadások is a tűzifatermelésnél részint a döntött törzsek fűrészelésénél a tönkök homloklapjain, részint a hasogátásnál a hasábok oldallapjain élénken szembe tűnnek s így módunkban áll a munkáltatásnál odahatni, hogy a kevésbé korhadt hasábok a korhadt részekről megtisztíttassanak s a nagyon korhadt hasábok egyáltalán a sarangokból kihagyassanak.

Ez esetben tehát a tűzifát az erdőben előforduló fabetegségek részéről gondos munkáltatás után később veszély nem fenyegeti.

Ha módunkban áll az erdő korának megválasztása, amelyből tűzifát akarunk termeltetni, akkor a fa minőségére nézve, a legmegfelelőbb a 80—100 év körüli bükkös.

Az állab ezen kora általános erdőgazdasági szempontból szintén teljesen megfelelő, mert a mennyiben tűzifatermelés mellett a faanyag egy részét mint müfát kívánjuk alkalmazni, a bükkösöknél a 80—100 év körüli fák elégitik ki legteljesebb mértékben azon különböző igényeket, melyeket a fogyasztók munkáltatásuk, kezelésük és alkalmazásuk folytán a bükkfa műszaki tulajdonságaival szemben támasztanak.

II. Döntési idő.

Hogy vajjon a téli vagy nyári döntésü bükkfa ad jobb tűzifát, erre nézve az eddigi tapasztalatok igen eltérők. A téli és nyári döntésü tűzifa minősége közötti különbséget a legtöbbben — daczára annak, hogy a téli döntésü

tüzifát nagyobb tűzerejűnek tartják — oly kismérvűnek állítják, hogy ezen csekély különbség a tűzifának való anyag téli vagy nyári döntését nem befolyásolhatja, föltételezik azonban azt, hogy a tűzifa felhasználás előtt kellőképen kiszáradjon. Ezek szerint tehát nem a döntési idő, hanem a döntés, illetve a feldolgozás után való teljes kiszáradás az, a mi eddigi tapasztalatok szerint a jó tűzifa feltételét képezi.

A száradásnak a bükk-tüzifánál a mellett, hogy a tűzifa, midőn elégetésre kerül, lehetőleg kevés nedvességet tartalmazzon, még nagy fontossága van a tűzifa jóságára más irányban is.

Mindenekelőtt vizsgáljuk közelebbről a téli és nyári termelésű tűzifa száradását.

A téli döntésű fa döntését kezdjük októberben és végezzük — mondjuk — márcziusban. A téli hónapokban döntött bükkfák normális 1·0 méter hosszúságu tönkökre felfürészelve és rendes hasábokra hasogatva összerakotnak.

A téli időszak alatt döntött fából készített hasábok az időjáráshoz képest már az őszi hónapok alatt száradnak, bár az őszi esőzések esetleg ezt nagyban akadályozhatják, de ennek daczára nem tagadható a tűzifa kiszáradásának bizonyos mértéke. A téli hónapok alatt termelt tűzifa az esetleges kifagyás által is veszít nedvességéből.

Tavaszig a nagyobb mérvű száradás szünetel, azonban annál teljesebb mértékben kezd száradni a tűzifa tavasszal, részint a nap, főképen pedig a tavaszi erős szelek hatása alatt, azután folytatódik a fa szárítása nyáron, a nyári nap hatása által, azonban a nap melege a tűzifa szárítása mellett a hasábok és dorongok azon részeiben, melyek kellőleg kiszáradni nem tudtak, fülledést is hozhat létre.

Ily körülmények között szárad tehát a téli döntésű fa.

Ezután kísérjük figyelemmel a nyári döntésű fából termelt tűzifa száradását. Mint legmarkansabb példát vegyük, hogy a tűzifaanyag nyár derekán júliusban van döntve.

Tegyük fel, hogy a nyáron döntött fa tűzifává feldolgozva, sarangokba összerakva, a nap szárító hatásának, széljárásnak kitett helyen, tehát oly körülmények között van, mely a száradásra nézve igen kedvező.

A nyári nagy meleg befolyása alatt a sarang, illetve a sarangot alkotó egyes hasábok és dorongok gyorsan kezdenek száradni. A száradás ép úgy, mint a téli döntésű tűzifánál, a legtökéletesebb és leggyorsabb a hasáb homloklapján, kevésbé tökéletes a hasáb oldallapjain és még kevésbé a hasáb kéreggel borított oldalán, a melynek kemény bőrnemű felülete a hasáb kéreg alatti részében levő nedvesség elpárolgását s így kiszáradást is akadályozza.

E mellett a gyorsan kezdődő száradás mellett azonban a hasáb kiszáradása nem nyert befejezést úgy, mint az indult, mert mielőtt a hasáb a teljes kiszáradás fokát elérné, a nyári nagy meleg hatása folytán itt is előlép a bükkfa veszedelmesen rossz tulajdonsága: a fülledés.

A mig ugyanis a hasáb hasítási lapjai és a homloklap körüli rész a nap melege folytán szárad, addig a hasábnak még ki nem száradt közepe, valamint a kéreg alatti része, a melyeket, részint a nagy meleg, részint a nap heve, szintén felmelegít, de a mely részek körülményeiknél fogva kiszáradni nem tudnak, a meleg hatása folytán megfüllednek.

Minél teljesebb mértékben tud a tűzifa kiszáradni a fülledést okozó felmelegedésig, annál kevesebbet fog szenvedni a fülledéstől, minthogy pedig a fülledést okozó fel-

melegedés annál hamarább áll be, minél nagyobb a meleg, ebből kifolyólag normális viszonyok és egyenlő körülmények között a meleg időjárás mellett termelt tűzifának kevesebb ideje van a száradásra, mint az ősszel vagy télen termelt tűzifának s így az előbbi inkább ki van téve a fülledésnek mint az utóbbi.

Azon körülmény, hogy a télen termelt tűzifánál is igen gyakran jönnek elő fülledt hasábok, azt mutatja, hogy daczára a téli termelésnek, s azon kedvező körülményeknek, melyeket a téli döntés magaután von, a hasáb nem száradhatott ki a fülledést előidéző felmelegedés beálltaig.

Igy hát a fülledés előfordul, ugy a télen mint a nyáron termelt tűzifánál, de normális viszonyok mellett a fülledést okozó felmelegedés bekövetkezéséig a tűzifa kedvezőbb száradási viszonyok között van a téli termelés, mint a nyári termelés mellett.

A kéreg száradástartakadó hatása is ép ugy meg van a téli, mint a nyári termelésű tűzifánál, azonban ez is hátrányosabb a nyári, mint a téli döntésünél. Mert a nyári döntésű fa kérge alatt — különösen tavasszal a tenyészet megindulása alkalmával — ott találjuk a sikamlós, nedvdus, duzzadt és tenyésznedvet tartalmazó háncsot, a melynek legnagyobb mértékben volna szüksége arra, hogy kiszáradjon, ezt azonban megakadályozza a bőrnemű kemény, elparásodott kéreg s itt e részben tehát a felbomlás, illetve a fülledés bizonyos foka majdnem elkerülhetetlen, mindazonáltal a fülledés mértékét itt is befolyásolhatja az a körülmény, hogy a hasáb oly különösen kedvező helyzetben volt, hogy a háncs bizonyos mértékben kiszáradhatott.

A hasáb vagy dorongfa kéreg alatti részén a fülledést azon fekete porszerű anyag, valamint azon fekete foltok

mutatják, melyek a fának kéreg alatti részén s a fától könnyen leváló kéreg belső oldalán, ugyanazon a helyen, mint a fán, láthatók.

A feketedés úgy a fán, mint a kérgen ugyanazt az alakot mutatja s ez lehet csikos, vagy kisebb-nagyobb folt. A kéreg alatti fülledést kezdetben csak a kéreg belső oldalának rendes színétől elűtő erősebb színárnyalat mutatja, mely csak a későbbi stádiumban nyer fekete színt.

A hol a kéreggel biró bükk tűzifahasábon a kéregfelőli oldalon a kéreg alatt a fekete foltok előfordulnak, ott azon a részen a hasáb már fülledt s ha a fekete foltot lefaragjuk, az alatt gyakran már előhaladott fülledést, illetve revesedést fogunk látni. Ezen nedv-dus hánacs a téli döntésű fánál nem fordul elő, a mi a kéreg alatti fülledés elkerülésére igen lényeges.

Az egyéves hasábfa azon részén, a melyről a kéreg nehezen választható el a fától, kéreg alatti fülledés nem fordult elő s megfigyeléseim szerint tényleg azon tengelyen szállított hasábok, melyek félig száraz állapotban vannak, illetve, amelyek egy tavaszi és egy nyári időszakot már kiállottak, ha azokra a kéreg erősen reá van száradva, a legegészségesebb tűzifát szokták adni. Kivételt tesz az, ha a hasábok vagy dorongok a sarang tetején vagy oly helyzetben voltak, hol több ízben megáztak, majd újból megszáradtak, minek folytán a kéreg róluk leválik.

A kétéves tűzifa kérge is a többszöri átrakás vagy megázás folytán többnyire könnyen leválik, ha a tűzifánál nem is fordult elő a kéreg alatti fülledés. Az usztatott tűzifa pedig még az usztatás előtt veszítheti el kérgét. Ily esetekben azután a kéreg hiányáról a tűzifa egészségi állapotára óvatosan vonjunk következtetést.

A télen vágott fa hánca is, ha az a száradás nagyobb

fokát nem érte el, lombfakadás idején szintén mutat némi életműködést, a melylyel kapcsolatban azután a télen termelt tűzifáknál is a kéreg és farész között, a körülményekhez képest kisebb-nagyobb fülledés következik be. Innen van azután az, hogy a téli időszakban termelt tűzifa hasábok kérges oldalai is mutatják a fülledést jelző fekete csikokat és foltokat, de megfigyeléseim szerint egyenlő viszonyok mellett nem oly mértékben, mint a nyári termelésű hasábok.

Előbb említettem, hogy a бүкktűzifahasábok kérges oldalán mutatkozó fekete folt vagy csik a kéreg alatt lefolyt fülledésnek kétségtelen jele, melyből bizonyos mértékben tehát a tűzifa jóságára is lehet következtetni. Csak bizonyos mértékben, mert a kéreg alatt támadt fülledés nem elkerülhetetlenül hatol a tűzifahasáb belsejébe. Így, ha a hasáb oly kedvező körülmények között van, hogy a hasáb oldallapjain a száradásnak elérte oly fokát, a melynél a hasáb már nem fülled, ez esetben a kéreg alatti fülledés csak lokális és a hasáb belsejében épen nem, vagy csak pár milliméterre hatol be. A leggyakrabban azonban a kéreg alatti fülledés a fa belsejébe is behatol $\frac{1}{2}$ vagy 1 *cm.* mélységre s előfordul az az eset is, hogy a kéreg alatti fülledés és a hasáb belsejében keletkező fülledés egymást támogatva segítik elő a hasáb revesedését.

Ha a hasábot a kéregtől megtisztítjuk, akkor a kéreg nélküli oldal ép oly gyorsan szárad, mint a hasáb oldallapja s ez esetben csakis a hasáb belsejében támadhat fülledés. Ez azonban csak is az igen nagy hasáboknál jön elő, mert azon normális nagyságu hasábok, melyekről előállítás alkalmával a kéreg esetleg a fa egy részével együtt le lett hasítva s ezáltal megközelítőleg háromszög alakot nyertek, még oly hasábnagyság mellett is, melynél

a hasáb oldalai egyenként 20 cm. körül vannak, meglehetősen száradási viszonyok mellett nem füllednek meg, míg a hasonló nagyságu kérges hasábok ugyanoly körülmények mellett a fülledést mutatják.

A fán fellépő fülledés, a míg csak kezdetleges, lila színes árnyalatot mutat.

Előhaladottabb állapotban lilaszínes és részben sárgás helyek, a revesedés jelei mutatkoznak, a mely állapotban a fa már a felbomlás kétségtelen jeleit mutatja, ami már a tűzifa jóságának rovására megy.

Az előbb felsoroltak tekintetbe vétele után kétségtelen az, hogy a tűzifa száradására nézve normális viszonyok és egyenlő körülmények mellett sokkal előnyösebb a téli döntés illetve termelés, mint a nyári s így egyrészt e miatt, másrészt pedig azon különbség miatt, mely a fa téli, nedvkeringési időn kívüli és nyári nedvkeringési állapotában van, a tűzifatermelés idejéül határozottan a téli döntést ajánlom.

Azok, akik nem nagy mennyiségben termelnek tűzifát, többnyire betartják a téli termelést, ha mindjárt nem is a tűzifa minősége, hanem az olcsóbb munkaerő, gazdálkodási berendezés, vagy erdőtenyésztési szempontok által indítatva, de nehezebb a dolga a nagy termelőnek, a ki oly nagy munkaerőt nehezen bír összehozni, hogy összes tűzifáját a téli időszak alatt feldolgoztassa; a magas hegyeségi bükkösökben a nagy hó akadályozza a munkáltatást, de mindezen nehézségek mellett is hadd hadd a tulajdonos, hogy a tűzifa döntését és feldolgozását télen végeztesse, vagy ha ez nem vihető keresztül, a munkáltatást a nedvkeringés megindulása előtt okvetlenül fejezze be.

Majdnem különösnek tűnhetik föl az, hogy míg a szakkönyvek és egyes tudományos kutatások nem tulaj-

donitanak a tüzfánál fontosságot a téli és nyári döntés közötti különbségnek (az igaz, hogy általában tüzfáról és nem kizárólag bükktüzfáról beszélnek), addig a gyakorlati életben a bükktüzifaszállításra vonatkozó kikötések — ott hol a tüzfát mint tüzelőszert kívánják alkalmazni, majd nem mindenütt téli döntést követelnek.

Igy például a kereskedővilág helyesen mérlegelve (fülledés szempontjából) a téli döntésű tüzifa jobb minőségét, úgy a budapesti mint a bécsi tőzsdei szokványok (usanceok) a tüzfánál föltétlenül téli döntést szabnak meg. Nemcsak a bükktüzfára — ámbár a piacra kerülő tüzifa legnagyobb mennyisége bükk — hanem egyáltalán minden tüzfára.

A budapesti usanceok szerint a döntési idő szeptember hó 15-étől április hó 24-éig terjed, a mely idő mindenestre oly széles határok között mozog, a mely teljesen felöleli, úgy az északi, mint a déli vidékek tenyészeti viszonyai által befolyásolt téli döntési időszakot. Pl. a gödöllői és visegrádi uradalomban a bükkfa döntés ideje Terézia naptól (okt. 24) József napig (márczius 19.) terjed.

A budapesti tőzsdei usanceok szerint oly tüzifa, mely a szeptember és április hó 24-e közötti időn kívül döntött fából állított elő — *egyáltalán nem szállítható.*

Ezen fenti határok között azután a legtöbb vásárló szerződésében is megállapítja a szállítandó tüzifaanyag döntési idejét.

A döntési idő befolyása mellett a tüzifa fülledésére még sok más körülmény is lényeges befolyással bír, melyek figyelembe vétele nélkül a téli és nyári döntésű bükktüzifa fülledése fölött ítéletet nem mondhatunk.

Igy pl. a fa kora. A túlélte fából előállított tüzfát — mindig hasonló körülményeket és viszonyokat tételezve

fel — könnyebben támadja meg a fülledés, mint az oly tűzifát, a mely fiatalabb fából készült.

A nyári termelésü tűzifánál is nagyobb mértékben fülled a nedvkeringés idején különösen a nedvkeringés kezdetén, mint a nyár derekán, vagy épen augusztusban döntött fából előállított tűzifa. Igen nagy befolyással van még a tűzifa fülledésére nézve az időjárás is, mely épen a döntés idején, valamint a száradás első időszakában uralkodott.

A nedves, esős időjárás bármely döntési időszakban akadályozza a tűzifa száradását s ez által a fülledés fellépését elősegíti. A nedvkeringés idejének kezdetén, valamint ez esős időben termelt és száradt bükk-tűzifa bágyadt szürkés színt mutat, nedvkeringés idején kívül döntött és kedvező viszonyok mellett száradt tűzifa pedig élénk színű.

A döntés utáni időjárás szintén nagyban befolyásolja a tűzifa fülledését.

A sarangok helye az erdőben, (melyekről alább részletesebben szólok), szintén befolyással van a fülledésre, ugyszintén az a körülmény is, hogy tiszta-e az erdő, vagy gazzal, gyommal, előserdénnyel vagy cserjével van-e ellepve? Sőt az egyes hasábok vagy dorongok elhelyezése a sarangban szintén figyelembe veendő. E tekintetben érdekesnek találom felemlíteni, hogy igen sok helyen találtam azt, hogy a sarang tetején a legfelső sorban levő dorongfa felső, napfelé fordított fele ép volt, míg az alsó fele, mely a sarang felé volt fordítva, teljesen fülledt, illetve reves volt.

Igy tehát, ha a döntési időnek a tűzifa fülledésére való befolyását vizsgáljuk, nem szabad figyelmen kívül hagynunk egyetlen oly körülményt sem, a mely a fülledésre lényeges befolyással lehetett.

(Folytatása következik.)

A pojána möruli villamos üzemü erdei vasut.

Irta: *Körös László*, m. kir. főerdész.

Az orsovai m. kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó ohababisztrai m. kir. erdőgondnokság Pecsényaga és Bisztra nevü völgyében az évi fahozamok kiszállításánál eddig lőüzemü erdei pálya volt használatban, a melyet a favásárló Bibel-czég építtetett.

Ez a vasutvonal, mely ujabban villamos üzemre alakítottát, a völgy alján a „Bisztra“ patakot követi. Legnagyobb esése $45^{0/100}$, kanyarulatoknál a legkisebb sugár 40 m.

Költségkimézés szempontjából a törekvés oda irányult, hogy a Bisztra-patak áthidalása lehetőleg mellőztessék, és ez sikerült is annyiban, hogy csak egy hid építése vált szükségessé, ellenben emelte az alépitmény költségeit az a körülmény, hogy helyenként a Bisztra patak mellett részint kőből részint fából partvédőfalak voltak alkalmazandók. A pálya nyomtávolsága 0.76 m. A talpfák telitlen bükkfából készülnek, hosszúságuk 1.35 m., 0.47—0.60 m. távolságban fekszenek egymástól és 3—5 évig tartanak el. A kavicsréteg vastagsága 22 cm. Az alkalmazott sinek sulya folyóméterenkint 6.5 kilogramm.

A szállításra használt vasuti kocsik mindegyike 2 m. hosszú és 1.4 m. széles fából készült keretből áll, mely két tengelyen nyugszik. A szállításnál a fűrészrönkök két ilyen kocsin nyugsznak, mely berendezés folytán, a kocsin 20 m. hosszú szálfák is lehozhatók a minimális sugárral bíró kanyarulatokban.

A fékezés igen egyszerű. A kocsi hátsó keresztgerendája közepén két helyen át van furva, a lyukakba két vasrud illik, melynek egyik külső vége kampóban végződik, a másik vége pedig kemény fából készült fékkel van összekötve. A fékek a keret oldalfáira is mozoghatóan vannak megerősítve. A farönkökkel megrakott hátulsó kocsin két ember áll, és ha fékezni kell, a vasrudak kampóiba helyezett farudakat hátrafelé tolják. A fékező nagy erőt fejthet így ki az által, hogy a rudra támaszkodva saját sulyával ránehezedik, mi által a fékek a kocsi kerekeihez szorulnak. E fékszerkezet nagy előnye az, hogy a fékező munkás érzi a fékezés mértékét, míg ellenben a csavarra járó fékezés fokát nem ítélheti meg ily közvetlenséggel.

Ilyen két kocsin egyszerre 5—6 m³ fenyőrönkö szállítható.

Nagyobb eséssel bíró helyeken a sinek mellett léczek fekszenek, melyekre homokot szoktak szórni, hogy a surlódás nagyobb és a fékezés hatásosabb legyen. A kocsikat felfelé lovak vontatták. Az üres kocsi súlya mintegy 400 kilogramm, előállítási ára 180 korona.

A megterhelt két kocsi tengely nyomása $5 m^3$ fenyőrönköt felvéve, 1075 kilogramm; megjegyzendő, hogy a rönkök vágatás és közelítés után 1 kilométer hosszú vizicsatornán át a felső rakodóra, és onnét azonnal a pályán az alsó fűrész-rakodóra, tehát még nyers állapotban szállították.

Ezen az eddig lóvonatu pályán az 1900. év folyamán villamos üzemre tértek át. Tudtunkkal ezenkívül még csak egy villamos erőre berendezett erdei vonat van hazánkban, a külföldön pedig még egyet sem ismerünk*); megragadjuk tehát az alkalmat, hogy a lóvonatu, gőzerejű és villamos vasutak jövedelmezőségét párhuzamba állítva, kutassuk, gazdaságos volt-e ez erdei vasut üzeménél a villamos erőt alkalmazni. Előbb azonban kikell mutatnunk a szállítandó famennyiségeket.

Az 1900. év kezdetétől 1904. év végéig vagyis öt évi kihasználási időtartam alatt összesen 1086,6 kat. hold terület mintegy $238,564 m^3$ fenyő- és $20,420 m^3$ bükkfa anyaggal kerül kihasználás alá, vagyis évenként $47,713 m^3$ fenyőfa, melyből átlagban 50% vagyis $23,856 m^3$ a haszonfa.

Ezen fatömeg leszállítása az erdei rakodótól a fűrészig az elébb említett 5620 m. hosszú és jelenleg villamos erőre berendezett erdei pályán történik.

A lóvonatu pálya berendezési és üzemi költségei.

Az 5620 m. hosszú és $760 \frac{m}{mi}$ nyomtávolságú lóüzemű erdei vaspálya építési költségei:

1. Al- és felépítmény $6,5$ kilogrammos sinekkel, bevágásokkal, feltöltéssel, sziklarepesztésekkel és partvédfalakkal együtt 1 kilométerenként 7926 K. $5,6$ kilm. 46,485 K.
2. Kocsik beszerzése, és pedig 5 vonat részére à 3 kettős kocsi és egy tartalék vonat 6 egyszerű kocsival, összesen 36 drb à 180 K. 6,480 „

*) Ez a másik villamos erdei vasut a Munk-czég maros-szlatinai birtokán van. A tulajdonos szives meghívása folytán az Orsz. Erd. Egyesület f. évi közgyűlésén résztvevőknek előreláthatólag alkalmuk lesz ezt a kiválóan érdekes, legmodernebb szállítási eszközt a helyszínén megismerni és tanulmányozni. Szerk.

3. Istálló 30 drb ló számára (minthogy a telep a legközelebbi községtől 15 kilométerre fekszik, az istálló építése elkerülhetlen volt)	3,000 „
Összes költség	55,965 K.

Fentartási és üzemi költségek.

1. A befektetett tőkének, vagyis az építési költségnek 5 ⁰ / ₀ -os törlesztési részlete és 5 ⁰ / ₀ -os kamata	5,596 K.
2. Naponként 30 lónapszámot és évenként 250 munkanapot felvéve, szükségeltetik 7500 lónapszám à 2 korona	15,000 „
3. Fel- és lerakásra, valamint fékezésre illetve kocsivezetésre naponként alkalmaztatott 30 férfi napszám 250 munkanapon át: 7500 férfinapszám à 2 K.	15,000 „
4. Felépitmények fentartása évenként	3,000 „
5. A szállító kocsik fentartási költsége évenként	2,200 „
6. Olaj, kenőcs	800 „
Évi üzemi költség	41,596 K.

A lóvonatu üzemnél naponként legfeljebb 10 vonat jött le, egy-egy vonat 3 kettős kocsival à 5 m³, összesen tehát egy vonaton 15 m³ fenyőrönkö, 10 vonaton 150 m³; évenként 250 munkanapon át így 37,500 m³ fenyőfa szállítható le, esik ennél fogva 1 m³-re $\frac{41,596}{37,500} = 1.11$ K. szállítási költség, vagyis 1 m³ szállítása 1 kilométerre 20 fillérbe kerül.

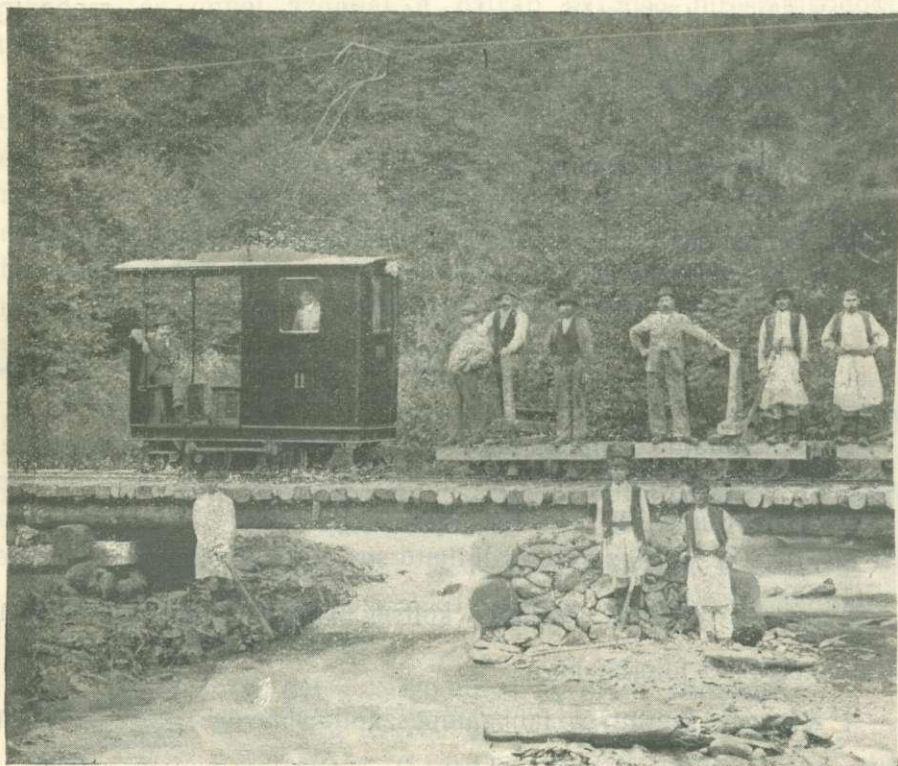
A becslés szerinti évi fahozamot számításba véve $\frac{41.596}{23.856} = 1.74$ korona a szállítási költség m³-ként.*)

Egy üres vonatnak lovakkal való felvontatására és a megterhelt vonatnak lejövetelére az 5620 m. hosszú pályán 1 óra 24 perczre volt szükség, az átlagos sebesség tehát másodpercenként 2.23 m. volt.

Eltekintve attól, hogy ezen üzemnél a szállítás meglehetősen lassu volt, a lóvonatu pálya hátrányaként az is jelentkezett, hogy

*) Illetőleg ennél valamivel kevesebb, mert a kisebb fatömegnek megfelelően kevesebb ideig is lehetett a vasut üzemben. Szerk.

az üzem a fuvarosoktól függött. Tavasszal, szántás idején vagy ősszel aratásnál az üzemet ló hiánya miatt sokszor be kellett szüntetni s hátrányos volt az is, hogy a lovak sokszor nem jöttek a rendes időben munkába, minek következménye az volt, hogy az nap egy vagy két vonattal kevesebb indulhatott. A lovak végül a talpfák közötti kavicsréteget hamar kitaposták, úgy hogy gyakori kavicsolás vált szükségessé.

19. kép. A pojána-möruli villamos erdei vasút.

A villamos vasut építési és üzemi költségei.

A pojána möruli lóvonatu vasutnak villamos erőre való átalakítására az indító ok a szállítási költség csökkentése volt, továbbá aállítás gyorsítása, minek következtében ugyanazon időben nagyobb mennyiség lesz szállítható és az üzem független lesz a fuvarosoktól.

A villamos motorkocsit és a vezetékét Roessemann és

Kühnemann budapesti czég szállította, mely a berendezést is eszközölte. A dynamógép a m. kir. földmívelésügyi miniszterium engedélyével külföldről szereztetett be.

A motorkocsi sulya szolgálatképes állapotban 1850 kilogramm, minélfogva a lóvonatu pályánál használatban volt 6·5 kilogrammos sinek teljesen megfelelőnek találtatván, megtartattak. A motor 13 normalis lóerővel bír, és 500 Volt feszültségre van szerkesztve, nyomtávolsága 760 $\frac{m}{m}$, óránkénti átlag sebessége 15 km. A motorkocsi tengelyei 70 $\frac{m}{m}$ [átméretűek és Bessemer-aczélból, az 500 $\frac{m}{m}$ átmérőjű kerekék pedig Siemens-Martin-aczélből készültek. A kocsi magassága a felső vezetékkel (lyrával) 5 m., hossza 3 m., szélessége 1·18 m.

A dynamógépet hajtó turbina „Francis“ rendszerű és 35 lóerőt fejt ki. A reá ömlő vízmennyiség másodpercenként 300 liter, a vizoszlop magassága 12·7 m. A turbinára vezető vizesatorna szélessége 0·8 m., magassága 0·6 m., a benne folyó víz mélysége 0·45 m.

A dynamógép normálisan 550 Volt feszültséggel jár, a maximum 600 Volt. Építési költségek:

1. Az 5620 m. hosszú pálya alépitménye mint elébb a lóvonatu pályánál, valamint a villamos erőre való berendezés, vezeték, dynamógép, turbina . . .	116,000 K.
2. A villamos motorkocsi	8,400 „
3. Szin a motorkocsi részére	1,250 K.
4. 24 darab szállítókocsi beszerzése, (beleértve 6 drb tartalékkocsit) à 180 K.	4,320 „
	Összes költség 129970 K.

Üzemi és fentartási költségek.

1. A befektetett tőkének 5 ⁰ / ₀ -os törlesztése és 5 ⁰ / ₀ -os kamata	12,997 K.
2. A kocsivezetőnek évi fizetése	1,200 K.
3. A dynamógépnél alkalmazott gépész évi fizetése	1,200 „
4. Fel- és lerakásra, valamint a szállítókocsik vezetésére, fékezésére 18 kocsinál 18 férfinapszám, évenként 250 munkanapot felvéve 4500 férfinapszám à 2·4 K.	10,800 „
5. Felépitmény fentartási költsége évenként	1,000 „

6. Szállító kocsi fentartási költsége	600 K.
7. Kenőcs, olaj	360 „
	Évi üzemi költség 28,157 K.

Az eddigi eredmény szerint naponként 14 vonat jött le, minden vonat három kettős kocsival à 5 m³ fenyő rönkövel megterhelve, egy vonaton ennél fogva 15 m., összesen tehát naponként 210 m³ szállított le.

Hasonlóképpen mint a lóvonatu üzemnél évenként 250 munkanapot számításba véve leszállitható 52,590 m³.

Esik tehát 1 m³ leszállítására $\frac{28,157}{52,500} = 53.6$ F., vagyis 1 m³-re és egy kilométer távolságra 9.5 fillér.*)

Ezen berendezésnek előnye, hogy a szállítás nemesak jóval olcsóbb mint a lóvonatu üzemnél, de miután naponta nagyobb fatömeg hozható le, az évi fahozam sokkal rövidebb idő alatt szállitható le, mint az az eddigi üzemnél lehetséges volt, úgy hogy majdnem az összes évi fatömeg a téli rossz idő beállta előtt leszállitható és az üzem a téli hónapokban beállitható, miáltal a téli időben nagy hóesések alkalmával az eddigi és nagy költséggel összekötött pályatisztítási munka is elesik.

Gőzüzemü pálya.

Fenti pályának gőzerőre való berendezés esetén a költségek a következőkép alakultak volna.

1. Egy 5620 m. hosszú gőzüzemre berendezett pályának kiépítése 9 kilogrammos sinekkel és megfelelő alépitménnyel, hasonló viszonyok között kilométerenként 12,800 K. 71,936 K.

*) Minthogy a fennebbi adatok szerint azonban jelen konkrét esetben csak 23,856 m³ a szállítandó fatömeg, a villamos vasut szállítóképesége egészen kihasználható nem lesz. A 28,157 K. évi üzemi költséget ez utóbbi fatömeggel elosztva, azt találjuk, hogy 1 m³ leszállítására 1.18 K.-ba kerül, amit a lóüzemre vonatkozólag fenn hasonló feltételek között nyert 1.74 koronával összevetve, kiderül, hogy még a szállítóképeség ily korlátozott kihasználása mellett is olcsóbb a villamos üzem. Szerk.

2. Egy üres állapotban 5500 kilogramm, szolgálatképes állapotban 7000 kilogramm súlyu gőzmozdony beszerzése	12,900 K.
3. 24 drb egyszerű szállítóközi beszerzése, mint az előbb tárgyalt pályánál à 180 K.	4,320 „
4. Mozdonyszín építése	1,500 „
	<hr/>
Összes költség	90,656 K.

Üzemi és fentartási költségek.

1. Évi kamatra és a befektetett tőke törlesztésére összesen 10 ⁰ / ₀	9,066 K.
2. Egy mozdonyvezető évi fizetése	1,900 „
3. Egy fűtőnek évi fizetése	1,000 „
4. Naponta 18 férfinapszám fel- és lerakásra valamint a leszállító kocsik vezetésére és fékezésére, évente mint előbb 250 munkanapot felvéve összesen 4500 napszám à 2,4 K.	10,800 „
5. Felépítmény fentartására évenként	2,000 „
6. Szállítóközi évi fentartása	600 „
7. Gőzmozdony fenntartási költsége	1,200 „
8. Kenőcs, olaj	2,000 „
9. Évente 250 munkanap mellett a gőzmozdony fűtésére szükségelt 500 ürm. bükkhasábfa ára vágással közelítéssel és leszállítással à 2,5 K.	1,250 „
	<hr/>
Összes évi üzemi költség	29,816 „

Gőzüzemenél az itteni viszonyok között mint napi maximalis eredmény 12 vonat vehető fel. Minden vonat 3 kettős kocsival à 5 m³ fenyőfával terhelve egy vonaton 15 m³ naponta 12 + 15 = 180 m³ lenne leszállítható. Mint előbb évente 250 munkanapot számításba véve 250 × 180 = 45,000 m³ szállítható évenként, esik 1 m³-re szállítási költség 66 fillér, vagyis az 5620 m. hosszú pályán 1 m³ szállítási költsége egy kilométerre 12 fillér.

Ebből következtethető, hogy költség tekintetében a gőzerőre berendezett pálya a lóvonatu és villamos pálya között foglal helyet.

A pojána möruli villamos vasut az 1900. évi november 27-én megtartott műtanrendőri bejárás alkalmával a bizottság által

üzemképesnek nyilvánított, és a magyar kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség által annak üzembe való helyezése engedélyeztetett.

A vasut építése, illetőleg villamos erőre való átalakítása a kereskedelemügyi m. k. miniszterium által elrendelt közigazgatási bejárás alkalmával a következő feltételek mellett lett engedélyezve:

I. Az építésre vonatkozólag.

1. A gépház a terven előtüntetett módon létesítendő, a gép legfeljebb 500 Volt feszültségű áramot termeljen.

2. A gépházból kiinduló tápláló vezeték és munkadrót kellően szigetelendő.

3. A munkadrót 8 m/m vastag bronzdrótból készítendő.

4. A felfüggesztés a helyi viszonyokhoz képest egy és két oldalú oszlopokon kellően szigetelve történjék. Az oszlopok távolsága olyan legyen, hogy a munkadrót a szakadás ellen négyszeres biztosítékot nyújtson.

5. A munkadrót magassága a sinfej fölött legalább 5 m. legyen.

6. A munkadrót maximumban egy kilométeres szakaszokban a pálya mentén levő, kellő módon jelzett oszlopokon elhelyezett kikapcsolók segítségével megszakítható legyen.

7. A sinek ütközéseinél megfelelő elektromos összeköttetések alkalmazandók.

8. A vonal mentén és a gépházban villámhárítók megfelelő számban alkalmazandók.

9. A gépházban kellően méretezett ólombiztosíték és kellően beállított automatikus kikapcsolók alkalmazandók.

10. A motorkocsi, valamint a fát szállító truckok hathatós fékekkel ellátandók.

II. Az üzemre vonatkozólag.

1. Az óránkénti menetsebesség a 10 kilométert meg nem haladhatja.

2. Felfelé menethetnél 6 egyszerű trucknál a mozdonyra több nem kapcsolható.

3. Lefelé menethetnél csak két truckból álló vonatok képezhetők.

4. Ugy a fel- valamint a lefelé menetnél a vonaton megfelelő számú fékek alkalmazandók.

5. Engedélyt kérő köteles egy egyént megnevezni, ki az üzletkezelés tekintetében teljesen felelős.

6. Csakis a m. k. vasuti és hajózási felügyelőség által megvizsgált és alkalmasnak talált forgalmi eszközök vehetők használatba.

7. Mozdonyvezetőül és gépházkezelőül csak kellően képesített és megvizsgált egyének alkalmazhatók.

8. A mozdonyon erős hangú harang alkalmazandó, a tisztán truckokból álló vonatokon a fékezők erős hangú sippal szereplendők fel.

9. Ködös időben a vonat jelző lámpákkal szerelendő fel.

A berendezés elkészítésénél kizárólag hazai gyártmányok alkalmazandók, amennyiben kényszerítő szükségések folytán idegen gyártmány alkalmazása válik nélkülözhetlenné, arra a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur. Ö Nagyméltóságának engedelmére előzetesen kikérendő.

A vasut elkészülte után annak használatba vétele előtt műtanrendőri megvizsgálása a m. kir. hajózási és vasuti felügyelőségnél kérelmezendő, a tervbevett menetrend pedig még a műtanrendőri bejárás előtt Krassó-Szörény megye közigazgatási bizottsága útján jóváhagyás céljából a főfelügyelőségnek bemutatandó.

Végül utasítatik engedélyes, hogy a 45 és 47 szelvénypontok közötti és megerősítendő Bisztra patak hid terveit még jelen jegyzőkönyv jóváhagyása előtt a kereskedelemügyi m. k. miniszter Ö Nagyméltóságának bemutassa.

Ezek után a bizottság vezetője, az előbbi feltételek betartásának kötelezettsége mellett a vasut átalakítására az engedélyt a kereskedelmi miniszter nevében és felhatalmazásából a helyszínén élőszóval megadta.

Az erdészeti műszótár szerkesztése köréből.

Az erdészeti műszótár szerkesztő-bizottságának 1902. évi márczius hó 19-én tartott értekezletéről felvett jegyzőkönyv.

Jelen voltak: Dr. *Bedő* Albert elnök, *Arató* Gyula, *Bencze* Gergely, *Bund* Károly, *Cséti* Ottó, *Fekete* Lajos, *Illés* Nándor és *Sobó* Jenő biz. tagok.

Elmaradásukat kimentették: *Csiby* Lőrincz, *Rózsai* Rezső és *Vadas* Jenő.

I. Elnök bejelenti, hogy a legutóbbi értekezlet határozata értelmében a nagymélt. földmiv. miniszter ur az Országos Erdészeti Egyesület útján megkeresett, hogy a községi és némely más erdők kezelését teljesítő erdészeti tisztviselők által a nép száján élő erdészeti jelentőségű kifejezéseket és tájszókat gyűjtse össze. A miniszter ur erre vonatkozólag már ki is bocsátott egy körrendeletet, melynek eredményeként remélhetőleg bő szóanyag fog a bizottság birtokába jutni.

Örvendetes tudomásul szolgál.

II. A legutóbbi értekezlet megállapodása szerint a bizottság a kétes műszavak tárgyalását kezdi meg.

Fekete Lajos az erdőrendezéstan körébe vágó kétes szavakat a következőkben terjeszti elő:

a) *Alfa* (Unterholz) helyett ajánlja; *aljfa*. A bizottság hozzájárul.

b) *Allab* helyett ajánlja: *faság*. Főállab = a faság zöme; mellékállab = a faság járulékos része, járuléka; állabalak = a faság szerkezete.

A bizottság több tagja ezzel szemben a *faállomány* szót tartja megfelelőbbnek, miután állab alatt valamely erdőrészlet (osztag) faállományát értjük. Ismételt használat esetén egyszerűen: *állomány*. Összetételben pl. *faállománytérkép* (fanem és kortérkép.)

A bizottság az állab szó helyett a *faállomány*, illetőleg állomány szót fogadja el.

c) *Fekete* Lajos biz. tag folytatólag a *felfa* szó helyett (Oberständer, Oberholz) a magyarosabb *főfa* kifejezést ajánlja. Elfogadtatik.

d) *Forda* helyett a bizottság a fogalomnak teljesen megfelelő, helyesen képezett és már meg is honosodott *vágásforduló*, rövidesen *forduló* kifejezést fogadja el.

e) A *hozam* és *hozadék* szavakat a bizottság egyaránt használhatónak tartja.

f) *Osztag* helyett az irodalomban a *tagrésztlet* már előfordul. Miután azonban van tagokra be nem osztott erdő is s nemkülömben előfordulhat az az eset, hogy a tag csak egyetlen osztagból áll, a bizottság a Fekete részéről szintén ajánlott *erdőrésztlet* kifejezés mellett foglal állást.

g) Evvel kapcsolatosan felmerült az a kérdés, hogy mi értendő *erdőrész* alatt. A bizottság többsége ezalatt az erdőrésztletnél sokkal tágabb fogalmat ért, a nép által külön névvel illetett erdőterületeket, dülőket, a melyekkel a néppel való érintkezés közben helymeghatározás céljából a szakember is él. (Juharos, Bükkös-kut stb.)

h) A kétes képzésű *pagony* szó, mint határozatlan és könnyen nélkülözhető fogalom, az erdészeti műnyelvben mellőzendő.

i) *Vaskos* alatt a köznyelv egészen mást ért, mint eddigi erdészeti műnyelvünk s éppen az oly fatörzseket illetik a vaskos jelzővel, a melyek legkevésbé hasonlítanak a hengerhez. E tekintetben közeledni kellene a közhasználathoz; Fekete a *telided* szót ajánlja, a bizottság azonban hosszabb eszmecsere után a *hengeres* kifejezésben állapodik meg.

k) *Zárlat* helyett a bizottság két új szót fogad el Fekete Lajos biz. tag ajánlatára 1. *Záródás* (Schluss, Bestandeschluss) a fák koronái érintkezési fokának jelölésére és 2. *Sűrűség* (Bestockung) a fatörzsek aránylagos mennyiségének megjelölésére. Mindkét fogalmat az *erdősültség* öleli fel.

Illés Nándor biz. tag a következő kétes szavakra nézve provokálja a bizottság határozatát:

l) *Önvetényülés* rosszul képzett szó helyett Illés ajánlja a *magavetés*-t. A bizottság az *önvetődés* szót fogadja el, de ezzel a maga-összetételű kifejezéseknek nem óhajtja elejét venni (magakelt csemete, magavetett erdő).

m) A külföldi erdészeti kísérleti állomások az erdő fejlettségi fokának megjelölésére nézve megegyeztek, mihez alkalmazkodva a megfelelő magyar kifejezésekben is meg kell állapodni. Erre vonatkozólag a bizottság a következő műszavakat fogadta el:

Anwuchs = *cseprentés* (az egészen fiatal erdő, a csemeték hossznövekvése még lassu.)

Aufwuchs = *serdülvény* (a hossznövekvés fellendült, de a záródás még hiányos.)

Dickicht = *surjános* (a záródás teljes beálltával), lehet *vesszős* vagy *suhángos*.

Stangénholz = *rudaserdő* (5—10 cm. vastag törzseknél: vékony rudaserdő, 15—20 cm. vast. törzseknél: vastag rudaserdő.)

Baumholz = *szálaserdő*, (20 cm. mellmagassági átmérőnél vastagabb törzsekkel.)

Megállapodik továbbá a bizottság a következő kifejezésekben: *koroserdő* (Altholz), *tulkoros* (überständig) és *elaggott* (abständig.)

n) A *fokozatos felújító vágás* egyes fokait a következőkben jelöli meg a bizottság: *előkészítővágás*, *vetővágás*, *felszabadítóvágás* (a már megtelepült fiatalos felszabadítására szolgáló vágás). A felszabadítóvágás végső foka, a mely valamennyi koros törzset eltávolítja: *végvágás*.

o) Két állomány elkülönítésére szolgáló vágás (szélveszély elleni védekezés céljából, Loshieb) = *elkülönítő vágás*.

p) A külföldi szakirodalomban gyakori alábbi szakkifejezésekre a bizottság a következő műszavakat fogadja el: Umsäumung = *körülsegővágás*, Saumschlag mit Randverjüngung = *pásztás felújító tarvágás*, Saumschlag = *pásztás tarvágás*.

q) A gyomfák eltávolítását célzó vágás (Läuterungshieb) nevét a bizottság *tisztítóvágás*-ban határozza meg.

r) Az *áterdölés*, *erdölés* és *gyérites* kifejezések körül hosszabb vita fejlődik ki, a melyből kitűnik, hogy az *erdölés* a nép száján lényegesen mást jelent, mint erdőápolási miveletet, s ezért a Durchforstung fogalmának megjelölésére nem alkalmas. Viszont kívánatosnak tartaná a bizottság, hogy ez a kitűnő szó a magyar erdőszeti műnyelvben se hiányozzék teljesen. Ezért, valamint azon okból, hogy az át = durch hozzáfűzését a bizottság még nem tartja elegendőnek arra, hogy az áterdölés szóra a rossz képzés és a germanismus bélyege reáüjtessék, *megtartandónak határozza az áterdölés* szót, a mely ilyenkor nemcsak egy jó magyar kifejezésnek nyit utat a műnyelvbe, hanem a hozzáfűzött fogalmat is

jól megjelöli. Emellett azonban a bizottság a *gyérités* szót ugyanez értelemben szintén megtartandónak véli.

s) *Felnyesés* (Aufästung) helyett *megnyesés* szó fogadtatik el.

Cseti Ottó előadása alapján a bizottság a földméréstan körébe vágó következő műszavakban állapodik meg:

t) *Ordinata* = *rendszer*; *Coordinaták* = *összrendezők*; *libella* = *szintező*; *nonius* = *paránymérő*; *ocularlencse* = *nézőlencse*; *magnestü* = *déllőtű*; *compasz* = *déllősítő*; *limbus* = *szinteskör*; *alhidada* = *mutatókör*; *theodolit* = *szögszabatosító, tőkélyes szögmérő*, *figurans* = *jelmutató*, *photogrammetria* = *fényképes mérés*.

III. Ezzel a bizottság a kétes szavak tárgyalását egyelőre befejezván, kimondta, hogy a további munkálatoknál még felmerülő ily szavak az illető előadó által mindég külön foglalandók és előterjesztendők.

VI. A bizottság azon tagjai, kik szóanyagukat még nem gyűjtötték össze, felkéretnek, hogy azt terjeszszék elő.

V. A legközelebbi ülés napirendjére az erdőrendezéstan körébe tartozó műszók megvitatása tüzetik s az ülés idejének megállapítása az elnökre bízatik.

Egyéb tárgy nem lévén, elnök az értekezletet berekeszti.

K. m. f.

Bund Károly s. k.
szerk. biz. tag.

Bedő Albert s. k.
szerk. biz. elnök.

IRODALMI SZEMLE.

A legelőgazdaság rendezéséről. (Felolvasta a hétfalusi gazdák gyűlésén 1902. évi február hó 19-én *Téglás Károly* m. kir. erdőmester. Brassó, 1902. a Brassói Lapok nyomdája és könyvkereskedése).

Annak a nagy gazdasági váltságnak, a leküzdésében, mely majdnem országszerte nyomasztólag hat a magyar népre, az erdészlet csak akkor fogja valóban teljes mértékben kivenni a maga részét, ha szaktársaink a szoros értelemben vett „kötelesség“, a rideg hivatalos érintkezés határain túl is kapcsolatot keresnek a néppel. Azt a számos félreértést a melyet gazda-népünk széles körben az erdészlet iránt táplál, csak úgy fogjuk eloszlatni, a gyanakvó, mindenütt furfangot sejtő nép bizalmát csak úgy nyer-

hetjük meg, ha lelkületéhez igyekszünk férközni, ha a vele való érintkezésben a bürokratát elnyomva magunkban, az ő saját nyelvén szólunk hozzá és rábeszélő-képességünk teljes kifejtésével meggyőzzük arról, hogy csak javát akarjuk, hogy vele érzünk, hogy ismerjük bajait, s azokat nem súlyosbitani, hanem enyhíteni akarjuk.

Az utóbbi években elvétve örömmel értesültünk egyes szak-társak ily értelmű működéséről s most is örömmel ragadjuk meg a tollat, hogy egy oly értelmű művecskét ismertessünk meg t. olvasóinkkal, a melynek célja egyik legfontosabb, ugy a mező-, mint az erdőgazdaságra egyaránt jelentőségteljes kérdésnek: a legelő-gazdaságnak népszerű alakban való ismertetése.

Ez talán legelhanyagoltabb mezeje gazdasági életünknek s kénytelen-kelletlen nekünk erdészeknek kell vele foglalkoznunk, mert „az erdőgazdaság nem vágyik újabb kopárok után, a melyek éppen csak még az ő kezelése alatt menthetők meg a kulturának ha ugyan megmenthetők!” Így mond az Országos Erdészeti Egyesületnek legutóbb megjelent röpirata a legelőkérdésről. Pedig ha az eddigi legelőgazdaság tovább folyik, minden bizonynyal mindig újabb és újabb oly kopárok fognak keletkezni, a melyeken a gazdának már nincs mit keresnie s a melyekért kárpótlást a még valamennyire termőerőben lévő erdőből keres. Az erdőnek ezt a folytonos megostromolását csak úgy fogjuk enyhíthetni, ha a még használható legelőterületek okszerű használatát és ápolását minden rendelkezésünkre álló eszközzel szorgalmazzuk és jóakaró tanácssal és tettel minden kínálkozó alkalommal közbe lépünk. Kapcsolatot kell keresnünk a vármegyei gazdasági egyesületekkel, szét kell osztatnunk az erdőgazdaságról táplált ferde nézeteket s a helyes legelőgazdaság szükségességét kell hangoztatnunk. De a gazdasági egyletek működése — bár sokat tehetnek — egymagában nem lesz elegendő, az államnak pedig gazdasági ismeretekkel bíró helyi közege csak az erdőtiszt. A mezőrendőri törvény legsarkalatosabb tételei miért végrehajthatlanok? Csakis azért, mert végrehajtásuk ugyszólván az *egész* vonalon jogi képzettségű egyénekre van bízva, a kik egyébként is nagyon elfoglalva, nem tudják a nép gazdasági fellendülésének mik az alapfeltételei.

Téglás is szükségesnek találta, hogy első sorban indokolja, miért is szólal ő mint erdész a legelőgazdaságról, mert nagy okuk lehet a hétfalusiaknak félteni a legelőt az erdésztől. Az a több mint másfélezer hold fenyőültetés, a mely most a falvak körül elterül, nemrégén mind legelő volt. De milyen legelő, olyan mint a kényszerűségből most is annak használt meredek hegyoldal, melyet omladozó mély vízmosások szakgatnak meg s a melyre valóban csak bőgni jár a marha. S ha ezeket a hegyoldalakat nem erdősítették volna még idején be, a tátongó vízmosások hordaléka záporosók alkalmával a falut is veszélyeztetné, anélkül, hogy ott annyi fü teremne, a mennyiből 1—2 gazda marhája jóllaknék.

Most még az erdő sem nyújt hasznot — azaz nyujthatna, ha a székely a sorközökben már ismét mutatkozó fütermés óvatós kisarlózására reászánná magát, mihelyt azonban legalább karót terem az az erdő, onnan kezdve aztán mindinkább fokozódó jövedelmet nyújt, s szálas erdővé felnöve valóságos kincses bányája lesz a csángó községeknek.

Az erdészet tehát csakis jót tett, amikor azokat a hegyoldalakat, a melyeken a legelőmarha már táplálékot nem talál, beerdősítette, de vajjon ebből az következik-e, hogy a legelőket ezentul is használják szabadon, tegyük tönkre s azután erdősítsük be? Nem! és pedig annál inkább nem, mert a Hétfalu körül maholnap már nem lesz egy talpalatnyi erdő sem, a melyet — ugymond Téglás — „a beerdősített legelőkért cserébe lehetne adni, miután elődeik a *mezőgazdasági művelésre is alkalmas helyekről már kiirtották az erdőt* olyan alapos gondossággal, hogy a csángók mai nemzedékének maradt erdőkből, a hegyoldalak meredek volta, vagy a talaj silánysága miatt, *állandó használatra alkalmas új legelőterületeket irtani legfennebb csak jelentéktelen foltokban lehetne.*“

„Én, mint erdész hivom fel figyelmüket erre a vigasztalan kilátásra; mint erdész emelek szót, hogy többé ne reménykedjenek az erdő- és legelőcsere útján elérhetőnek vélt legelőkárpótlásban, mert higgyék el, hogy az ilyen változtatott üzemre alapított pusztító gazdaságra nézve ütött a tizenkettedik óra s ha a legelőgazdaság nem vesz más irányt: akkor állattenyésztésük maholnap kétségbeejtő válságba jut, a melyen az erdővagyon egy részének elpusztítása csak ideig-óráig segíthetne.“

„Nem arra buzdítom tehát, a mit az erdész sughatna nekem, hogy csak rajta, erdősítsétek be a legelőket, hanem magára a helyes legelőgazdaságra kívánok figyelmet kelteni és ezért talán elhiszik a hitetlenkedők is, hogy most erdész helyett első sorban az önök gazdasági helyzetével minden önzés nélkül foglalkozó gazda szól belőlem, a kinek őszinte vágya az, hogy terjedelmes, hegy-völgyeiken virágzó állattenyésztés fejlődjék.“

„A gazdáknak be kell látniok, *hogy az állattenyésztésnek hova-tovább érezhetőbbé váló nehéz helyzete első sorban a legelőgazdaság elavult pusztító rendszeréből ered.* Hiába osztogat az állam kitünő tenyész-állatokat, hiába jutalmazza a jó tenyésztőt és hiába igyekszik a nemes verseny felkeltésével lendületet adni az állattenyésztésnek! . . . megfelelő eredmény nem kamatozhatja a bőkezű áldozatokat, mert *az állattenyésztéshez nélkülözhetetlen legelők soványak, kiéltek, kezelésük külterjes zsarolásból áll s a gazdaközönség a mezőgazdaságról szóló törvény üdvös intézkedései dacára, még ma is tétlenül szinte fásultan nézi: miként fogy, pusztul évről-évre a legelő.*“

„Mindenki tudja, hogy jó legelő nélkül különösen a *szarvasmarha-tenyésztés* meddő kinlódás; mindenki tapasztalja, hogy elsoványodott legelőn a legjobb fajmarha is leromlik; de a baj gyökérének orvoslása: *a rendszeres legelőgazdaságra való áttérés* mégis annyira késik, mintha valami félelmes dolog rejlenék benne.“

A jelen gazdálkodási mód esetelése után Téglás a mezőgazdasági törvény 20—23. §-airól szól, azok betartását sürgeti.

„Ezek szemelőtt tartásával mindenekelőtt *meg kell állapítani a közösen használandó legelő egész terjedelmét, azután pedig meg kell határozni, hogy abból mennyi a tavasztól őszig használható legelő és mennyi az olyan legelő, a hol csak kaszálás után és illetőleg a termés behordása után szabad legeltetni.* Ezek után *következik a jó szakértő gazdákat igényelő becslés, vagyis az egyes legelőrészek fütermésének, illetőleg marha-birásának megállapítása.*“

A legeltetés időtartamáról, megkezdésének és befejezésének idejéről, a tagokra való beosztásáról, ezeknek pásztánként való legeltetéséről, a megengedett marhaállomány meghatározásáról, a csordák beosztásáról, a jó pásztor kötelességéről, a legelő trágyázásáról, az itató, delelő és éjjelező helyekről, a legelő tisztán

tartásáról, a kopárosodó foltok gyors begyepesítéséről, mohos legelők javításáról, keletkező vízfolyások gyors eltereléséről szól azután jóízű magyarsággal, keresetlen egyszerű nyelven, a mely bizonyára meghallgatásra talált a hallgatóságnál, s ekként rövid körvonalakban a helyes legelőgazdaság egész kecsegtető képét tárja fel. Figyelmezteti Téglás a csángókat, hogy ennek a gazdaságnak meghonosítása áldozat nélkül nem lesz lehetséges, de csak így menthetik meg állattenyésztésüket.

Az érdekes füzet így végződik: „A legelőgazdaság rendezésének önök előtt feladata tehát az amugy is nagy terheket viselő jelenlegi nemzedéktől újabb áldozattal járó, szorgalmas munkát kíván, de mert lelkükre tett kézzel nem vehetik tagadásba, hogy a feladat saját hibás, elhanyagolt gazdálkodásuk folytán vált nehézzé: hiszem, hogy szavaim nem csüggedést, hanem az önsegély tettekre kész érzetét keltik önökben és az a tudat, hogy a mit tenniük kell, az önmagukért és gyermekeik jólétéért való áldozat, a kötelességérzet felébresztésével, kitartó, buzgó munkásságra serkenti önöket.

Ebben a reményben, fentartva azon ígéretemet, hogyha időm engedi, alkalomadtán még elmondok egyet-mást, majd az önöket szintén közelről érdeklő *havasgazdálkodásról is*, lelkemből kívánom, hogy a mivel a legelőgazdaság iránti ismereteiket és hajlamaikat gazdagítani igyekeztem, találjon elméjük és lelkükben termékeny talajra s az elvetett mag érlelődjék mihamarább a közhangulatban is erős, határozott akarattá, a mi rövid időn megtermi e szép vidéken a rendszeres legelőgazdaság gyakorlatát és ezzel a csángók jólétének egyik legfőbb zálogát képező intenzív állattenyésztés és állatgazdaság virágzó lendületet nyer.

Adjon az Ég ehhez Önöknek kedvet, kitartást és gazdag sikert, reám pedig ne emlékezzenek nehéz szívvvel, hogy ilyen kemény próbára tettem türelmüket.“

Én pedig azzal az óhajjal zárom ezen ismertető soraimat, vajha minél több szaktársunk szánná magát ily irányu tevékenységre, a melylyel hazájának és szakjának mérhetlen hasznára lehet.

Bund Károly.

Homokszemek.

I.

Ezt a címet választottam összefoglaló nevéül azoknak az apró-cseprő dolgoknak, amelyeket időnkint közzé tenni szándékozom. Ezzel azt akartam jelezni, hogy apróságokkal fogok foglalkozni, de amelyekre ép oly szükség van, mint az építkezésnél a homokra.

A megkezdett czikkebe olyan apróságokat fogok leirogatni, amelyek távolról nem, hanem csak közelről láthatók s ekkor is csak úgy, ha az élet egyes jelenségeit természetes fejleményük egész folyásán végig szemléljük.

Homokszemeket fogok tehát összehordogatni. Különféle anyagból valókat, színre, nagyságra nézve eltérőket, értékeseket és kevésbé értékeseket, úgy a hogy azok az élet forgatagában elem kerülnek, a mennyire alkalmam lesz őket felszedgetni és időm megmutogatni.

Lehet, hogy sok olyan dolgot is fogok leírni, ami talán a közismeret legelemibb részének tűnik fel s mint ilyenek közlése esetleg feleslegesnek volna mondható. De sokszor szükséges lesz az ilyenekre is, hogy az ismeretlenebbet a kellő háttérrel mutathassam be. Közzé teszem, hogy a kinek tapasztalataimat felhasználni alkalmam lesz, felhasználhassa, meg hogy mások hozzászólását idézzem elő. Minél több tapasztalati adatunk lesz, annál jobb következtetéseket fogunk vonhatni belőlük. Végre is több szem többet lát, több kéz többet dolgozik.

Napfény és szabad levegő a legjobb tisztítószer! A szabad véleménynyilvánítás, a más nézetének jóindulata és tárgyilagos megbirálása a közös jó egyetértésben végzett munka csak jó eredményre vezethet.

Kísértsük meg a megkezdett önálló haladásunkon egyesült erővel tovább munkálkodni!

II.

Folytatom azt a tárgyat, a melyet a multkor (Erd. L. 1902. 404. lap) megkezdettem volt.

Nem lehet czélunk, hogy magunkat érthetetlen vagy csak furfangos magyarázatokkal és bonyolult következtetésekkel érthetővé

tett műszavainkkal a nagyvilágtól elkülönítsük; amugy is, sajnos, kis népszerűségünket a megérthetlenségünkkel öregbítsük és az érintkezést a nem szakemberekkel megnehezítsük. A „műszó“ ne legyen aféle „műbor“, amelytől az embernek megfájdul a feje s ha egyszer kénytelen belőle használni, máskor feléje sem néz.

Műszavaink megalkotása felől képzett szerény nézetemet az alább következőkben fogom vázolni. Azt hiszem nem tévedek, ha azt mondom, hogy az alábbi szempontok szerint eljárva a lehető legjobb eredményhez lehet jutni. Nem azért fejtem ki ebbeli nézeteimet, mintha a műszótárunk összeállítóinak utmutatást akarnék adni. Távól áll ez tőlem. Sokkal jobban tudják ezt ők, akiknek eddigi működése és ügyszeretete előre is láttatja azt a nagy munkát, amelylyel szakunk irodalmának nyelvbeli tisztaságát és szabatoságát megalapítják.

A meglévő és kifogás alá nem kerülő műszavak után első-sorban olyan közhasználatban lévő szavakat kell a mi fogalmaink jelölésére lefoglalni, amelyek a fogalmakat legfeljebb némi módosított vagy átvitt értelemmel és lehetőleg leginkább megközelítik és amelyeket még a nem szakemberek is körülményesebb magyarázat nélkül is megértenek.

Másodsorban kerülnek a tájszók figyelembe. Ezek felhasználása ne járjon az értelem megmástitásával, hanem csak egyszerűen azzal, hogy felvesszük az irodalomba, forgalmát általánosítjuk, azaz tájszóból közszót alakítunk s legfeljebb értelmi körét a szükség szerint tágítjuk vagy szűkítjük.

Harmadsorban jöhet a már kihalt, elavult szavak fellevenítése tekintetbe. Az elavult szavakat is lehetőleg a régi értelmükben használjuk, de ezeknél már némi eltérést is megengedhetőnek tartok.

Negyedsorban jöhetnek új képzésű szavak tekintetbe. Negyedsorban csak, bár ezektől sem szabad nagyon idegenkednünk, ha a képzésükre általánosan használt, gyakori összetételt vagy szóképzést veszünk alkalmazásba és a nyelvtani kifogástalanság mellett tetszetős, egyszerű szót kapunk.

Legutoljára, de csak kivételképen és ideiglenesen lesznek ismertebb idegen szavak is felhasználhatók. Olyan fogalmak kifejezésére, amelyekre szavunk nincs vagy kifogástalant ezidő-

szerint alkotni nem tudunk. Azt hiszem azonban, hogy az idegen szavakhoz nem kell majd nyulnunk.

A legbecsesebb anyagot nyújtják a tájszók, amelyeket felkutatni, használatuk gondos értelmezésével közzé tenni magyarok lakta vidéken működő szaktársaim egyike sem fogja elmulasztani. Nemcsak a tájszók bősége, hanem a nép sajátos és figyelmen kívül nem hagyható gondolkodásmódja is nagy segítségére lesz a műszótár összeállításának.

Minden vidéknek meg vannak a maga különös kifejezései. Minél távolabbi vidékeket veszünk tekintetbe, annál több az eltérő szó és gondolkodás. Sokszor annyira változatos a tájszólások anyaga, hogy a legközelebb eső vidékek, sőt községek között is van kisebb-nagyobb eltérés. Én már például Gyergyónak községei között is találtam különbségeket, pedig bizony elég sűrűn vannak itt a községek egymás mellett. Ezért nagy óvatossággal kell a szavakat összegyűjteni, hogy a mindenüvé el nem jutható szerkesztőbizottság az összegyűjtött szóhalmazból helyesen tudjon válogatni.

Jól mondja Illés Nándor az E. L. 1901. 26. lapján: „Persze jó fül, magyar fül kell hozzá, ügybuzgalom, alkalom. Csak az végezheti a munkát, ki az erdön jár s ki idejét *annak szentelheti* és szentelni szereti.“ Én csak annyit teszek hozzá, hogy két szavát aláhúztam.

III.

Gyergyóban legnagyobbbrészt fenyőerdő van, lombfaerdő csak alárendelt mennyiségben. A székely a tülevelűeket *fenyőfá*-nak, a lombfát pedig *levelesfá*-nak, *lapisfá*-nak nevezi (mert levele, lapija van).

Fenyőfa alatt minden itt előforduló fenyőt kell érteni (lucz-, jegenye- és erdeifenyőt), de mert a lucz- és jegenyefenyő van jóformán egyedül mint erdőt alkotó fanem elterjedve, az erdeifenyő csak igen kis helyt s inkább csak elszórtan, a rendes használatban a székely inkább csak lucz- és jegenyefenyőt ért a fenyő alatt, míg az erdeifenyőt, amikor külön ki akarja emelni, lucsfának mondja.

Leveles, lapis fa alatt az összes itt előforduló lombfákat érti, amikor fanem szerint elkülöníteni nem tartja szükségesnek. Pl. a

plébániák fabére úgy van megállapítva, hogy minden gazda köteles bizonyos mennyiségű leveles fát hozni. (A jelenleg használatos fabér-szolgáltatásnál azonban leveles fa alatt bükkfát értenek.)

A fenyővel benőtt erdős területet *fenyőerdő*-nek, *fenyves*-nek, *fenyős*-nek, sőt ritkábban *fenyész*-nek nevezik. Ez utóbbi elnevezés mintha régi, avulófélben lévő alak volna. Ritkán hallani s inkább csak erdőrészek régi elnevezése nyomán. Van ugyanis Gyergyóujfalu határában *Fenyész*, *Fehérfenyész*, *Kifolyó-Fenyész* nevű erdőrész.

A bükköserdő neve *bükkerdő*, *bükkös*, és ha a bükkerdő a helylyel egy fogalomná válik, azaz ha erdőrész elnevezésére szolgál, akkor már rendszeren csak a *bükk* szó — valamiféle jelzővel vagy anélkül — szokott előfordulni. Példa erre Ujfalu *Bükkje*, *Hosszúbükkje*, *Veresbükkje*, *Bükketeje*; Tekerőpatak *Középbükkje* stb.

A nyirfaerdő szót nem igen használják, vagy olyan ritkán, hogy én még nem hallottam. Nyirfával benőtt területeket *nyires*-nek mondják, a nyires határrész elnevezésére pedig a *Nyir* szót használják. Például a gyergyószentmiklósi *Nyir*, a kilyénfalvai *Nyir*, a tekerőpataki *Magas-Nyir*. Az előbbi fenyővel vegyes nyireserdő, amelynek gyéres, tisztás széleit kaszálják; a második tisztán kaszáló, amely gyéren nyirfával van benőve; a harmadik szintén nyireskaszáló. Ez utolsónak van egy része, amelyet a község régebbi időben betiltott (t. i. a nyirfavágást tiltotta be), most már szép fajú nyires van ott, amint az erről beszélő székely magát kifejezte: «egész nyirfaerdő» nőtt fel. E kifejezésből az következik, hogy a nyires területek vagy mindig kaszálók, legelők voltak, s így gyéresen tartva az erdő formáját nem mutatták, vagy hogy a nyirfával benőtt terület nem érdemes arra, hogy erdő legyen a neve. Az első következtetést tartom elfogadhatóbbnak, s ezt onnan gondolom, hogy amikor nagyocska facsoportot, kaszálójukat elfoglaló sűrű fiatalost megjelölni, leírni akarnak, azt mondják «egész erdő».

Az erdőrészeket nagyon gyakran, amint a fentebbi példákból láttuk, a nép a fanemek után nevezi el, azok után, amelyek a név keletkezésekor ott tulnyomók voltak. De nem mindig. Sőt az a nevezetes, hogy fenyőfa után felhozott három néven kívül több helynevet nem hallottam. Amit én egész természetesnek is látok. Tulnyomó mennyiségben a fenyő lévén, nem igen alkalmas hely-

nevek képzésére. Ezt megerősíti az is, hogy igen gyakran a szórványosan előforduló, ritkább fanemek neveiből alakult a hely neve, mint erre a helyre jellemző faneméből. Például van *Tizsás*, *Jáhoros*, *Szilás*, *Szilfás* nevű patak, erdőrész, ahol bizonyosan tiszafa, juhar-, szilfaerdők nem voltak.

Vannak rakottyával (kecskefüzzel) meglehetősen sűrűn benőtt erdőrészek, melyeket *rakottyás*-nak neveznek; van ilyen *Rakottyás* helynév is. De van viszont *Rakottyás*, *Nyáras*, *Bojzás* (bodzás) nevű erdőrész, ahol vagy egyáltalában nem, vagy igen alárendelt mennyiségben található rakottyá, bodza. Nyilván még olyankor kapták e helyek nevüket, mikor az ősi erdő elpusztulása után a területet rakottyá, nyír, bodza verte fel és mielőtt a természetes, előrehaladó erdőátalakulással újból igazi erdők, fenyvesek, bükkösök keletkeztek.

Összefoglalva a mondottakat, kivehetjük, hogy a gyergyói székely

1. *fenyő*-fát és *leveles*- (ritkábban *lapis*-) fát mond a két osztályba tartozó fák megkülönböztetésénél;

2. amikor az erdőt fanemmel jelöli, akkor erdő szó elé a fanem nevét pusztán vagy s-képzővel megtoldva teszi (fenyő-erdő, bükköserdő), de sokszor az erdő szót elhagyja, akkor az -s képzővel alkotott melléknév áll egyedül (bükkös, fenyves) és ha elegyes erdőt akar jelezni, akkor leggyakrabban „fenyővel vegyes bükkös“-t vagy „bükkös fenyőerdő“-t mond.

3. Fenyők után, amelyek nagy tulsúlyban vannak a fanemek között, kevés erdőrészt nevezett el, hanem annál többet a ritkábban előforduló lombfák után.

4. Amikor erdőrészt nevez el a fanem szerint, akkor a bükk és nyír szót rendszerint pusztán használja hol egyedül, hogy összetételben (Bükk, Oláhbükk, Bükkhavas, Magyarósbükk), míg a többi fanemek neveiből birtokosító képzővel melléknévet alkot s azt használja helynévül hol egyedül, hol összetételben (*Tizsás*, *Nagynyáros*, *Magyarószér*).

Krippel Móricz.

Tárca.

A fák kultusza.

Irta: *Krenedits Ferencz.*

(Folytatás és vége.)

Minden nemzetnek meg van a maga kiválasztott fája: a görögöké az olaj, a rómaiaké a tölgy, a szlávé a hárs, a dáné a bükk, az északi népeké a fenyő, a mienk a dió. (?) Az egyes fákhoz kötött jelképes magyarázatok azonban majdnem minden népnél ugyanazok; csak az a kérdés, hogy melyiket teszik meg istenük kiválasztott fájává, hogy melyiknek adnak elsőbbséget, de hiszen még a győzelmek koszorúja sem mindenütt ugyanaz: az elismerés díja csak az olympusi játékoknál olajág, a pythiain már babéért folyik a küzdelem, a nemæei versenyeknél borostyán a díj, az isthmusi tornák dicsősége pedig tölgy-koszorú.

A *tölgy* az erő és a dicsőség jelképe. Jupiter égisz tornyosuló dodonai tölgyerdeje s a szent fákhoz füződő kegyeletes dolgok szerzik meg számára a dicsőséget, s a múlt idő felett évezreden át diadalmaskodni tudó élete pedig az erőt.

A *hárs* a határ jele, a szeretet és hitvesi hűség jelképe. Neptun kiválasztott fája és Saturnus — az idő — kedvesének átváltozott alakja, s így miként a tenger a földnek határa, méltóan jeleli meg a határt mindenütt Neptun kiválasztott fája, a hársfa is.

Philemon és Baucis történetéből merítve, találóan jelképezheti a hitvesi hűséget. Azon kegyeletes emlékek, melyek a hársfát a szláv népek kiválasztott fájává avatták, és nálunk mint határfát ugyszólván nélkülözhetetlenné tették, visszatükrözi annak a komolyságra és könnyekre vonatkoztatott jelképes magyarázatát: hársfa alatt tették ugyanis a szüzek fejére a menyasszonyi koszorút, alatta ünnepelték gyermekeik születését; hársfa alatt lépett fegyverbe az ifju levante, alatta ülték meg az elköltözött halotti torát — mindmegannyi oly komoly, életbevágó dolog, a minek méltán lehetnek könnyei is. Az egyiké az örömkönnny, a másiké a bánat könnnye, amely annál hűbben füződik e fához, mivel annak virágai valóban olyanok, mintha megannyi könnyesepp akarna róluk lehullani.

A *nyárfa* a folytonos aggodalom, a bizonytalanság s a jövő jelképe. A régiek mithosza szerint az alvilági istenek kiválasztott fája, s így méltón alkalmazták a régiek a bizonytalan jövő jelképezésére épügy, amint mi folytonosan rezgő leveleit látva, az emberi sziv aggodalmait látjuk benne kifejezve.

A fenyőfa a szeretet, a remény és a halhatatlanság jelképe. Minden nép mithoszában szerepe van e kedves fának, legfőbb jelentőségét azonban csak a későbbi keresztény századokban nyeri, midőn a hívek annak emlékére, hogy Krisztus születésekor a fák kizöldültek és másodvirágzást értek — karácsonyi szent időben házaikat a téli idő egyedüli zöld lombjaival, fenyőgallyakkal díszítik, a mely szokás a manap már világszerte ismert kedves karácsonyfafelállításokra vezet, és így a mint jelenti folytonosan zöld színe a reményt, épügy visszatükröződik benne a karácsonkor ráhalmozott szeretet és a Krisztus szent életével járó halhatatlanság.

A mirtus a szerelem mindenhatóságának és az ártatlanság diadalának a jelképe. A mithosz szerint Vénusz kiválasztott fája. A legenda szerint a paradicsomi boldogság elvesztésekor az első ember egy mirtus gallyat szakított magának emlékül arról a lugasról, hol Évának szerelmet vallott. A mirtust a menyasszonyi koszoruba fonják, jelképezni kívánva ezzel, hogy a menyasszonyhoz illik az ártatlanság színében viruló mirtus.

A bánkódó ember jelképe a szomorú fa: él, zöldel, örül az életnek, mint a többi növény s mégis azt mondják róla, hogy szomorú . . . olyan, mintha ránehezedett volna ágaira a halottak napjának bánatja: hajladozik ingadozik, minden egyes levele, virága olyan mintha kívánná, hogy elszakadjon az élettől, hogy az enyészeté legyen mielőbb . . .

A temető szomorú fűzfája s kedvesünk sirkeresztjére boruló szomorú köris: feledhetetlen elköltözöttünk után érzett, mély keserűség maradandó emlékeivé lesznek. A ki ülteti, mintegy arra törekszik, hogy bánata túlélje őt még holta után is.

A régi egyiptomiak földjén megölt jóságos Osiris tetemét egy pompás tamarisk-fa temeti magába. Az istenség eme kiválasztott fájában új életre ébred a teremtőerő és sarjat hajt a fa, melyen át a föld kebléből „Horus“ tör elő, ki azután visszahódítja a már-

már diadalmaskodó gonosz szellemtől meggyilkolt atyjának földi örökét. Khinai mithosz szerint a teremtő érczet és fát véve kezébe rájuk lehelt, mire az érczre szálló leheletből az első férfi, a fába oltott életből pedig az emberiség ősanja születik. Kelet-India csodált prófétája Buddha, egy atlaszfa alatt jön a világra. Szent testvéreinek tekinti az arab a pálmát; hite szerint összüleivel egyszerre alkotá azt a teremtő. A világot létrehozó Ygdrassel körisfájáról zeng az eddai dal. A skandináv mithológia szerint a teremtő egy köris- és egy égerfába oltja az emberi életet: halhatlan lelket adva nekik, belőlük teremti az első emberpárt. Világ-fáról regél az ausztráliai, ennek égigható ágain át száll le az alkotó a földre, hogy rendbehozza a világi Khaoszt és életet teremtsen a föld felett. Gallia és Británia ős-népe alázattal járul a tölgyhöz; hite szerint jóltevő istene lakik benne. Jó és gonosz tudás fájáról szól az ó-testamentum, gyümölcse kívánatosabb volt az első embernek mint a boldogság. Világhírű dodonai tölgyerdő födé el a külvilágtól Zeusz szentélyét, ezen isteni tölgyfákban rejlett az orákulum legfőbb jósló ereje. Itt laktak az erdei és berki nimfák, a driadok és hamadriadok. Mindmegannyinak egy-egy kiválasztott tölgyhöz volt növe élete, mely együtt született és halt vele. Keményen lakott, ki a tölgyfák közül csak egyet is kivágott; az ápoló, éltető kezek ellenben gazdag jutalomban részesülének.

Ekként önt emberi és isteni érzést kiválasztott fáiba az ó-kori népek hitélete, több ezer év élettapasztalatát és csodaerőt véelve megnyilatkozni bennük.

Midőn Junó Jupiterrel egybekelt, a lég és világosság leánya a Föld (Gea) az isteni párnak az arany-almát termő fát hozza emlékül. Atika fővárosáért versengő Pallas Athéne és Apolló közül annak igéri az égi hatalmasság a pálmát, ki az emberiség részére boldogítóbb ajándékot nyújt: Apolló a lovat, Pallas Athéne pedig az olajfát teremti; a ló megkönnyíti az embereknek a háboru viselését, az olajfa ellenben a béke áldását hozza középük és jólétet áraszt, a miért is a versenyben Pallas Athéne győz. A fáradt Jupitert és Merkurt frigiai utazásában senki sem engedi házába, a jámbor Philemon és Baucis azonban szeretettel fogadják az eltikkadt vándorokat, sőt szegénységükhöz mérten, még meg is vendégelik őket, azért azután azzal jutalmazza meg az istenség a szerető

házaspart, hogy hosszú, megelégedett élet után egyszerre tölgy és hárs lesz belőlük. Apolló szerelme elől menekülni vágyó Daphne az ölelő károk közt babérfává, a Sylvánus után rajongó Cyparissus pedig ciprussá változik. A Kybelé odaadó szerelméről megfélelmező frigiai ifjuból fenyőfa lesz. A nap lovaitól elragadott szerencsétlen Phäeton kesergő nővérei hársfákká alakulnak.

A szenvedélyes Priapos elől menekülni kívánó bájós nimfát lótosz-fába varázsolja a kegyes istenség. Myrrha-fává kell lennie annak a nimfának, ki azzal mert kérkedni, hogy szebb haja van, mint Vénusznak: ennek a csodafának héjából pattanik ki azután a világszép Adonisz. Dryope arkádiai nimfa Bakhusz parancsolatjából fa lesz, mikor egy, az istenségnek szentelt fáról kisededének ágat tört. Egy kidöntött fáért Ceres Priaposz thesszáliai királyfit oly éhséggel bünteti meg, hogy miután minden vagyonát felemészti kinjában még kezét lábát is megeszzi. A krotonei híres bajvívó keze a fejszével meghasított szent tölgybe szorul, farkasok jönnek és széttépik. Orpheusz bájoló énekére ringatódzva hajladoznak, megindulnak a fák; a midőn pedig Phyllis a kedvese sirján nőtt lombtalan mandolafát megöleli a fa száraz galyai egyszerre kileveleznek.

A régi ideális világban a fák tisztelete mindenütt uralkodott a föld kerekén. Megtizedeli bár eme élő-piramisokat a népvándorlás és a keresztény hittérítők vakbuzgalma; de a nép lelkétől nem bírta elvonni azt a hitet, hogy a rege szárnyán csapongva kiválasztott fáiban élő és érző lényt ne lásson. Ennek tulajdonítható, hogy daczára az egyházi atyák legnagyobb igyekezetének, nem sikerült a nép lelkétől elvonni azt a hitet, hogy az élőfában csodatevő erőt ne sejtсен, ennek tulajdonítható az is, hogy az egyházi atyák látva, hogy a hit-ujoncok mily makacsul ragaszkodnak a szent-fákhoz: beszédeikben ők maguk is egész sorozatát adták oly legendáknak, melyek egyes kiválasztott fákhöz Krisztus és a szentek földi élete révén fűződtek. Így pl. miután Gábor főangyal megjövendölte Máriának az Üdvözítő születését: a Dávid nemzetségéből származott nőtlen férfiak egy-egy almafavesszőt vittek a templomba, mondván, hogy a kinek a vesszője kibimbózik annak a jegyese legyen Mária. József vesszője kivirágzott! (E jámbor hagyomány révén ábrázolják szent Józsefet kivirágzott vesszővel kezében.)

Mikor Mária Józseffel Egyiptomba menekült, egy jegenyefa alatt megakartak pihenni, a fa azonban utasainknak nem adott árnyékot, fáradtan ment a Szent-Család tovább míg nem egy almafa terebélyes lombjai alá értek, hol végre kipihenhették az ut fáradalmait. Ezért van, hogy a jegenyefán nem terem gyümölcs, az almafa pedig feloldoztatott azon átok alól, mely az első emberpár bünbeesése folytán ránehezedett, az emberiség legáldottabb gyümölcsfája. Jézus szülőit Heródes poroszlói utoléri, a menekülők egy fügefa odujába rejtőznek, melynek nyílását egy pók oly sűrű hálóval szövi be, hogy nem látják meg őket, ettől fogva van a pók hátán kereszt és ezért édes a fügefa gyümölese. Mikor halálra keresik az Isten embert, Jézus szorongásában nyárfán vonja meg magát: ám suttog, zug a gonosz fa s szegény Jézusnak nincs rajta nyugta, megtalálják. Krisztus megátkozza a nyárfát, azóta didereg télen és nyáron mindig, azóta zug oly szomoruan. A fenyőfa jobban megvédi, eltakarja, árnyat vet rá, meg is látszik rajta az Üdvözítő áldása: télen-nyáron zöld és kereszt alakban nő minden ága. A szomorufüz lehajtó ágain sulyos bánat ül — bánat a legnagyobb emberi gonoszság felett — melyet a világ megváltójának elárulása felett érez, a legenda szerint Judás füzfán fejezte be kétségbeesett életét.

Mikor a Megváltó ideje elérkezett és felakarták feszíteni, elmentek fát választani a kereszthez; először is a tölgyhöz mentek, de az keményen tartotta magát; a füzfa jobbra-balra hajlogott, a fenyő a szurkával védekezett, egyiket sem birták levágni, elmentek hát a nyárfához, mely nem védekezett — remegett, a mi természetesen nem használt, vágni kezdték, le is vágták, rezgett belé minden levele még ma is reszket, mert fél, hogy megint keresztet csinálnak belőle és ráfeszítenek valakit. Pedig e kivágott nyárfa a legenda szerint nem volt jó keresztfának: Krisztus keresztfája azon alma magjából kikelt fából készült, mely almát Ádám Évával a paradicsomban megevett, s melynek magvát a paradicsomból való kiüzetésekor magával vitt és bujdosása közben elültetett.

Egy elvetemült gyilkos meglátja álmában jövő rettenetes sorsát, a javulás útjára térve vezekelni kíván: jőtevő szellemétől azt a tanácsot kapja, hogy gyilkos botját szurja a földbe s azt áztassa könnyeivel, amíg kihajt és arany-almát terem; sok év kel-

lett hozzá, de a fa egyszer azután mégis viritani kezd, sőt még alma is terem rajta, annyi, a hány embert a megtért gyilkos megölt; az almák a földre hulladoznak, mindegyikéből egy-egy fehér galamb röppen az ég felé, velök együtt szabadul fel s közeledik az éghez a furdaló lelkiismeret gyötrelme alól menekülő bűnös lelke.

Panasz-hangokban tör ki a nyirfa, hogy oly sok méltatlan bánásmódot kell tünie, hogy mindenik a fák proletárjának tartja. Megszánja a költő, hárfát készít belőle s erre hur helyett kedvese hajából szálakat von és eltanulva a csalogány dalát, oly csodahangokat csal ki hárfájából, hogy elbűvöl mindent.

A pásztorfiu jávorfából furulyát farag, mely aztán megszólalva, bizalmasan panaszolja, hogy: „Én is voltam jávorfácska, jávorfából furulyácska . . .“

Indus legenda szerint, a böles Buddha azzal bizonyítja be isteni küldetését, hogy kiválasztott tölgyfáját egyetlen éjszaka terebélyes lombúvá növeszti.

Igy bánik fáival a régi kor népe; mert már zsenge korában megtanulta, hogy a fa olyan földi kincs, melyet a jelen a mult kegyelméből örökölt, s melyet az egymásután következő nemzedéknek csak élvezni van joga, nem pedig kiirtani és hogy csak úgy számíthat gyermekei hálájára, ha megőrzi számukra a régmult idők ez egyedüli élő emlékét.

Nagy Napoleon egy cziprusfenyő kedvéért, a sempioni katonai műutat az egyenes vonalból kitérítette; valóban az ő nagyságához méltó volt e tett.

A konstantinápolyi Szent-Irén templom udvarán áll egy óriási platánfa, a janicsárok fája, melyet tiz ember [alig bir átkarolni, földjét már igen sok vér áztatta, alatta történtek a kivégzések. Bamberg városa mellett áll Szent-Vendel tölgye, kerülete $12\frac{1}{2}$ méter. A Vendel nevet a népmonda szerint azért kapta, mert alatta hirdette volt a szent férfiu Isten ígését. Münchenhez közel Schattenhofenben van az ezeréves királytölgy, melynek életét II. Miksa király 1846-ban a kivágástól megmentette. Uhlenbergben áll az ikertölgy: két fa három méter magasságban a föld fölött össze vannak kötve. Többszörös villámesapás oly üreget vágott rajta, hogy benne két ember elférhet. Aetna hegyén van egy gesztenyefa melynek odujába arragoniai Johanna királyné egyszer száz lovas

kiséretével együtt menedéket talált. Törzsén át akkora nyílás van, hogy két kocsi átmehet rajta egymás mellett. Tudósok véleménye szerint e fa, már a harmadik évezred viharaival daczol.

Boroszlótól nem messze élt a pleiswitzi tölgy, melynek egyik ágát 1833-ban lehasította egy földetrázó vihar, e nagy ág letörésekor nyílás támadt, mely a fa üregét feltárta, benne harmincz ember elfér egymás mellett. Braunschweigban, a székesegyház előtt álló nagy hársfát oroszán Henrik ültette. Khinai utazók egy cse-juen temploma udvarán álló ezüstenyőfáról irnak, melyről a hívők azt regélik, hogy négyezer év előtt maga a nagy Jen ültette.

Mar-Szaba klostrom kertjében, a Holttenger mellett, mutogatják Szent-Szabbás apát pálmafáját, azt regélik, hogy az e fán termő datolyának nincs magva. Berlin mellett látható a tegeli tevehárs, mely arról nevezetes, hogy nincs oly berlini fiatal ember, ki annak tevehátu ágát meg nem lovagolta volna. A gianicolói kolostor sok századot látott tölgyfáját Tassó tette emlékezetessé, alatta írta legszebb költeményeit. Nagyszerű kilátás nyílik a tölgy oldalától a Vatikánra és Szent-Péter temploma felé. Néhány évvel ezelőtt közelében állították fel Garibaldi szobrát.

Az Eurydikéjét sirató Orfeusz tölgye a görögök lelkivilágában csak idealizálva él, meg van azonban teljes valóságában az a hárs, mely alatt a fiatal Göethe szerelmes szívének legszebb költeménye megszületett, alatta vallotta be Friderikájának, hogy csakis őt szereti. Schiller egy hársfa alatt siratta boldogtalanságát, törzsébe vésve felejthetetlen Laurája nevét.

A remények rendre elhaltak — az örömek muló álmokképeként suhantak tova, egymásután hullottak el az emberek legjobbjai, minden a sir éjjelébe tűnt, egyedül az ezredéves fa állja még helyét, körülötte ugyanaz a tarka virág virul, felette ugyanaz a napsugár csókolja lombjait, mely a magból kipattanó rügyet először üdvözlé a természet ölen; terebélyes lombjai ugyanolyan szárnyasvilágnak adnak fészkelő és hálóhelyet, mely a földből alig kibuvó kis csemete bölcsődalát elénekelte. Mintha ölelésre tárná messze kinyújtott ágait, enyhe üdítő árnyékába édesgeti a fáradt vándort, mindenkinek biztatólag integet s a régmúlt idők emlékét magán hordva, oktatni iparkodik az ifjut és az aggot egyaránt, s ime öreg napjaira mégis mily csalódás következik: mintha nem is

annak az embernek szülötte járna-kelne alatta, mely egykor környékezte; föld, csillag, napsugár és kis madár dala megmaradt a régi, de az ember lelkivilága, de nagyot is fordult. Kinozza, gyilkolja benne az életet, sőt a szegény fának még létéért is kell napról-napra remegnie.

Áldott és dicső nagyjaink vérével megöntözött hazai földünknek is vannak faóriásai, közülök azonban alig egy-kettőről tudunk valamit, nem igen találkozik, ki felkarolná őket, alig akad ismerető, ki létezésüket észrevéve és az alattuk történt nagy dolgokat felelevenítve róluk emlékeznék. Kár! Mert így feledésbe mennek. Hallgat a krónika történelmi nevezetességű fáinkról, melyek pedig méltán hivatva lehetnének arra, hogy gyökeret verjen nemzetünk fiatalságában a kegyelet s a hazafias érzés.

Ha tudná a magyar, hogy mily tettek révén lőnek nevezetessé a letűnt évezred alatt faóriásai, ha megfigyelné, hogy kik gyönyörködtek azok nagyságában, hogy mennyire áldották az isteni gondviselést értük; akkor bizonyára elvétve ismétlődnék a nagy döreségre valló szomorú *nagyszombati* eset.

Vegyük védelmünkbe még idejekorán a természet e legszebb kincseit! Órizzuk és oltalmazzuk őket minden igyekezetünkkel, hogy örömet és megelégedést szerezzünk önmagunknak, s hogy áldja érte emlékünket az utókor.

A Rima forrásánál van egy hársfa, mely a népmonda szerint ezeréves, azt beszélük róla, hogy a vezérek honfoglaláskor ez alatt pihenték ki fáradalmaikat, kiszáradt ugyan, de még áll a fa s meg vannak drága hajtásai. Mátyás király kiváló előszeretettel viseltetett a nyitravármegyei vadregényes Bajmóczy iránt. Az ottani várkertben ma is pompázó óriási hársfa alatt, sokszor pihent a hadviselés fáradalmi után és sok oklevelet adott ki: „Sub tiliā nostra Bajmocensi“, a mi bajmóczyi hársfánk alatt záradékkal. A bajmóczyi vár előtt pedig az a hárs diszlik, a mely alól Pálffy János a szatmári béke megkötésére indult. Zbóro vára alatt, büszkén áll sort a nagy Rákóczy táborozásáról híres *centum tiliās*.

A komáromi Erzsébet-sziget ormán büszkén hirdeti a magyarok szabadságszeretét az a lombos nyárfa, mely alatt II. József törvénytelen rendeleteit égették el. Örmezőn Rákóczy hatezer vitéze sirján hatalmas tölgyek állanak. A diós-jenői töl-

gyet Árpád-korabelinek mondja a nép. A mázaiak büszkén mutatják, azt a tölgyfát, melyről a szép Morzsina Erzsébet bátyja lenyilazta a tolvaj hollót, mely Hunyadi János édes anyját Zsigmond királyhoz vezette. Pilis-Maróth határában hét nagy tölgyfát mutatva Doboziról regél a nép. A svábhegyen az élet viharát már csak remegve állja a villámhasította normafa. Nevezetes az Eszterháztól Hanság felé, a Czenkről Bozra vezető fasor, a nagyszombati, vise-grádi, maria-remetei, de különösen Kolozsvár sok századot látott gyönyörű hársfái és a pozsonyi Slubeck-féle kert hatalmas hársa, a melynek törzse hat és fél méter átmérőjű. Sok nevezetes és kedves fánkat azonban, nem az egek villáma, hanem a titkos utakon járó emberi önzés teríti le, nem is gondolva azzal a kipótolhatatlan veszteséggel, a melyet okoz.

Rendkívüli hatalom a szülői ház és az iskola, ne tartsa kevésnek senki az ő vidékét arra, hogy találjon rajt olyan kedves helyet, mely az ifju fogékony lelkét a fák tiszteletére oktatja.

KÜLÖNFÉLÉK.

Erdészeti műszavaink érdekében.)* «L'appetit vient en mangeant.» Senki sem akarta megkezdeni a nyelvvitát s im most örömmel tapasztalhatjuk, hogy műszavainknak általam megindított tárgyalása mind nagyobb és nagyobb hullámokat vet, melyek az «Erdészeti Lapok» hasábjairól a «Magyar Erdész»-be is átesapnak, nem egy értékesebb dolgot csillogtatva a megpaskolt fővény között.

Igy igen értékes ránk nézve, hogy az «erdölés» szó értelmének, népies használatának bővebb ismertetését nyertük Krippel Móricz urtól.

Magam is tisztában voltam azzal, hogy az erdölésnek sokkal bővebb fogalomköre van, mint a «gyérités»-nek (Durchforstung), de ez magában nem képezne akadályt egy különlegesebb fogalom megjelölésére, annyiival inkább, mivel Vadas Jenő barátom**) «Erdő-miveléstan»-ában e szóban már megállapodott.

*) V. ö. a műszótár bizottság legújabb üléséről felvett jegyzőkönyvvel, jelen füzet 612—615. oldalain. Szerk.

**) Bocsnát az «E. L.» 411. l-ján történt elkeresztelésért, hol «Dezső» áll. Jó hogy tul vagyunk az elkeresztelési vitákon. Isten ments, hogy én felidézsem. Földes.

Minthogy azonban a «Durchforstung» kifejezésére tényleg elég jó magyar szavunk van (gyérités, ritkítás, vigályítás), magam is helyesebbnek itélem, hogy az «erdölést» tágabb értelmének megfelelőleg alkalmazzuk. A mint Krippel ur ismertetéséből látjuk, a székelység — ez a született erdei nép — mindenféle erdei használatot e névvel jelöl meg. E szerint az *erdölést* *erdőhasználat* helyett volna legjobb használni.

Lenne tehát a németből fordított «*erdőhasználat*» helyett «*erdölés*», vagy «*Az erdölés tana*», «*Erdölések tana*». Nagyon helyes alkalmazását ajánlja Kiss Ernő a «*borulás*» és «*sűrűség*»-nek, melyet Fankovics «*sűrű*»-nek is nevez (Magyar Erdész 39. lap ex 1902), az előbbi alatt a *lombok*, az utóbbi alatt a *törzsek* egymáshoz való állását fejezvé ki. Ugy hogy lehet pl. a *sűrűség* (erdősültség) = 0·7, a *borulás* 1·0.

És tökéletesen egyet értek Fankovics urral, hogy bizony a «*zárlat*» se fejez ki többet, mint az általam ajánlott «*borulás*».

Ugyancsak Fankovics ur védelmébe veszi (M. E. u. o.) bontás szavamat is, midőn azt írja: «Az utolsó ritkítás kifejezésére a *bontóvágásnál*, röviden *bontásnál* jobb szó nincs.» Majd továbbad: «A legjellemzőbb vonás itt az erdő kikezdése, a «*sűrű*»-nek erőszakos megbontása. Ne legyen ez a vágás *előkészítő vágás*, de hadd legyen ez *bontás*.»

Nem osztozom tehát Kiss Ernő véleményében, hogy a kifejezéstelen «*előkészítő vágás*»-t csak azért teszi elébe a bontásnak, mert ez csak a *tényt*, amaz meg a *célt*, t. i. a természetes felújítás utáni törekvést is kifejezi. Mintha bizony az «*erdőmennyezet*» (L. Vadas «*Erdőmiveléstana*») *megbontásánál* mindig csak a «*magavetés*» (szintén Vadas Jenő szava u. o.) lebegne szemünk előtt és soha más cél. Mert magától értetődő dolog, hogy én a bontást nem tisztán a «*vetővágás*»-ra értem; a hogy Fankovics mondja: «ne zavarjon minket az, hogy hogyan nevezzük ezt a vágást akkor, ha előhasználatról van szó, ha a talaj bevetődését célozzuk vele vagy ha *csupán minden egyébre való vonatkoztatás nélkül alkalmazzuk*.»

Illés Nándor ur czáfolata az «*állás*»-t illetőleg még jobban megerősít az «*állomány*» = állab megfelelő voltában. Azt mondja t. i., hogy a «német Bestand nem az állót jelenti, hanem a mi-

séget, mibenlétet». Az én állomány szavam pedig ugyancsak azt jelenti s először épen e jelentősége miatt nem akartam az 1897. évi «Erdészeti Lapok» 602-ik lapon található közleményem szerint a Simonyi Zsigmond ajánlotta e szavat elfogadni, «mert annak megállapodott jelentése *substantia*.»

Nem ajánlom azonban a *tönépet* vagy *töséget* sem, mert nem tartom tetszetős szónak s minek faragjunk új szót, mikor a «*csapat*» ugyanazt kifejezi egyszerűbben, érthetőbben. Mert ha van *ember-és facsoport*, mért ne lehetne *facsapat*, mikor ez ugyanaz, csak sokkal nagyobb terjedelmű, miként az *állab* is, a «*csukorék*» vagy «*csoport*»-hoz (Horst) képest. Így ha a katonaságnál nagyobb «*csapat*» mozgosításról hallunk, önként előttünk lebeg egy nagyobb ember-tömeg s ugyan ezt a képet nyerjük az *állab* = *facsapat*-nál is, holott a *nép* alatt az egész országra, tehát az egész erdőre kiterjedő akár ember, akár facsoportosulást értünk.

Az «*osztág*» helyett nekem is feltűnt s helyesnek találtam a Porubszky cikkében használt «*erdőrészlet*» szót, ki különben ugyan ott pedzi már az «*állomány*» szót is «*állab*» helyett s így úgy látszik mégis csak lassanként csatasorba állunk az utóbbi idétlen kiküszöbölésére. Az «*alserdény*» szintén ily idétlen, tán felvethetném helyette a «*kelés*» (Anflug), «*magzadék*», «*sarjadék*» szavakat.

Rá kívánom itt fordítani a szaktársak figyelmét Illés Nándor urnak egy pár szóhasználatára, aki — lehet mondani — legelsőnek vette gondjába szakirodalmunk magyaros irányban való fejlesztését.

Mi, a kik még az ő, 1871-ben megjelent, erdőtenyésztés-tanát használtuk, tudjuk, hogy itt a 231-ik lapon a «*vigályos gazdaság*»-ról van szó, melynek különösen tölgyesekben akkor van helye, ha az állomány önmagától kigyérül s a talajt nem képes védeni vagy a tökéletes sűrűségű erdőnek szintén az a baja, hogy a 70—90 év körül nem akar mozdulni s *talajjavító fanemek alátelépítésével* kell segítségére sietni. Teljes «*sűrűségű*» erdőben a «*vigályos vágást*» «*bontás*» (Illés szerint «*elővágás*») előzi meg, a mi nem egyéb terjedelmes áterdölésnél (mondjuk «*gyéritésnél*», az szintén bent van a *bontás* fogalmában). «Ezt azután «*a vigályos vágás*» követi, a midőn u. i. az erdőt annyira gyéritjük meg, hogy a koronák nem érik egymást. E két vágással a *fatömeg* $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ -ét lehet kiszedni.»

A ritkítás itt tényleg oly nagyfoku, mely a népfogalomban élő vigályosságnak megfelel s így fennt vázolt alkalmazásában megtartandónak vélném.

Egy másik vágásmódot is ajánlott Illés Nándor, melyről eladdig nem hallottunk. A hetvenes évek második felében egy akkora mindnyájunk előtt emlékezetes vitatkozást olvastunk az «Erdészeti Lapok»-ban, mely Illés és egy másik szintén nagyon előnyösen ismert szaktársunk: Tanos Pál közt fejlődött ki a «lékelő üzem»-ről.

Azóta én is megismerkedtem ez üzem mód jelentőségével, mert hisz szeged-királyhalmi tanárkodásom idején vittem végbe olyan erdősitést, mely csak az Illés nevezte «lékelő» üzemből lesz erdölhető (kihasználható). A sok homokterület t. i. foltként változik, buczkás, semlyékes, mocsaras helyek, szélnyalások s befúvások egymás mellett terülnek el s e szerint más és más korban érő fánemek telepítendőek minden egyes helyre; melyek más és más korban kerülnek vágás alá, a mint e szerint készült az üzemmódot is s így a kivágással «lékek» támadnak.

Én ezt a vágás-, illetve üzemmódot «*ligetes*»-nek, «*ligetelő*»-nek nevezném, mert a nép ligetnek nevezi azt az erdőt, melyekben nagyobb terjedelmű hézagok vannak.

Volna tehát «*ligetes*» vágás, «*ligetelő*» üzemmód.

Ez a mi specifikus alföldi üzemmódunk, a milyen eddig még nincsen tudtommal másutt, legalább névleg még nem ismerünk ilyet.

Végül Kiss Ernő szavait kívánom még helyre igazítani (E. L. 1902. évf. 412. l.). T. i. nem Fekete főerdőtanácsos ur, hanem alólírott ajánlotta — «E. L.» 1902. évf. 275. l. — a csoport illetve «*csukorék*» (mely nyilván «*csukor*»-ból ered) és «*csapat*» szavakkal a Fekete ajánlotta «*tőnép*» vagy «*tőfanép*» helyett.

Földes János.

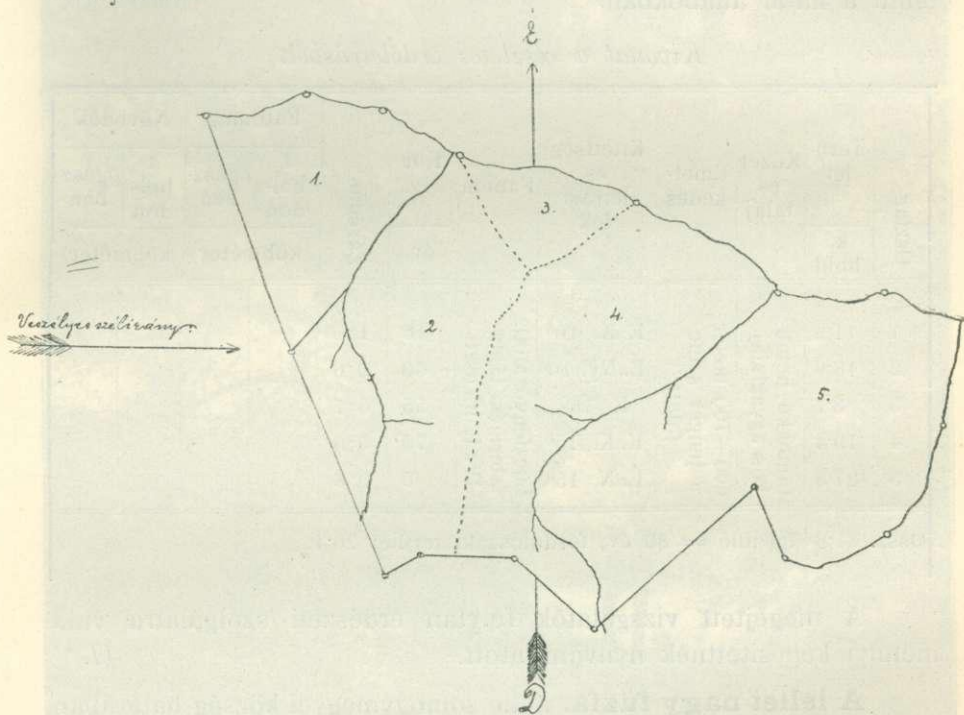
Az 1902. évi tavaszi erdészeti államvizsgák. A f. é. tavaszi erdészeti államvizsgák április 21—25. napjain tartattak meg. A vizsga letetésére 9 jelölt kapott engedélyt, ezek közül négy ismételte a vizsgát. A vizsgajelöltek közül 5 m. kir. erdőgyakornok, 1 m. kir. közalapítványi erdőgyakornok, 3 magánbirtokossági erdőgyakornok volt.

Vizgabiztosok voltak Illés Nándor m. kir. főerdőtanácsos, Fekete Lajos m. kir. főerdőtanácsos, akad. tanár és Bund Károly az orsz. erd. egyesület titkára.

A föladvott írásbeli kérdések a következők voltak:

I.

Hazánk mely vidékein, milyen termőhelyi és gazdasági viszonyok között tartja vizsgáttévő czélszerűnek az ismert 5 tölgyfaj megtelepítését és szaporítását? Miképen tarthatók fenn ezek a fafajok ott, a hol jelenleg is tenyésznek és milyen módokon történhetik megtelepítésük azokon a helyeken, a melyeken eddig hiányoztak?

20. kép.

II.

Mire használhatjuk ez idő szerint a bükkfát? A bükkfának mely tulajdonságai korlátozzák használhatóságát? Mit tehetünk a bükkfa tartósságának és műszaki értékének emelésére

- az erdőben,
- a további feldolgozás során?

III.

Készítse vizsgáttevő azon erdőterület általános vágástervét, melynek részletes leírása és térképe átadatott. (A térkép az előző oldalon.) Az általános vágástervben tüntesse ki a fordulószakonként kihasználás alá kerülő erdőrészteket, azok területét és vágatási korát.

A hozadék csak az első félfordaszakra mutató ki.

Jelölje meg a vágásvonalak irányát az öregebb állabokban néhány párhuzamos vonallal és tüntesse fel nyilakkal a vágások sorrendjét a térképen.

Végre mondja meg röviden minő intézkedéseket kellene tenni a fiatal állabokban.

Kivonat a részletes erdőleírásból.

Osztag	Terület	Közet és talaj	Emelkedés	Kitettség és leírási fok	Fánem	Kor	Záródás	Fatömeg		Növedék	
								1 holdon	egészben	1 holdon	egészben
	k. hold	köbméter	köbméter								
1	11·9	Homokkő, homokos agyagtalaj	600—700 méter a tenger színe fölött	É. K. 10 ⁰	Lucfenyő által. fatermési tábla IV. t. h. oszt.	15	1·0				
2	18·8			É. Ny. 10 ⁰		60	0·6				
3	3·7			É. 15 ⁰		55	0·7				
4	19·4			É. K. 15 ⁰		70	0·6				
5	27·8			É. N. 15 ⁰		5	0·8				
Össz. 81·6		forduló = 80 év, fordulószaki terület 20·4.									

A megejtett vizsgálatok folytán erdészeti szolgálatra valamennyi képesítettnek nyilvánított. (I.)

A lellei nagy fűzfa. Lelle somogy megyei község határában, a Balaton partjától mintegy $\frac{3}{4}$ óra járásnyira a régi szőlőhegyek tövében áll az az óriási fűzfa, melyet 21. és 22. képünk ábrázol. A 20—25 m. magas, rendkívül szépen fejlett koronával bíró fűzfa egy dülő-ut szélén homokos agyagtalajban áll. Kerülete mellmagasságban 6·10 m., átmérője tehát mintegy 2 m. Embermagasságban válik el az első ág a főtörzstől. Ennek az ágak egy méter az átmérője, de a többi társai is beválnának egy-egy természetes fának.

21. kép. A lellei nagy füzfa. I.

Egy ökölnyi forradáson kívül a fa külső kérge ép s a fűznél oly korán beállani szokott belső korhadásnak jelei nem mutatkoznak. A ritka nagyméretű, tiszteletet gerjesztő faóriás megérdemelné, hogy a fejszétől megkiméltessék!

Bund Károly.

22. kép. A lellei nagy fűzfa. II.

Az állami erdőbirtok szaporodása. Az állam a közelmultban több birtok megvásárlásával növelte erdőterületét. A csorbai tónak és környékének megvásárlásán kívül, melyről már annak idején megemlékeztünk, éppen a Magas Tátra déli lejtőjén még több más birtokot is megvásárolt az állam, úgy hogy ezen összesen

mintegy 5000 k. hold ujonnan megszerzett erdőbirtok kezelésére egy új erdőgondnokság létesítése van tervbe véve, előreláthatólag Felkán. A Szepes vármegyében megvásárolt erdőterületek ára mintegy 3.748,000 korona.

Ezenkívül az állam legújában a krassói erdőrésztársaság lunkányi erdőbirtokát is megvette holdankint 50 koronáért. Ez a birtok Krassó-Szörénymegyében fekszik és körülbelül 13,500 k. hold erdőből és 1300 k. hold egyéb területből áll. Az erdő zöme bükkös. A lugosi erdőigazgatóság kerületéhez fog csatoltatni.

Végül Fogaras vármegyében is mintegy 500 holddal szaporodott a kincstári erdők állománya vásárlás útján.

Az osztrák birodalmi erdészeti egyesület jubileuma.

Az osztrák birodalmi erdészeti egyesület a folyó évben ünnepli meg fenállásának 50 éves ünnepét. Ez alkalomból közgyűlését szeptember hó 21-én Aussee-ban tartja meg a felső-ausztriai és salzburgi erdészeti egyesületekkel egyetemben. A közgyűlést megelőzően a Salzkammergut több érdekes erdőgazdaságát fogják a résztvevők felkeresni.

(J.) Magyarország, Bosznia és Románia francia-donga-termelése az 1901—1902. évi termelési időben
L. Blasich szerint volt

Magyarországon	8.550,000
Horvátországban	2.550,000
Szlavoniában	16.200,000
összesen a Magyar birodalomban	27.300,000
Boszniában	16.700,000
Romániában	12.000,000
Összesen	56.000,000

A magyar termelés ennél fogva kikerekítve az egésznek 48·8%-a. Blasich szerint az évi szükséglet ezen dongában 45.000,000—48.000,000.

A „Wagner Károly“-alapítvány javára elárusítandó könyvek. A Roxer Vilmos nyugalm. erd. felügyelő által a Wagner Károly-alap javára elárusított és néhai Kayszral Károly által hagyományozott s ugyanerre a célra szolgáló könyvek még

kaphatók. Részletes jegyzéküket lásd az E. L. f. é. IV. füzetének 563—64. oldalán.

Halálozás. *Weigl Róbert* premontrei főerdész, biharmegyei bizottsági tag (Pecze-Szt.-Márton) és *Szvaty Béla* m. k. főerdész (Veszprém), az Orsz. Erdészeti Egyesület rendes tagjai meghaltak. Béke hamvaikra!

Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből.

I.

A m. kir. földmivelésügyi minister az *erdészeti államvizsga-bizottságba*, melynek állandó elnöke *Sóltz Gyula* országos főerdőmester, bizottsági tagokul az 1902—1907. években megtartandó államvizsgák idejére *Almássy Andor* erdőtanácsost, *Bartha Gyula* főerdőtanácsost, *Bunzl Károly* egyesületi titkárt, *Csiby Lőrincz* akad. tanárt, *Csik Imre* erdőfelügyelőt, báró *Fellitzsch Arthur* országgyűlési képviselőt, *Fekete Lajos* akad. tanárt, *Garlathy Kálmán* erdőigazgatót, *Havas Ágoston* apátsági erdőmestert, *Havas József* erdőigazgatót, *Horváth Sándor* ministeri tanácsost, *Illés Nándor* nyug. főerdőtanácsost, *Kallina Károly* nyug. főerdőmestert, *Rónay Antal* főerdőtanácsost, *Scholez Ottó* urad. erdőmestert, *Tavi Gusztáv* főerdőtanácsost, *Tomcsányi Gyula* erdőigazgatót, *Tomcsányi Gnsztáv* erdőigazgatót, *Török Gábor* városi erdőmestert és *Vadas Jenő* akad. igazgatót nevezte ki.

II.

A m. kir. földmivelésügyi minister *Briestyanszky Endre* főerdészt a lippai főerdőhivatal kerületéből az ungvári főerdőhivatal kerületébe a szolgálat érdekében áthelyezte és a nagybereznai erdőgondnokság kezelésével megbizta; *Rochlitz Gyula* főerdészt pedig a nagybereznai erdőgondnokságtól az ungvári főerdőhivatal központi szolgálatához hivatalból áthelyezte.

III.

A m. kir. földmivelésügyi minister *Konok Tamás* erdészt a kolozsvári erdőigazgatóság kerületéből a lippai főerdőhivatal kerületébe saját kérelmére áthelyezte és a lippai erdőgondnokság teendőinek ellátásával megbizta. *Sebők Ernő* erdészt pedig a lugosi erdőigazgatóság kerületéből a kolozsvári erdőigazgatóság kerületébe a szolgálat érdekében áthelyezte és az albáki erdőgondnokság teendőinek az ellátásával megbizta.

IV.

A m. kir. földmivelésügyi minister *Sztripszky Ágost* erdészjelöltet a gödöllői erdőhivatal kerületéből — a szolgálat érdekében — a lipitújvári

főerdőhivatal kerületébe helyezte át és a fenyőházai, *Krause Tivadar* erdőszelöltet pedig a tátralomniczi gyógyfürdő és nyaralótelep körüli teendők ellátásával bizta meg.

V.

A m. kir. földmivelésügyi minister *Tölgyes József* m. kir. erdőszelöltet saját kérelmére a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületéből a lugosi m. kir. erdőigazgatóság kerületébe helyezte át.

VI.

A m. kir. földmivelésügyi minister, az állami kezelésbe vett községi és némely más erdők és kopárterületek kezelésénél alkalmazott erdőtisztek létszámában kinevezte *erdőszelöltekké* a XI. fizetési osztály 3-ik fizetési fokozatába *Zimann Ede* uradalmi segéd tisztet a besztercei m. kir. erdőigazgatósághoz és ifj. *Havas János* uradalmi erdészt a nagyszebeni m. kir. állami erdőhivatalhoz.

VII.

Gróf Károlyi Erzsébet bujaki uradalmába erdőtisztté *Mányay Imre*, gróf Károlyi Imre felső-remetei uradalmába pedig főerdőszászé *Blahos Manó* neveztetett ki.

VIII.

A m. kir. földmivelésügyi minister *Ranku Miladin* m. kir. erdészt, az orsovai erdőhivatal kerületéből a lugosi erdőigazgatóság kerületébe a szolgálat érdekében áthelyezte és a krassói erdőrészevénytársaságtól megvásárolt birtokbólalakított „lunkányi erdőgondnokság“ teendőinek az ellátásával bizta meg.

Egyesületi hirdetések.

Figyelmeztetés. Az egyesületi könyvkiadványokból az egyesületi tagok csak egy példányt szerezhetvén meg a megállapított kedvezményes áron, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az **Országos Erdészeti Egyesületnél** (Budapest, V., Alkotmány-utca 10. sz.) a következő művek rendelhetők meg:

„Az erdőőr“ vagy „Az erdészet alaponaljai kérdésekben és feleletekben“ Irta: Bedő Albert. VII. kiadás, 1896. Erdészeti műszaki segédszolgálatra készülő egyének részére. Ára 6 K.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.

„Az erdőrendezéstan kézikönyve.“ Irta: bölcsőházai Belházy Emil. I. rész. Ára tagoknak 6 K., nem tagoknak 10 K.

„Erdészeti növénytan.“ Irta: Fekete Lajos és Mágócsi-Dietz Sándor. I. kötet Általános növénytan. Ára tagoknak 5 K. 60 fill., nem tagoknak 8 K.; teljesen elfogyott. — II. kötet: Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K., nem-tagoknak 18 K.

„Erdei facsemeték nevelése.“ Irta: Tomcsányi Gusztáv. Ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 4 K.; 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetik.

„Erdészeti Építéstan.“ Irta: Sobó Jenő. I. rész 1. és 2. kötet: Középítéstan. Egy-egy kötet ára tagoknak 11 K. 20 fill., nem tagoknak 16 K. — II. rész: Ut-, Vasut- és hidépítéstan. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K.

„Magyar Erdészeti Oklevéltár.“ Szerkesztette és történeti bevezetéssel ellátta: Tagányi Károly. 3 kötet. 1896. Ára tagoknak 20 K., nem tagoknak 40 K.

„Erdészeti Rendeleték Tára.“ 1880—1884, (I—IV.) és az 1885—89 (V—IX.) évfolyam teljesen elfogyott. (Ezen évfolyamokat az egyesület mérsékelt áron visszaváltja.)

Az 1890. (X.) évfolyam teljesen elfogyott.

Az 1891. (XI.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1892 (XII.) évfolyam teljesen elfogyott.

Az 1893—94, (XIII. és XIV.) évfolyam ára tagoknak 1 K. 20 fill. nem tagoknak 2 K. 40 fill.

Az 1895. (XV.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1896. (XVI.) évfolyam ára tagoknak 50 fill., nem tagoknak 1 K.

Az 1897. (XVII.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K., 20 fill.

Az 1898. (XVIII.) évfolyam ára tagoknak 70 fill., nem tagoknak 1 K. 40 fill.

Az 1899 (XIX.) évfolyam ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 5 K.

Az 1900. (XX.) évfolyam ára tagoknak 60 f., nem tagoknak 1 K. 20 f.

Az Erdészeti Rendeleték Tára egyes füzetei 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetnek.

Tangens-Táblázatok. Összeállította Pohl János. Ára tagoknak 1 K. nem tagoknak 2 K. (Kapható a szerzőnél is Oraviczán.)

„A legelőerdők.“ Irta: Földes János. (Külön kiadása az Erdészeti Lapok 1895. évi I—V. füzetében közölt munkának.) Ára tagoknak 1 K. 60 fill., nem tagoknak 2 K 40 fill.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldhető.

„A Selmezbányai m. k. erdőakadémia története és ismertetője.“ Irta: Vadas Jenő. Ára 4 K. (erdőgyakornokoknak 3 K., akadémiai hallgatóknak 2 K.) Kapható a szerzőnél (Selmezbányán) is. Az Orsz. Erd. Egyesület a megrendelésnek csak akkor tehet eleget, ha a t. megrendelők a könyv árával egyidejűleg 55 fill. postaköltséget is beküldenek, a mikor a könyv bérmentve, ajánlva adatik postára.

Az **Erdészeti Zsebnaptár 1902. évi (XXI.) évfolyama** megjelent. Ára egyesületi tagoknak 2 K., mások számára 3. K.

„Ő felsége nagy fénynyomatu arczképe.“ Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 8 K. Bérmentve küldetik.

„Erdészeti induló“ és „Nemes szív-keringő“ zongorára. Irta Szmik Gábor. Ára az indulónak 1 K., a keringőnek 2 K. Az eladásból befolyó összeg az Erzsébet királyné-alapítvány gyarapítására fordítottik.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél továbbá megrendelhetők a következő népszerű nyelven irt művek, melyek, ha a t. megrendelők árukon kívül egyenkint 45 fill. postaköltséget beküldenek, bérmentve küldhetők:

„Az erdei vetésről és ültetésről.“

„A vágásra érett erdő kihasználása.“

„Az erdők felujtása, kapcsolatosan azok rendszeres kihasználásával.“

„Az erdők berendezése.“

Valamennyit Fekete Lajos írta. Egy-egy füzet ára 2 K.

Népszerű erdészeti növénytan. I. füzet. Spórás növények. Irta Fekete Lajos. Ára 4. K.

„A vadászati ismeretek kézikönyve.“ Irták: Belházy J., Szécsi Zs. és Illés N.; négy kötet ára az O. Erd. E. tagjainak füzve 9 K., kötve 13 K.

A szerzőknél rendelhető meg:

„Erdőmiveléstan.“ Irta: Vadas Jenő (Selmezbánya). Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 10 K.

„A tölgy és tenyésztése.“ Irta: Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára tagoknak 4 K., nem tagoknak 6 K.

„Erdőértékszámítástan.“ II. kiad. Irta Fekete Lajos (Selmezbánya) Ára 6 K.

„Erdészeti nyereségszámítástan.“ Irta Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 4 korona.

„A szálaló erdők berendezése“ Irta Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 1 K. 20 f.

„Erdőbecsléstan.“ II. kiad. Irta: Sóltz Gyula és Fekete Lajos. (Kapható Fekete Lajos m. k. főerdőtanácsosnál Selmezbányán.) Ára 8 K.

„A legelőerdők berendezése, kezelése és hasznosítása.“ Irta: Márton Sándor. Ára tagoknak 4 K. 80 fill., nem tagoknak 6 K.

Egyebütt megrendelhető magyar erdészeti művek:

„A magyar állam erdősegeinek gazdasági és kereskedelmi leírása.“ Szerkesztette: dr. Bedő Albert. 4 kötet, egy térképpel. Kiadta a földmivelésügyi m. kir. ministerium. 1896.

„Az erdőhasználat tan kézikönyve.“ Irta: Szécsi Zsigmond. II. kiadás. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmezbánya.)

„Általános földméréstan.“ Irta: Cséti Ottó. II. kiadás. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmezbányán.) Ára 9 K.

„Erdővédelemtan.“ Irta: Téglás Károly. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K. 40 f.

„Erdészeti talajtan.“ Irta: Fekete Lajos. II. kiadás. 1891. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K.

„A mezőség kopárainak befásítása.“ Irta: Fekete Lajos. (Stein János könyvkeres. Kolozsvárt.) Ára 2 K.

„Beszélgetések az új erdőtörvényről.“ Irta: Fekete Lajos. (Kapható ugyanott.) Ára 40 fill.

„Az erdőtörvény magyarázata.“ Irta: dr. Klekner Alajos. Franklin-társulat Ára 4 K.

„Az erdőtörvény magyarázata.“ Irta: ifj. Sárossy-Kapeller Ferencz. Budapest, Weissmann testvérek. Ára 4 K.

„Erdészeti segédtablák.“ Megrendelhető a földmivelésügyi min. erdőszámvevőségénél Budapesten. Ára 8 K.

„Termési tablák.“ 1886. Kiadta Fülöp Szász-Coburg herceg erdőrendezőse. (Jolsva, Gömörm.) Ára 2 K.

„Magyarország faipara és fakeskedelme.“ Irta: Engel Sándor. 1882. Grill K. könyvkeres. Budapest.

Közigazgatási bírósági döntvények és elvi jelentőségü határozatok.

I.

Habár az 1879. évi XXXI. törvényczikk 178. §-a szerint minden földbirtokos tartozik megengedni, hogy idegen erdei termékek bármely mivelési ághoz tartozó földjein átszálltassanak, ha azok az erdőből különben vagy éppen nem vagy csak tetemesen nagyobb költséggel lennének elhordhatók, — azonban a törvény helyes értelmezése szerint a birtokjog ezen korlátozása nem terjedhet ki odáig, hogy azt a kedvezményes átszállítást ott is igénybe lehessen venni, hol a közforgalom céljaira létesített közut áll rendelkezésre.

2451/1901. K. sz. Ő Felsége a király nevében a magyar királyi közigazgatási bíróság S. és P. czég o.-i erdőbirtokosnak erdei termékek mások földjén való átszállítása ügyét, melyben B. vármegye közigazgatási erdészeti bizottsága 1901. évi augusztus hó 12. napján 197. és 198. szám alatt határozott, nevezett czég képviselőjében dr. P. Ferencz ügyvéd által beadott panasz folytán, 1902. évi február hó 18. napján tartott nyilvános ülésben tárgyalás alá vevén, következőleg *ítélt*: A bíróság a panaszt elutasítja. *Indokok*: S. és P. czég sérelmesnek panaszolja, hogy B. vármegye közigazgatási erdészeti bizottsága a czég kérvényében megnevezett birtokosokat annak tüzésére, hogy a czég által megvett gróf P. János féle o.-i erdő fatermésének előnyösebb kihasználhatása céljából tervezett és az erdőtől a n.-p.-i helyiérdekű vasutvonal o.-i vasuti állomásáig vezető 10 km. hosszú erdei iparvasut az ő földjeiken keresztül építhetessék, nem kötelezte. A közigazgatási bíróság a panaszt alaptalannak találta. Ugyanis habár az 1879. évi XXXI. törvényczikk 178. §-a szerint minden földbirtokos tartozik megengedni, hogy idegen erdei termékek bármely mivelési ághoz tartozó földjein átszálltassanak, ha azok az erdőből különben vagy éppen nem, vagy csak tetemesen nagyobb költséggel lennének elhordhatók — azonban a törvény helyes értelmezése szerint a birtokjog ezen korlátozása nem terjedhet ki odáig, hogy azt a kedvezményes átszállítást ott is igénybe lehessen venni, hol a közforgalom céljaira létesített közut áll rendelkezésre. A panaszolt esetben pedig kitűnik a tárgyiratokból, hogy a panaszló czég erdeje a n.-i vasuti állomáshoz vezető o.-zs.-i törvényhatósági közúthoz 3 km. távolságra fekszik; e távolságon túl tehát egyáltalán nem foroghat fenn szükségessége annak, hogy az említett erdő termékeinek szállításáról a 178. §. értelmében a földbirtokosok különös megterhelésével történjék gondoskodás. Eme felfogás helyességét a törvénytörvény szakasz szövege mellett megerősíti a törvény végrehajtása tárgyában kiadott 10002/1881. számú ministeri szabályrendelet 3. §-ának o) pontja, mely szerint az erdei termékek idegen területen való átszállítása a birtokosok lehető legkevesebb károsításával viendő keresztül, de ama felfogás helyessége azon általános jogelvből

is következik, hogy a birtokjognak minden kivételes korlátozása s így az is, melyet a 178. §. ir elő, szorosán értelmezendő. Ennélfogva a panaszló cég az erdei terményeinek kiszállítására szükséges földek használatát a többször idézett 178. §. alapján, legfeljebb csak az erdő és az o.-zs.-i törvényhatósági közut közötti 3 kilométer távolságban vehetné igénybe; ennél tovább a földbirtokosok az erdei termékek szállításának megkönnyítéséhez hozzájárulni akkor sem kötelezhetők, ha a közut a gazdasági és közlekedési érdekeknek nem felelne is meg, mert a hiány nem a 178. §. alkalmazásának szükségességét, hanem a közut jókarba helyezését vonhatja csak maga után. Ezek szerint tekintve, hogy a szóbanforgó iparvasut építése egységesen, egész területére nézve bírálandó felül, ily mértékben pedig annak az idegen földterületek használatával való megengedésére jogalap nincsen: B. vármegye közigazgatási erdészeti bizottsága ezen ítélet fejezetében hivatkozott számú határozatával panaszló cégnek jogsérelmet nem okozott s így a cég panaszát el kellett utasítani.

II.

Az 1898. XIX. törvényczikk nem hagy fenn kétséget az iránt, hogy abban kizárólag erdőgazdasági teendők szabályozásáról van szó s így vitán kívül levőnek kell tekinteni, hogy a törvény 25. §-a értelmében a közös birtokosok gyűlése saját hatáskörében oly kérdést, mely erdők és kopár területek kezelésével és használatával közvetlen kapcsolatban nincsen, joghatálylyal nem intézhet el.

1968/1901. K. sz. Ő Felsége a király nevében a magyar királyi közgazdasági bíróság a p.-i erdei közbirtokosság területén található köszén kutatása és kiaknázása ügyét, melyben az említett közbirtokosság közgyűlése 1900. évi december hó 2. napján 1. szám alatt és N. vármegye közigazgatási bizottsága 1901. évi június hó 11. napján 739/2041. szám alatt határozott, az erdei közbirtokosság képviselőjében L. Antal közbirtokossági elnök, továbbá a s.-i köszénbánya részvénytársaság képviselőjében dr. C. Ferencz ügyvéd budapesti lakos által beadott panaszok folytán 1901. évi november hó 19. napján tartott nyilvános ülésben tárgyalás alá vevén, következőleg *ítélt*: A bíróság a panaszokat elutasítja. *Indokok*: Az 1898. évi XIX. törvényczikk második címében foglalt határozatok végrehajtása tárgyában 1899. évi 15217. szám alatt kiadott földmivelésügyi magyar királyi ministeri rendelet 140. §-a kifejezi, hogy a törvény 20. §-ának első bekezdésében említett gazdasági ügyek alatt kizárólag a közösen használt erdők és kopár területek kezelésével és használatával kapcsolatos gazdasági feladatok értendők. De a hivatkozott törvény czime és tárgya sem hagy fenn kétséget az iránt, hogy abban kizárólag erdőgazdasági teendők szabályozásáról van szó s így vitán kívül levőnek kell tekinteni, hogy a törvény 25. §-a értelmében a közös birtokosok gyűlése saját hatáskörében oly kérdést, mely erdők és kopár területek kezelésével és használatával közvetlen kapcsolatban nincsen, joghatálylyal nem intézhet el.

A panaszolt esetben a p-i erdei közbirtokosságnak 1900. évi december hó 2-án tartott közgyűlése a közbirtokosság területén kőszénre, barnaszénre és lignitre szerzhető bányajogosítvány tekintetében P. János gróf és a s-i kőszénbánya részvénytársaság részéről tett ajánlatok alapján a részvénytársaság ajánlatának elfogadásával akként döntött, hogy a bemutatott szerződés tervezetét elfogadta és megbizta a közbirtokossági választmányt, hogy a szerződést kösse meg, írja alá s jóváhagyás végett a megyei közigazgatási erdészeti bizottsághoz terjessze fel. Mivel azonban bányajogosítványok engedélyezésének és szerzésének kérdése az 1898. évi XIX. törvénycikkben szabályozott erdőgazdasági teendők körén teljesen kívül esik s így N. vármegye közigazgatási bizottsága eme törvény határozmányainak megfelelően járt el, midőn a közbirtokossági közgyűlésnek hatásköre tullépésével tett fent érintett intézkedését megsemmisítette, a közigazgatási bizottsági megsemmisítő határozat ellen irányzott panaszok el voltak utasítandók.

III.

(2742/1901. K. sz.)

Községi vadászterület bérbeadása czéljából megtartott nyilvános árverés alkalmával tett ígéret teljesítésére az, akinek ajánlatát meghaladó magasabb ígéret adatott be, hacsak ajánlatának fentartására a meg-ejtett árverés alkalmával vagy azután külön nem nyilatkozik, jogilag nem kötelezhető.

IV.

(2518/1901. K. sz.)

A községi vadászati jognak árverés útján való bérbeadása tárgyában felmerülő annak a vitás kérdésnek az elbírálása, hogy a községi határ hány részletben bocsáttassék árverés alá? az 1883. évi XX. törvénycikk 3. §-ának abból a rendelkezéséből kifolyólag, mely a községi vadászterületek bérbeadása iránt kötött szerződések jóváhagyásának jogát az alispánra ruházza — mint ezen jóváhagyással szoros kapcsolatban álló előzményes intézkedés — az alispánnak és nem a törvényhatósági bizottságnak fokozatos elbírálása alá tartozik.

Erdészeti Rendeleték Tára.

Körrendelet

valamennyi kebelbeli fő- és ügyosztálynak, segédhivataloknak, a számvevőség mindhárom csoportjának és valamennyi alantas hatóságnak és közegnek.

1550/1902. I—2. sz. — Értesitem az érdekelteket, hogy az állami tisztviselők, illetve altisztek és szolgák, valamint azok közvetlen családtagjai részére a vezetésem alatt álló gyógyfürdőkben és nyaralótelepeken az alábbi kedvezmények vannak fentartva.

1. *Fenyőházán* és *Tátra-Lomniczon* ezen kedvezmények a következők:

a) Állami tisztviselők és közvetlen családtagjai, kik magukat hozzám benyújtott folyamodványuk alapján nyert engedéllyel igazolják, a fürdő- és idénydíjakból 25%-nyi mérséklésben részesülnek.

b) A vezetésem alatt álló ministerium fenhatósága alá tartozó állami tisztviselők, altisztek és szolgák, valamint azok közvetlen családtagjai minden folyamodás mellőzésével, de kilétük igazolásának kötelezettsége mellett a fürdő- és idénydíjak 25%-ának elengedésén kívül ingyenes orvosi kezelésben is részesülnek.

c) A vezetésem alatt álló ministerium fenhatósága alá tartozó üdülést szükséglő erdőtisztek részére a fenyőházi fürdő- és nyaralótelepen két egy-egy ágygyal biró lakószoba tartatik fenn, mely kedvezmény igénybevételéért tartoznak érdekeltek szabályszerűen felszerelt és kellőleg indokolt kérvényeiket mindenkor az illető év április hó 15-éig felettes hatóságuk útján hozzám benyújtani.

2. *Herkulesfürdő* és *Ránkfüred* kincstári fürdőkben a XI—VIII. fizetési osztályba tartozó állami tisztviselők és azok családtagjai részére ingyen lakás, ingyen fürdés, gyógy- és zenedíjmentesség, *Vizakna* sósgyógyfürdőben pedig ingyen fürdés, gyógy- és zenedíjmentesség kedvezménye van fentartva, melyek engedélyezésénél első sorban a vezetésem alatt álló ministerium beteg tisztviselőinek és közegeinek érdekeit kívánom figyelembe venni.

Ezen kedvezmények iránti kérvények orvosi bizonyítvánnyal felszerelve az illető év április hó 15-éig hivatali uton hozzám

benyújtandók, s azokban szabatosan kiteendő, hogy hány családtag, s mely időre kívánja a kedvezményt igénybe venni.

Ezen kedvezmények rendszerint csak az elő- és utóidényre és egy szobának négy hétre való igénybevételére engedélyeztetnek.

A fürdőzés, illetőleg üdülés tartamára szükséges szabadságidő engedélyezése mindenkor az illető tisztviselő által szabályszerűleg külön kérendő.

Budapesten, 1902. évi április hó 3-án.

A minister helyett:

Kiss s. k.,
államtitkár.

Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

1902. évi április hóban.

A rövidítések magyarázata

ak. = alapítványi kamat; att. = alapítványi tőkétörlesztés; k. a. = készpénz alapítvány; Wka. = Wagner Károly alapítvány; TLa. = grf. Tisza Lajos alapítvány; BAa. = Bedő Albert alapítvány; E. a. = Erzsébet királyné alapítvány; t. ny. a. = titkári nyugdíjalap; td. = tagsági díj; hd. = hirdetési díj; ld. = lapdíj; kld. = kedvezményes lapdíj; pk. = postaköltség; Ert. = Erdészeti Rendeleték Tára; áb. = átfutó bevétel; rb. = rendkívüli bevétel; EL. = Erdészeti Lapok egyes füzetei; Npt. = Erdészeti Zsebnaptár; nvt I. = Erdészeti Növénytan I. rész; nvt II. = Erdészeti Növénytan II. rész; OFa. = Ó Felsége fénynyomata arczképe; Ecs. = Erdei facsemetek nevelése; Evű. = Fekete Lajos. Az erdei vetésről és ültetésről; Eáh. = Az erdők ápolásáról és használatáról; Eb. = Az erdők berendezése; Ek. = A vágásra érett erdők kihasználása; Ef. = Az erdők felújítása; Eht. = Erdőhasználat; ik. = takarékpénztári időközi kamatok; Ék. = Értékpapírok kamatai; N. Nvt. = Népszerű növénytan; Rz. = Erdőrendezéstan; FL. = Földes J. „Legelő-erdők”; M. L. : Márton Sándor: A legelő erdők berendezése stb.; EOT. = Magyar Erdészeti Oklevéltár; Eép. I. 1. = Erdészeti építéstan I. rész (középitéstan) I. kötet; Eép. I. 2. = Erdészeti építéstan I. rész 2. köt.; Eép. II. = Erdészeti építéstan II. rész (Ut, vasut- és hidépítéstan.) Vik. = Vadászati ismeretek kézikönyve.

Befizetések K.	K.	Befizetések K.	K.
Ajtay Jenő td.	8.—	Áttétel 352.45	
Alsó-Lendva—nemphyi urad. főbérnökség hd.	11.55	Besztercze város npt. 3.—,	
Ambrózy István báró ld. ...	16.—	pk. —.12 ...	3.12
Ay Antal td.	16.—	Bartha Gábor td.	16.—
Antosik Pál npt. 3.—, pd. —.10	3.10	Borbáth Gerő ak.	16.—
Antony Károly td.	16.—	Börszönyi Gyula td.	16.—
Aradi tanítóképző Nvt. II. ...	18.12	Baráth József npt. 3.—, pd. —.12	3.12
Bund Károly t. ny. a. 42.—,		Balogh János ld.	16.—
el. XI. 34.—, npt. 2.— ...	78.—	Borszéki Soma ak.	2.—
Brannich Kálmán td.	16.—	Csorny Győző ak.	6.—
Bokor Robert ak.	12.—	Csórak Iván td.	4.—
Bustyaházi erdőhivatal Wka. (Kirnbauer adománya) ...	15.68	Cotteli Honorát td.	8.—
Beyer Jenő td.	4.—	Demény Lajos td.	8.—
Brannich Gyula td.	4.—	Dietl Ágoston ak.	10.—
Buhescu Terentius td.	8.—	Derzsi Gábor ak.	12.—
Bíró Zoltán td.	16.—	Dudutz Károly td.	16.—
Barkóczai Ferencz td.	16.—	Dályai erdőgondnokság npt. és pd.	3.12
Id. Belházy Gyula td.	16.—	Dobren János Eép. I/1. 2. 22.40 npt. 5.— pd. —.72 ...	28.12
Bradofka Károly td.	8.—	Erdődi urad. erdőhivatal npt.	2.12
Brezovszky József td.	16.—	Esztergomi főkápt. pénztár hd.	7.55
Balogh Vilmos td.	10.—	Esztegar Bálint td.	8.—
Barcs Kálmán ak.	8.—	Egyesült bpesti v. takp. i. k.	109.16
Boda Dénes td.	16.—		
Bobinka Miklós td.	20.—		
	Átvitel 352.45		Átvitel 646.76

Befizetések K.	
Áttétel 646.76	
Förster Gyula á. b.	1.10
Früstök Gyula hd.	5.15
Florek János td.	6.50
Farkas György td.	8.—
Förster Gyula ak. 14.—, att.	
11.—	25.—
Farkas György Nvt. II.	12.12
Faragó Béla	46.40
Fogassy Gyula npt. és pk.	2.30
Garda János td.	16.—
Göttmann Venczel td.	16.—
Gründl Gyula ak.	16.—
Greguss Aladár Eép. II.	12.12
Hammersberg Géza dr. td.	4.—
Huttya Pál td.	10.—
Hoffmann Sándor ak.	16.—
Hohoss János td.	4.—
Haderdány András td.	16.—
Halász Géza att. 20.—, ak. 4.—	24.—
Hedbavny József td.	4.—
Hibbján János ak.	16.—
Hyross Béla td.	16.—
Hinger Tivadar ld. 8.— npt. 3.—	
pk. —.12....	11.12
Hirspeck Agost td.	4.—
Jankó Sándor td.	4.—
Jánosi Kálmán td.	16.—
Intzédi Géza td.	16.—
Kaufmann Ernő td.	16.—
Klausmann Józset td.	16.—
Kirnbauer József hd.	25.95
Kiss Lajos hd.	4.35
Kovács János ld.	16.—
Kozma János td.	16.—
Környei Ferencz npt. 2.—,	
pk. —.40....	2.40
Kozma István td.	16.—

Átvitel 1087.27

Befizetések K.	
Áttétel 1087.27	
Kelecsényi Ferencz td.	16.—
Kukis József ld.	8.—
Kallina Károly npt.	2.—
Kolbenheyer Gyula td.	8.—
Koppányi Lajos td.	16.—
Krivanek Béla td.	16.—
Kugler István td.	8.—
Kugler Lajos att.	320.—
Kilián Frigyes rkb.	2.—
Kacsanovszky József td.	4.—
Kirkorovics István npt.	3.12
Kiszely Gyula td.	16.—
Kallivoda Andor td.	16.—
Kaufmann Ernő Nvt. II.	12.—
Kaufmann Ernő Rz.	6.12
Központi antiquarium npt.	3.—
Komlósy Antal ld.	8.—
Kretinsky Reinhold td.	8.—
Királyhalmi erdőéri szakiskola	
npt.	16.12
Kisfaludy János ld. II—III.	8.—
Klimkó Gyula npt. 2.—, pk. —.40	2.40
Kutasi Károly npt.	6.—
Kalocsai érseki urad. igazga-	
tóság	7.56
Liptóújvári főerdőhivatal hd.	17.95
Lux János td.	8.—
László István td.	4.—
Littauer Miksa lb. 56.—, üb.	
—62	56.62
Lutsch György td.	4.—
Lugosi erdőigazgatóság WKa.	6.—
Martinkovics János td. 16.—,	
npt. 2.—, pk. —.50....	18.50
Máramarosszigeti erdőigazga-	
tóság hd.	15.21
Mojzer Károly td.	16.—
Murinai György td. 16.—, npt.	
2.—	18.—

Átvitel 1763.87

Befizetések K. Áttétel 1763.87		Befizetések K. Áttétel 2367.93	
Magyar leszámítoló és pénz- váltóbank i. k.	131.76	Szantner Gyula td.	16.—
Mányay Imre npt.	2.12	Szokoly Elemér td.	16.—
Márton Benedek td.	100.—	Salix Gyula td.	16.—
Michalus Sándor ak.	27.10	Schmidt Ferencz td.	10.—
Michna Bertalan td.	16.—	Solti Arnold ak.	13.—
Dr. Mocsáry Sándor npt. 3.—, eb. 2.—, pk. —.12	5.12	Szmik Gábor td.	8.—
Muraközy János ak.	32.—	Szojka Gyula td.	16.—
Mücke G. Wien hd.	2.—	Szepesházi Kálmán td.	16.—
Nagy László ak.	16.—	Szepessy Elek td.	4.—
Nádas Béla ak.	16.—	Tóthi Szabó Sándor td.	16.—
Nürnbergi József td.	16.—	Szuppek József td.	8.—
Nádpatak hd.	13.79	Steller Ede td.	6.—
Neuhöfer és fia	10.50	Szántó Zenó td.	16.—
Nagyidai urad. intézőség ld.	16.—	Szokolóczy József td.	16.—
Neuhöfer és fia hd.	10.50	Szvoboda Mihály td.	16.—
Okolicsányi Lajos td.	16.—	Stummer Ágost báró erdő- hivatala Prasiczon ld.	16.—
Pozsony város td.	16.50	Szabó György ak.	16.—
Palkó Antal td.	6.—	Simon Gyula ak.	16.—
Polgár József td.	16.—	Szenes József td.	16.—
Princz György npt.	4.—	Strompf Pál WKa.	8.—
Polónyi Kálmán ld.	8.—	Szegedi állami erdőhivatal H. S. a.	8.—
Paulik Andor hd.	7.56	Tirscher Arthur V. i. k. 13.—, pk. —.78	13.78
Rettich Károly td.	8.—	Térfi Béla td.	10.—
Rónay Imre td.	6.—	Tomassek Miklós td.	8.—
Rutényi Károly td.	8.—	Tauber Ödön td.	8.—
Rozsnyói járási főszolgabíró ...	28.35	Tulea Teofil hd.	14.75
Rochlitz Nándor Eép. I/2. 11.20, Eép. II. 12.—, pk. —.12	23.32	Ujfalussy Mihály td.	16.—
Rainiss István td.	16.—	Vaiszlói m. kir. közalap. erdő- gondnokság hd.	3.55
Rainiss István npt.	2.30	Vaszary Ernő npt. 2.—, pk. —,20	2.20
Rimamurányi vasmű rtság npt. 2.—, pk. —.12	2.12	Vázsonyi Henrik td.	16.—
Schmidt Román td.	16.—	Wittich Lajos td.	8.—
Selmeczbányai városi erdő- hivatal Ert. 97—900.	5.02	Végh Gyula td.	8.—
	Átvitel 2367.93	Vendler Nándor ld.	12.—
			Átvitel 2761.21

Hirdető-melléklet az „Erdészeti Lapok“ 1902. évi V. füzetéhez.

Az „Erdészeti Lapok“ mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronkint nyolczvan (80) fillér, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronkint hatvan (60) fillér, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenkint negyven (40) fillér számíttatik.

Táblázatok nyomdai szabály szerint kétszeres árral számíttatnak.

Külön mellékletek 25 gramm sulyig 70 koronáért, azontul 25 grammonkint 25 koronával magasabb árért mellékeltenek.

**Egyetemes busszóla-műszereket
és erdei busszólákat**

optikai távolságméréssel.

Ár 65 frttól felfelé.

Mérő-asztalokat nézgvonalzókkal, mérő-szalagokat, faátlalókat, rajzeszközöket, területmérőket (planimeter), valamint mindennemű földmérési műszereket készít a legpontosabb kivitel biztosításával

NEUHÖFER és FIA

csász. és kir. udvari látszerész- és műszergyáros

Bécs, (I., Kohlmarkt 8.)

Az 1900. évi párisi világkiállításon aranyéremmel
kítiintetve.

Kimerítő illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve.
Javításokat leggyorsabban és legpontosabban teljesít. Mindenféle műszerből készletet tart.

Valamennyi mérő műszereink Calderoni és Tsa budapesti cégtől is beszerezhetők. Minden műszer cégünkkel van ellátva. (1.)

Pályázati hirdetés. A nadrági vasipartársaságnál egy erdőmérnöki állomás azonnal betöltendő.

Ezen állással évi 1800 korona készpénz, természetbeni lakás, 40 ürm. tűzifa és 30 q. széna házhoz szállítva, fizetés van egybekötve; egy évi próbaidő.

Pályázóktól megkivántatik az 1879. évi XXXI. t.-cz. 36. §-ában

előírt minősítésen kívül a magyar és német nyelv teljes ismerete szóban és írásban, a román vagy egy szláv nyelv bírása, továbbá az erdőrendezésben teljes jártasság és egészséges testalkat.

Megjegyeztetik, hogy nőtlen fiatal egyén előnyben részesül.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy a követelményeknek megfelelően felszerelt sajátkezüleg irt pályázati kérvényüket azonnal alulírt társasághoz adják be. *Nadrági vasipartársaság Nadrágon. (Krassó-Szörénmegye.)*

(3)

Czepléden

Unghváry László

300 holdas szőlőtelepe és gyümölcsfaiskolájának, valamint borüzletének részletes árjegyzéke megjelent s ingyen és bérmentve küldetik. Saját termésű
2-szer fejtett kitünő új bor ára
18 frtől felfelé. Hordóval
szolgálhatok.
Viazonteladók
kerestetnek.

(2. XII. 7.)

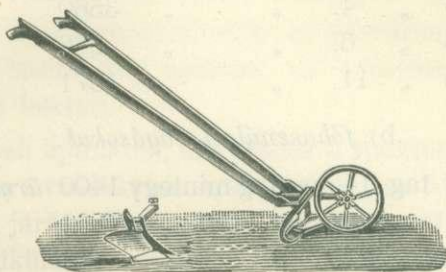
Fáczipán költőgép.

— Prospectus ingyen. —

G. MÜCKE, Wien, XV., Neubaugürtel Nr. 52—54.

(6.)

Egykerekű kézi kapáló és töltőgető eke minden csemetékertben és minden sormivelésnél nélkülözhetetlen. Munkája biztos, gyors, olcsó és könnyű. Egy férfi átlag 8 női napszamos munkáját végzi. Különösen a „Fekete“-féle tolokás magvető utáni csemete-

sorok megkapálására igen alkalmas. Olcsóság tekintetében is figyelmet érdemel. Ára csavarkulescsal 16 korona, töltőgető fejjel 20 korona. *Stádel Károly örökösei gépgyár-vasöntöde, Győr.*

(4. VI. 1.)

Előleges faeladási hirdetés. A volóczi volt urbéresék erdejének 20 k. holdnyi rendes vágásterületén található jegenyefenyő és bükkfatömeg tövön az erdőn f. évi május hó 20-án d. e. 9 órakor Volócz (Bereg megye) község házában tartandó nyilvános árverésen a később közhírré teendő becsáron felül a legtöbbet ígérőknek el fog adatni.

Bánatpénz a becsár 10%-a.

Utóajánlatok el nem fogadtatnak.

Árverési és szerződési feltételek, valamint a részletes becslés adatai a munkácsi m. kir. járási erdőgondnokságnál, valamint alólírottnál megtekinthetők. Volócz, 1902. ápr. 11. *Urbéres elnök.*

(5.)

Tüzifaeladási hirdetmény. 1709/1902. sz. — Alólírott m. kir. erdőhivatal zárt írásbeli tárgyalás útján áruba bocsátja a szomolnokai m. kir. erdőgondnoksághoz tartozó A. ü. o. I. vágás-sorozatbeli s üzemtervileg az 1902—1905. év végeig terjedő 4 egymásután következő évek alatt a favágatási tervek alapján kihasználás alá kerülő következő

a) tisztázó vágásokat:

1.	1 tag	20. osztag	mintegy 985 $\ddot{u}rm^3$ -re
2.	1 "	27. "	" 657 "
3.	3 "	16. "	" 317 "
4.	5 "	4. "	" 3560 "
5.	5 "	6. "	" 550 "
6.	5 "	11. "	" 1571 "

b) főhasználati vágásokat:

7.	1 tag	14. osztag	mintegy 1400 $\ddot{u}rm^3$ -re
8.	1 "	19. "	" 851 "
9.	1 "	21. "	" 428 "
10.	3 "	15. "	" 2036 "
11.	3 "	14. "	" 370 "
12.	3 "	9. "	" 1773 "

összesen mintegy 14,495 $\ddot{u}rm^3$ -re becsült bükk vegyes tűzfát nyolczvan (80) fillér kikiáltási egységár mellett.

Az ajánlatok, melyek ugy az egész fatömegre, mint az alakított csoportokra, vagy egyes osztagok fájára külön-külön is tehetők 10% bánatpénzzel és ivenkint 1 korona bélyeggel ellátva f. év május hó 22-ig az alulirt erdőhivatalnál nyújtandók be s azokban a felajánlott egységár számjegyekkel és betűkkel világosan kiirandó s egyuttal az is határozottan kiteendő, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri s azoknak magát feltétlenül aláveti.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az árverési és szerződési feltételek alulirt m. kir. erdőhivatalnál és a szomolnoki m. kir. erdőgondnokságnál (Szomolnok-Hután) a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők. Soóvárrott, 1902. április hó 19-én. *Magyar kir. kincstári erdőhivatal.*

(Utánnymomat nem díjaztatik.) (7.)

Bükkfaeladási hirdetmény. Máramaros vármegye técsői járásában fekvő Uglya község határában az uglyai közbirtokosság tulajdonát képező erdőből a nagyméltóságú földmivelésügyi m. kir. minister ur 19,956—901. sz. magas rendeletével engedélyezve

1902. évi május hó 26-án d. e. 11 órakor a község házában írásbeli zárt ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen eladatik 4148,28 k. hold bükkerdő összes fakészlete, mely a megejtett hivatalos szakértői becsü szerint 933,363 m.-t tesz ki. Becsérték és egyszersmind kikiáltási ár 89,602 korona és 85 f.

Versenyzők kötelesek az árverés megkezdése előtt a kikiáltási ár 10 (tiz) %-át bánatpénz gyanánt az árverést vezető hatósági kiküldött kezébe letenni.

A zárt írásbeli ajánlatok, melyekhez a kikiáltási ár 10 (tiz) %-a készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban bánatpénzül esatolandó, a técsői járási főszolgabíró tekintetes Mihályi Gábor ur, mint hatósági kiküldött kezébe adandók be legkésőbb az árverésre kitűzött óráig.

Utóajánlatok tekintetbe nem vétetnek.

Az árverési és szerződési feltételek megtudhatók alóírt birtokossági elnöknel és a kezelő técsői m. kir. járási erdőgondnokságnál. Uglya, 1902. április 18. *Sereghy Sándor*, közbirtokossági elnök. (8.)

Pályázati hirdetmény. Az Alsó-Lenda—Nemphy hitbizományi uradalmak főbérnökségénél egy főerdészi és egy erdőhivatali tisztii állás jött üresedésbe, melyre ezennel pályázat hirdettetik.

Ezen állásokkal a következő javadalmazás van egybekötve.

I. A főerdészi állással:

1. Készpénzben 1800 korona.
2. Lakás, hozzátartozó kerttel.
3. 60 ürméter kemény hasábtüzifa.
4. 720 liter buza.
5. 1520 liter rozs.
6. 1 kat. hold tengeri föld.
7. 2 db tehén és 2 db növendékmarha tartása.
8. 4 db öregkocza és 24 db malacz-sertésre legelő.
9. Irodavilágításra 24 K. petróleum és
10. Hivatalos járatban fogathasználat.

II. Erdőhivatali tiszti állással:

1. Készpénzben 1600 korona.
2. Lakás.
3. Fűtés.
4. Világítás és
5. hivatalos járatban fogathasználat.

Pályázóktól megkivántatik — mindegyik állásnál — az 1879. évi XXXI. t.-cz. 36. §-ában előirt képesítés igazolása, azonkívül a főerdészi állásnál több évi gyakorlat az önálló erdőkezelésben.

A kinevezendő erdőhivatali tiszt megfelelő működés esetén az I. alatti javadalmi állásra való előléptetésre számíthat.

Pályázók kellően felszerelt folyamodványukat alulirott erdőhivatalhoz czimezve minél előbb adják be.

Bánok-Szt.-György (Zalam.) *Az A.-Lendva—Nemthy-i urad. Főbérletének Erdőhivatala.* (9.)

Pályázati hirdetmény. A nadrági vasipartársaságnál egy erdészi állomás azonnal betöltendő.

Ezen állással a következő illetmények vannak egybekötve: évi fizetés 2000 korona, szabadlakás, 40 ürm. tűzifa és 30 *q* széna házhoz szállítva.

Ezen állás egy évig ideiglenesen lesz betöltve.

Pályázóktól megkivántatik az 1879. évi XXXI. t.-cz. 36. §-ban előirt minősítésen kívül a magyar és német nyelv teljes ismerete szóban és írásban, a román vagy egy szláv nyelv birása, továbbá az erdőkezeléssel, rendezéssel és tenyésztéssel járó összes teendőkben való jártasság és egészséges testalkat.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy a követelményeknek megfelelően felszerelt, sajátkezüleg irt pályázati kérvényüket azonnal alulirt társasághoz adják be. *Nadrági vasipartársaság Nadrágon. (Krassó-Szörénym.)* (10.)

Három vadászállás azonnal betöltendő, a következő javadalmazás mellett. Ezen állások Romániában vannak.

50 lei havi fizetés (illetve 23 frt 50 kr.) lakás, fejőstehén, hátszló, 12 hl. buza, 12 hl. törökbuza, egy háromhónapos disznó évente és tűzifa.

Ezen állásokra pályázók felhivatnak, hogy szakiskola és eddigi alkalmaztatásukat igazoló, szolgálati bizonyítványaikkal, fényképpel felszerelt folyamodványaikat román nyelven nyújtsák be. A román nyelvnek szóban és írásban birása megkívántatik. Előnyben részesül az, a ki katonakötelezettségeinek eleget tett. Több évi szolgálattal biró jó egyének, a kik jól értik a fásítást és csemetekertekben a fenyő- és lombfák nevelését, szintén pályázhatnak, jól edzett és az erdei szolgálattól vissza nem riadó embe-
reket keresek.

2. Egy **halász** kerestetik, ki jól értse a pisztrángok nevelését ikrából, rendszeresen épített pisztrángosban, bizonyítványokat kérek, fizetés havi 60 lei (illetve 28 frt 20 kr.), lakás, 7 hl. buza és 7 hl. törökbuza évente és tűzifa.

Mindezen állásokra pályázó egyének bizonyítványaikat e czimre küldjék: V. Alexandru Lochian, via Predeál, pin Gara Baicoi, posta Filipesti, Magureni-Parósa, Jud. Prahova, Romania.

(11.)

Tölgy-szálfaeladás. Báró Schell Gyula ur nagy-idai (abauj-tornamegyei) uradalmában, a „Zsobrák“ erdőben, műszaki czélokra alkalmas 6719 db tölgy-szálfa ajánlati uton eladó.

A fatömeg mintegy 4200 tömköbméter.

Az erdő közvetlenül a kassa—tornai országút mellett, Kassától 17, a nagyidai vasuti állomástól 4 kilométernyi távol-
ságban fekszik.

A vevő egy adás-vevési szerződést tartozik aláírni, melynek tervezete az alulirt uradalmi intézőségénél megtekinthető.

A venni szándékozók lepecsételt ajánlataikat a f. é. junius hó végéig az alulirt intézőségénél beadni s egyidejűleg készpénzben vagy a napi árfolyam szerint számítandó óvadéokra alkalmas magyar értékpapirokból 4200 K. bánatpénzt befizetni sziveskedjenek.

Bánatpénzzel el nem látott, utólagos vagy távirati ajánlatok el nem fogadtatnak, tömköbméterként 10 koronán aluli ajánlatok pedig figyelembe nem vétetnek.

Az ajánlatokban a megajánlt vételár számmal és betűvel kiirandó és az ajánlatot tevő köteles abban kijelenteni, hogy az erdőt és a szerződés tervezetét ismeri és hogy ha ajánlata elfo-

gadtatik, az adás-vevési szerződést a tervezet szerint kiállítani tartozik, ellenesetben az ő költségére újabb árlejtés fogván közzététetni és megtartatni, melynek költségeire nézve a bánatpénz biztosítékul szolgál.

Az ajánlatok f. é. július hó 1-én, déli 12 órakor, dr. Kazinczy Gyula kassai kir. közjegyző irodájában, beérkezésök sorrendjében s az ott megjelenő ajánlattevők előtt, felbontatni fognak és az elfogadás iránt az eladó uradalom ugyanakkor határozni fog.

Közelebbi felvilágosítást és az erdő megtekintésére engedélyt az alulirt intézőség ad. Nagyida, 1902. április hó 28-án. *Br. Schell Gyula ur uradalmi intézősége.* (12.)

Jókarban lévő 435 k. hold kiterjedésű **erdőbirtok** 2800 koronáért szabad kézből eladó; kellő biztosíték mellett részletfizetések is elfogadtatnak. Bővebb tájékozást nyújt *Tornay Gyula Sajó-Várkonyban.* (13.)

Pályázati hirdetés. 1217/902. sz. — A lemondás folytán megüresedett német-prónai védkerületi erdőőri állásra ezennel pályázatot hirdetek s felhivom mindazokat, kik ezen 500 korona fizetés, 80 korona lakbér, 120 korona lótartási illetmény és 48 K. tüzfaiilletmény, összesen tehát 748 korona javadalmazással egybekötött állást elnyerni óhajtják, hogy az erdőőri szakvizsga letételét, a hivatalos magyar nyelvnek szó- és írásbeli birását, fedhetlen előéletüket, testi épségüket és nagykorúságukat igazoló bizonyítványokkal felszerelt kérvényüket 1902. évi május hó 31-ig hatóságomnál annál is inkább benyujtsák, mivel a később beérkezőket figyelembe venni nem fogom.

Az állás június hó 1-én elfoglalandó lesz.

A választás határidejéről pályázók külön fognak értesítettetni. Privigyén, 1902. évi május hó 5-én. *A főszolgabíró.* (14.)

A „Patria” irod. vállalat és nyomdai részvény-társaságnál

Budapest, IX., Köztelek

a következő gazdasági szakmunkák olcsón beszerezhetők:

GAZDASÁGI SZÁMVITELI NAPTÁR 1902. évre. Megjelent az Országos Magyar Gazdasági Egyesület kiadásában díszesen s teljesen vászonba kötött, naptári részszel és gazdasági tudnivalókkal ellátott nagy alakú egyszerű számviteli könyv, a melyet minden gazda számvitelének bejegyzésére az egész éven át használhat. Ára portómentes megküldéssel 2 K.

BAROMFI HIZLALÁSA és a hizott baromfi értékesítése. Irta: az Országos Magyar Gazdasági Egyesület megbízásából Hreblay Emil állatteny. magy. kir. felügyelő. 45 szöveggöztí képpel, csinos vászonkötésben. Ára portómentes küldéssel 1 K. 70 fill.

AZ UJLAKI URADALOM ÜZLETI BERENDEZÉSE az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület” kiadásában, a „Köztelek” szerkesztősége által kitüntetett pályamű Két tábla hat ábrával. Irta: Wiener Moszkó. Egy hazai belterjes uradalom üzleti ágának jövedelmezőségére és az egyes üzleti ágak viszonyára vonatkozó részletes adatok ismertetése. 104 oldalas csinos könyv, ára portómentes megküldéssel: 1 K. 10 fill.

A MAGYAR SZÖVETKEZETI JOG írta dr. Galovits Zoltán budapesti gyakorló ügyvéd. Rendszeres ismertetése a magyar korona országain belül érvényben levő szövetkezeti jognak, különös tekintettel a külföldi törvényalkotásokra. Ára portómentes küldéssel 6 K. 30 fill.

A SERTES JAVÍTÁSA ES HIZLALÁSA gazdák és hizlalók használatára. Irta: K. Ruffy Pál uradalmi főtiszt. Ára portómentes küldéssel 2 K. 20 fill.

A MESTERSÉGES BOROK KÉSZÍTÉSÉNEK forgalomba hozatalának tilalmáról szóló Törvény. Magyarázó jegyzetekkel ellátta: dr. Lónyai Ferencz. 1 K. 60 fill.

KÖZTELEK ZSEBNAPTÁR. Megjelenik minden évben. Szerkeszti Rubinek Gyula és Szilassy Zoltán az Orsz. Magy. Gazd. Egyes. titkárai. Ára 3 K. 50 fillér.

A MEZŐGAZDASÁGRÓL ÉS MEZŐRENDŐRSEGRŐL szóló 1894-dik évi XII-dik törvényezikk, a végrehajtására vonatkozó miniszteri rendelet, magyarázatokkal ellátva, egy füzetben. Ára bérmentes küldéssel 2 K. 20 fill.

I. KÁTE KÖZSÉGI MEZŐ- ÉS HEGYŐRŐK SZAMARA. A mezőgazdaság és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII-ik törvényezikk alapján összeállítva. Ára portómentes küldéssel 40 fill. **II. KÁTE AZ URADALMI CSÜSZÖK SZAMÁRA** Ára portómentes küldéssel 40 fill. Összeállította: dr. Balkay Béla. Mindkettő csinos zsebkönyvalaku keménynyáblába van kötve és 20 oldalas jegyzéknaplóval ellátva.

AZ UTMESTEREK KEZIKÖNYVE javított és bővített kiadása. A kereskedelem-ügyi m. kir. miniszterium megbízásából. Ára portómentes küldéssel 2 K. 80 fill.

HITELSZÖVETKEZETI KÖNYVVITEL II-ik bővített kiadás, írta Ónody Zsigmond, az orsz. közp. hitelsz. ellenőrző oszt. főnöke. Az 1898. XXIII. t. cz. alapján alakult Orsz. Központi Hitelszövetkezet kötelekébe tartozó Hitelszövetkezetek számára. Ára portómentes küldéssel 4 K. 30 fill.

HITELSZÖVETKEZETI ÜGYVITEL. II. bővített kiadás, írta Ónody Zsigmond, az orsz. közp. hitelsz. ellenőrző oszt. főnöke. Az 1898. XXIII. t. cz. alapján alakult Országos Központi Hitelszövetkezet kötelekébe tartozó Hitelszövetkezetek számára. Ára portómentes küldéssel 4 K. 30 fill.

Az „Erdészeti Lapok“ 1902. évi V. füzetének tartalma.

	Oldal
Az erdőrendezésnek hazánkban szokásos rendszeréről, annak módosításáról és egyszerűsítéséről. Irta és az Országos Erdészeti Egyesületben 1902. márczius hó 18-án előadta: <i>Fekete Lajos</i> , m. k. főerdőtanácsos, akad. tanár	567
A bükk-tűzifa romlása és az ellene való védekezés. Irta: <i>Gellért József</i> , m. á. v. mérnök, okleveles erdőmérnök.	589
A pojána möruli villamos üzemű erdei vasut. Irta: <i>Körös László</i> , m. k. főerdész	603
Az erdészeti műszótár szerkesztés-köréből. Az erdészeti műszótár szerkesztő-bizottságának 1902. évi márcz. hó 19-én tartott értekezletéről felvett jegyzőkönyv	612
Irodalmi szemle. A legelőgazdaság rendezéséről. (<i>Bund Károly</i> .)	615
Homokszemek. <i>Krippel Mór</i> icz	620
Tárcza. A fák kultuszá. Irta: <i>Krenedits Ferenc</i> . (Befej. közlemény.)	625
Különnfélék: Erdészeti műszavaink érdekében. (<i>Földes János</i> .) — Az 1902. évi tavaszi erdészeti államvizsgák. (I.) — A lellei nagy fűzfa. (<i>Bund Károly</i> .) — Az állami erdőbirtok szaporodása. — Az osztrák birodalmi erdészeti egyesület jubileuma. — (J.) Magyarország, Bosznia és Románia francziadonga-termelése az 1901—1902. évi termelési időben. — A «Wagner Károly»-alapítvány javára elárusítandó könyvek. — Halálozás.	633
Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből	642
Egyesületi hirdetések	644
Közigazgatási bírósági döntvények és elvi jelentőségű határozatok	646
Erdészeti Rendeleték Tára. Körrendelet valamennyi kebelbeli fő- és ügyosztálynak, segédhivataloknak, a számvevőség mindhárom csoportjának és valamennyi alantas hatóságnak és közegnek.	649
Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések. (1902. évi április hóban)	651
Hirdető melléklet	I—VIII